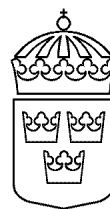

Riksdagens protokoll

2000/01:92

Torsdagen den 5 april

Protokoll
2000/01:92

Kl. 12.00 – 17.55
19.00 – 21.10

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 30 mars.

2 § Avsägelser

Talmannen meddelade att *Siw Persson* (fp) avsagt sig uppdragen som ledamot i justitieutskottet, som suppleant i utrikesutskottet och som suppleant i lagutskottet.

Kammaren biföll dessa avsägelser.

3 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen, m.m.

Talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2000/01:120 Förslag till europaparlamentets och rådets förordning om skapandet av territoriella enheter (NUTS) *KOM (2001) 83* till näringsutskottet

2000/01:121 Förslag till Europaparlamentet och rådets direktiv om ändring för tjugofjärde gången av rådets direktiv 76/769/EEG beträffande begränsning av användning och utsläpp på marknaden av vissa farliga ämnen och preparat (pentabromdifenyleter) *KOM (2001) 12* till miljö- och jordbruksutskottet

4 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Propositioner

2000/01:110 och 117 till skatteutskottet

5 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2000/01:SfU11
Lagutskottets betänkanden 2000/01:LU16 och LU17

Ärendebehandlingen före påskuppehållet

Anf. 1 TALMANNEN:

Vi har ett stort antal ärenden upptagna på dagens föredragningslista, inklusive ärenden från tidigare debatt dagar. Jag vill redan nu förutskicka att om det inte skulle vara möjligt att slutföra debatten i dag, kommer den att slutföras i morgon eftermiddag innan den votering som måste genomföras före påskledigheten. Jag vill därför uppmana alla debattdeltagare att var och en på sitt sätt medverka till att det kommer att bli möjligt att göra detta i en tid som står i överensstämmelse med andra planer vi kan ha.

*Försvarsmaktens
fartygsunderhåll, m.m.*

6 § Försvarsmaktens fartygsunderhåll, m.m.

Föredrogs
försvarsutskottets betänkande 2000/01:FöU3
Försvarsmaktens fartygsunderhåll, m.m. (prop. 2000/01:53).

Anf. 2 ANNA LILLIEHÖÖK (m):

Fru talman! I detta ärende om Försvarsmaktens framtida fartygsunderhåll begär regeringen ett fritt mandat från riksdagen att utforma det framtida underhållet. Vi moderater är inte beredda att ge ett sådant mandat och har därför föreslagit avslag på regeringens proposition.

Det är riksdagen som ska besluta om och ta ansvar för den politiska och strategiska inriktning som bestämmer kraven på hur flottans fartyg ska fungera för utbildning och i verksamheten under fred, kris och krig. Det nya säkerhetspolitiska läget ställer större krav på ett insatsberett försvar som ska kunna verka i hela konfliktskalan, och inte minst vid internationella operationer. Omdaning av försvaret innebär att vi lämnar ett mobiliserande försvar avsett för antingen fred eller krig.

Propositionen ger ett tydligt exempel på regeringens svårigheter och oförmåga att föreslå en målmedveten utveckling av det nya försvaret och att ta konsekvenserna av sina egna ställningstaganden när det gäller försvarets omdaning.

I propositionen förs en omfattande diskussion om möjligheterna till upphandling av fartygsunderhåll. Upphandling av planerat underhåll och översyner i konkurrens fungerar väl och ger naturligtvis, rätt skött, effektivitetsvinster. Vad som däremot inte alls redovisas i propositionen är hur man ska klara haverier då det behövs kapacitet för reparationer eller snabba underhållsåtgärder i närheten av fartyget. Det krävs daglig tillgänglig underhållskapacitet i form av arbetstid och kompetens så att fartygen kan fungera utan avbräck och så att riskerna minimeras för att våra stridskrafter till sjöss ska slås ut.

Detta förbandsnära underhåll kan förvisso upphandlas med tillräckligt långsiktiga kontrakt, men inte på det sätt som regeringen beskriver. Ett enskilt företag kan knappast få diktera villkoren för våra stridsfartygs tillgänglighet. Fartygen i flottan måste vara stridsdugliga. Med de få fartyg som finns i dag har vi inte råd med att ett haveri tvingar fartygen ur drift för långa perioder.

Det behövs en underhållsberedskap nära fartygsförbanden vid våra två marina baser. Därutöver behövs att underhållet kan genomföras också när fartygen är på annat håll inom eller utom landet.

Om försvaret ska ha tillräckliga underhållsresurser måste Muskö örlogsvarv bibehållas. Någon alternativ plats eller anläggning med tillräcklig underhållskapacitet för Ostkustens marinkommando har inte kunnat presenteras i de utredningar som gjorts. Att behålla verksamheten på Muskövarvet är, vad jag förstår, inte kontroversiellt och inte heller ifrågasatt i regeringens proposition. Det är således nödvändigt att bibehålla Muskövarvet för att vi ska ha ett trovärdigt sjöförsvar på ostkusten. Kravet i motion 854 av Marietta de Pourbaix-Lundin avseende fortsatt verksamhet på Muskö kommer därigenom att tillgodoses.

Eftersom det är så få fartyg i flottan blir underhållet dyrt. Den kostnaden måste emellertid accepteras. Om regeringen inte är beredd att ta denna kostnad, blir följden att varvet får läggas ned eller avyttras. Det betyder i sin tur att flottan på ostkusten står utan fartygsnära underhåll och knappast kan fungera.

Regeringen för ett resonemang som går ut på att det går att behålla varvsverksamhet antingen genom att fylla upp med civil verksamhet eller genom att sälja hela verksamheten och därefter handla upp underhållstjänster. Detta kan kanske gå, men det stöter på mycket stora problem som regeringen helt undviker att diskutera. Om staten äger varvet och ska fylla ut med civil produktion blir det konkurrensproblem. Om man säljer hela anläggningen till en civil ägare skapar vi allvarliga risker för brister i underhållskapaciteten. Med hela eller delar av Muskö örlogsvarv tills vidare bibehållet inom Försvarsmakten kompletterat med möjlighet att organisera underhåll på andra håll kan vi säkerställa underhållskapaciteten. Den förestående övergången till en helt ny underhållsorganisation i försvaret, FORGUS, kan då också ge möjliga lösningar.

Ett bifall till propositionen kan ge en bra lösning för fartygsunderhållet, men det finns inga garantier då regeringens förslag saknar tydlig inriktning när det gäller avgörande avvägningar. Vi moderater anser därför att propositionen bör avslås, och vi har reserverat oss mot utskottsmajoritetens förslag som innebär att man följer propositionen och ger regeringen ett i stort sett fritt mandat att utforma fartygsunderhållet.

Fru talman! Med detta yrkar jag bifall till den moderata reservationen 1 i försvarsutskottets betänkande nr 3, *Försvarsmaktens fartygsunderhåll, m.m.*

Anf. 3 CHRISTER SKOOG (s):

Fru talman! Den fråga som ska avgöras i riksdagen i dag är en fråga som länge har diskuterats i denna kammare, i olika utredningar, i diskussioner inom Försvarsmakten, i diskussioner inom försvarsutskottet och i många andra sammanhang. Det handlar om hur vi ska kunna tillvarata den kompetens som vi i Sverige under årtionden har byggt upp på

den fartygsmarina sidan, inte minst den del av verksamheten som innebär att vi ska ha en förmåga även i framtiden att producera moderna fartyg, både övervattensfartyg och ubåtar.

Om vi ska kunna göra det i den minskade volym av fartyg som vi anser oss behöva i den säkerhetspolitiska situation vi nu befinner oss i måste vi se till att samordna våra utgifter och verksamheter. Bakgrunden är att riksdagen fattade beslut på regeringens förslag redan i fjol om att inriktningen skulle vara att lägga över ansvaret för det fartygsmarina långsiktiga underhållet på civil industri.

Civil industri har den möjligheten att ha kompetens. Vi har Karlskronavarvet, Kockums och HDW som har kompetens. Det finns enligt min och utskottets absoluta mening en direkt koppling mellan det avancerade fartygsunderhållet och nytillverkning av stridsfartyg, både övervattensfartyg och ubåtar.

Därför är det egentligen en historisk dag. Vi kan nu konstatera att det finns en stor majoritet i utskottet för att bifalla regeringens förslag om att låta staten förhandla med den civila varvsindustrin om ett långsiktigt avtal.

Det har funnits diskussioner om att det skulle uppstå en monopolsituation i det här sammanhanget. Men jag undrar om inte det är en liten överdrift. Monopolsituationen uppstår ju inte i och med att det finns ett avtal tecknat. Avtalsteckningen sker i enlighet med den konkurrenslagstiftning som finns i vårt land och som givetvis ska följas i detta sammanhang.

Om man får saken till stånd innebär det att man öppnar upp Muskövarvet för civil verksamhet. Enligt utskottets mening innebär det att man öppnar nya möjligheter för den del i Muskö som nu blir civil. Det öppnar möjligheten att öka sysselsättningen och bibehålla sysselsättningen i detta område. Om vi inte hade gjort någonting hade risken eljest varit att det hade riskerat att läggas ned. Och det tror jag ingen i den här kammaren önskar.

Civil verksamhet på försvarets område är ingen nyhet för oss i denna riksdag. Vi har fattat beslut om detta tidigare. Jag kan som ett exempel nämna att motorunderhållet för våra flygplan, våra JAS-system ligger på privat industri. Den industrin är inte heller helt svenskägd. Jag ser inga som helst problem med detta. Det blir ingen monopolsituation.

Det som däremot förvånar mig är den nya nästan omvända situationen, om jag får skämta till det lite grann, med politikens möjligheter. Här har moderaterna reserverat sig mot en privatisering av delar av Muskövarvet medan vi socialdemokrater och andra tycker att det är bra med en privatisering. Det brukar vara tvärtom.

Om jag förstår Anna Lilliehöök rätt är vi egentligen överens. Det är bara det att hon vill markera och det är väl oss tillåtet lite till mans.

Fru talman! Jag yrkar med detta bifall till förslagen i betänkandet i dess helhet.

Anf. 4 BERIT JÓHANNESSON (v):

Fru talman! När Försvarsmakten omstruktureras och minskas kommer t.ex. antalet ubåtar och korvetter att halveras från 2004. Det här är helt i linje med Vänsterpartiets inriktning. Det betyder naturligtvis också att behovet av fartygsunderhåll minskar.

I dag finns varvsunderhåll på Kockums AB i Karlskrona som är ett helägt dotterbolag till det tyska varvet HDW. Man har producerat de flesta av marinens fartyg inklusive ubåtar. Men det finns också Muskö örlogsvarv som lyder under Försvarsmakten i dag.

Det har varit många turer kring Muskövarvet. Riksdagen beslöt 1996 att Muskö skulle stanna kvar med statligt huvudmannaskap, och inriktningen skulle vara att inte bolagisera eller att sälja ut det. Förra året kom regeringen med ett förslag. Man föreslog att man skulle lägga det tillsammans med Försvarsmaktens andra underhåll och stödverksamheter, det som sedermera kallas FORGUS.

Försvarsutskottets svar på den propositionen var att vi ville att regeringen skulle återkomma till riksdagen vad gäller varvsunderhållet. Och nu har alltså regeringen återkommit med sitt förslag. Inriktningen på det förslaget är att det militära fartygsunderhållet ska läggas ut på civil industri. Varvsunderhållet ska upphandlas i konkurrens med viss riktad upphandling. Det behövs varvsresurser både på östkusten och på sydkusten. Man har genom utredningar konstaterat att det inte finns några privata varv på östkusten som har kapacitet att ta över underhållet av marinens fartyg. Det enda tänkbara alternativet är att behålla Muskö örlogsvarv.

Det säkerhetspolitiska läget har gjort att staten och Försvarsmakten inte längre behöver vara huvudman för Muskö örlogsvarv enligt regeringen. Det tycker vi är bra. Vi vill att Muskö som är en bra anläggning med bra resurser och bra kompetens ska behållas. Men vi anser också att det är vettigt att Muskö får en annan huvudman.

En upphandling på affärsmässiga grunder som regeringen föreslår förutsätter konkurrens som i sin tur fordrar att det finns kompetens på flera håll. I dag är Muskövarvet inriktat på underhåll till 100 %, medan Karlskronavarvet bara har 30 % av sin verksamhet baserad på underhåll. Man har också den stora tyska varvskoncernen bakom sig i sin verksamhet.

Regeringen, om jag nu tolkar skrivningarna rätt, menar att det tunga ubåtsunderhållet ska förläggas på Kockum. Då är det risk att Kockum får en monopolställning vad gäller underhållet. I vår motion som vi väckte i samband med propositionen påtalar vi att det är viktigt att regeringen i det fortsatta arbetet uppmärksammar risken för en monopolsituation som kan föreligga vad gäller just ubåtsunderhållet.

Utskottet i behandlingen delar vår bedömning och förutsätter att regeringen och de berörda myndigheterna tar till vara de möjligheter till insyn som kan motverka dessa risker.

Att bara ha en leverantör är en allvarig fråga som kan innebära fördyringar för Försvarsmakten. Vi vill inte se onödiga kostnader för Försvarsmakten.

Jag vill därför påtala att Storbritannien har en situation med bara en leverantör av ubåtsunderhållet. Kostnaderna för detta har ökat mycket – mycket mer än annat underhåll. Det enda man kan sätta emot i förhandlingsmedel mot varvet är ju att dra tillbaka sina beställningar. Det är svårt att göra eftersom behov föreligger, och man vill inte riskera säkerheten för besättningarna. Därför anser vi, och vill skicka med regeringen, att man i det fortsatta arbetet verkligen tar erfarenheterna från Storbritannien *ad notam*, att man tar med sig de erfarenheterna när man diskuterar kontrakt osv.

Fru talman! I vår motion tog vi upp att alternativet till privat verksamhet skulle kunna vara ett statligt bolag som var fristående från Försvarsmakten. Utskottet delade denna vår ståndpunkt, vilket vi tycker är bra. Behovet av varvsunderhåll minskar genom att antalet militära fartyg minskar. Men Muskövarvet har i dag många anställda. Genom att bredda basen för civilt underhåll på Muskövarvet är chansen att behålla arbetstillfällena mycket större. Denna syn delar vi också med försvarsutskottets majoritet. Därför vill jag avslutningsvis yrka bifall till förslaget i utskottsbetänkandet.

Anf. 5 ANNA LILLIEHÖÖK (m) replik:

Fru talman! Om nu Vänsterpartiet och Berit Jóhannesson har haft så många synpunkter i sin motion på det som diskuteras vill jag för det första fråga Berit Jóhannesson varför man inte har reserverat sig till förmån för garantier för att de riktlinjer man lämnar kommer att följas. Vad jag förstår finns det ingenting i propositionen som ger en inriktning som garanterar vare sig det ena eller det andra.

För det andra vill jag fråga: Hur ser Berit Jóhannesson på att det behövs mindre underhåll när det är färre båtar? Hur ser Berit Jóhannesson och Vänstern på konsekvenserna av detta att när vi har få fartyg är det dyrare att ha kapacitet för underhåll? Är man beredd att ta den kostnaden?

Jag vill också fråga: Inser man att avbräcket med en båt på varv blir oändligt mycket större med få fartyg än med flera?

Anf. 6 BERIT JÓHANNESSON (v) replik:

Fru talman! Anledningen till att vi inte har reserverat oss är att vi tycker att vi har fått gehör vid utskottsbehandlingen för de frågor som vi har tagit upp i motionen. Därför har vi gjort bedömningen att vi inte behöver reservera oss. Detta får naturligtvis följas upp på olika sätt. Men detta är vår bedömning, och därför har vi inte någon reservation.

Att det blir ett mindre antal båtar och därmed mindre underhåll är ganska naturligt. Men om man följer upp detta genom att man tar in civilt varvsunderhåll på Muskö, så kan man så att säga fylla upp den delen som inte behövs för den militära delen med civilt underhåll. Och Karlskronavarvet har ju också annan verksamhet än den militära.

Sammantaget betyder detta att vi bedömer att detta ska kunna ordna sig. Men naturligtvis får det följas upp.

Anf. 7 AMANDA AGESTAV (kd):

Fru talman! För lite drygt ett år sedan stod vi i den här talarstolen och debatterade den proposition, *Det nya försvaret*, som regeringen hade lagt fram. Då talades det väldigt mycket om denna helhet. Från kristdemokraterna vill vi lite grann beklaga att man inte framlade de tankegångar som finns i den proposition som vi nu diskuterar om den framtida varvsindustrin redan då. Det blir nämligen väldigt märkligt. Om man ska kunna bedöma en helhet så kan man inte dela upp detta i olika småbitar. Då blir det väldigt svårt att se denna helhet. Därför blir det en något konstig mix när man i denna proposition blandar varvsunderhållet med en analys av behovet av antalet civilpliktiga.

Fru talman! Vi har inga reservationer i detta betänkande, men vi har ett särskilt yttrande. Vi vill påpeka just vikten av att behålla Muskö örlogsvarv. Det behövs underhållskompetens både i Karlskrona och på Muskö.

Musköanläggningen är marinens viktigaste basområde i Östersjön. Till ytan motsvarar denna anläggning ungefär stadsdelen Gamla stan inne i Stockholm. Inne i berganläggningen finns det tre dockor för större fartyg och ubåtar. Det finns en slipanläggning för lyft av mindre fartyg upp till 450 ton. Verkstadsdriften, omfattande underhåll av fartyg och vapen, bedrivs också av Muskö örlogsvarv.

Musköanläggningen utnyttjas i dag som ledningsplats för taktisk ledning av Sveriges marina förband. I fred så bedrivs där också radarövervakning dygnet runt av Sveriges marina förband av svenskt territorialhav. Ledningsorganisationen samverkar direkt med Kustbevakningen, sjöpolisen och även Sjöfartsverket.

Vid Musköanläggningen finns varvsverksamhet med underhåll av mycket kvalificerad högteknologisk materiel inom en mängd olika tekniska områden, förrådshållning samt ledningsplats för ledning av större delen av de marina förbanden.

Muskövarvet är en nationell tillgång såväl i fredstid som i en eventuell krigssituation. Den unika anläggningen på Muskö måste därför bibehållas som en tillgång i händelse av ofärdstider.

Kristdemokraterna vill poängtera att det självfallet även i fortsättningen kommer att behövas resurser för årsöversyner, akut underhåll och vid haverier, både i Stockholmsområdet och i Karlskronaområdet. Något annat är inte rimligt ur service- och tillgänglighetssynpunkt. Och för att behålla de kvalificerade marina stridskrafterna i insatsorganisationen sjöoperativa i så hög grad som möjligt krävs det goda och snabbt tillgängliga varvsresurser för att minska den tid som fartygen måste tas ur förbandsproduktionen. Kristdemokraterna anser därför att det är av vital betydelse för flottans framtid att denna underhållskapacitet finns både i Stockholm och i Karlskrona.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 16 §.)

7 § Försvarshögskolan

Prot. 2000/01:92
5 april

*Försvarsmaktens
fartygsunderhåll, m.m.*

Försvarshögskolan

Föredrogs
försvarsutskottets betänkande 2000/01:FöU4
Försvarshögskolan (förs. 1999/2000:RR10).

Anf. 8 HENRIK LANDERHOLM (m):

Fru talman! Försvarshögskolans verksamhet och framtid behandlas i dag med anledning av en ganska omfattande rapport från Riksdagens revisorer. I rapporten kritiseras såväl Försvarshögskolan som den främsta avnämaren, Försvarsmakten, och förordas bl.a. en översyn av styr- och finansieringsformer i syfte att uppnå status som ett akademiskt lärosäte.

Försvarshögskolans utveckling har sedan mitten av 90-talet varit snabb. Efter det att gamla Militärhögskolan bröts ur Försvarsmakten i

och med LEMO-reformen 1994 och gamla Försvarshögskolans inlemmande i den nya försvarshögskolan några år senare föddes en helt ny skola med en successivt ny inriktning.

Bärande i förändringsarbetet har det stundom något metafysiska – men i grunden vällovliga – akademiseringsbegreppet varit. En och annan har i debatten framfört tveksamhet till den process som pågår. Behöver officerare verkligen högre utbildning likställd med civila akademikers? Är det inte något helt annat att vara civilingenjör eller läkare än bataljons- eller fartygschef? Underliggande finns ibland en kulturellt och kanske t.o.m. socialt betingad föreställning om Försvarsmakten och dess officerare som något främmande från samhällskroppen i övrigt. Jag menar att detta är ett helt felaktigt synsätt. Försvaret behöver officerare med högre utbildning av samma snitt och status som kvalificerade civila befattningshavare. Officerare är faktiskt ingenting som katten släpat in från kaserngårdarna till den akademiska bildningens fina salonger.

Och varför behövs då en kvalificerad officersutbildning? Och varför är det viktigt att vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet är centrala i utbildningen? Det avgörande motivet är att krig är svårt – ja, t.o.m. ohyggligt svårt. Försvarsmaktens fyra huvuduppgifter ställer stora och nya krav på framtidens officerare – deras ledarskap, taktiska, operativa och strategiska tänkande och deras tekniska förståelse. För att utveckla detta tänkande, och därmed också försvarets förmåga på sikt, krävs ett vetenskapligt synsätt på problemlösning, dvs. förmåga att skapa också ny kunskap och därmed föra organisationen framåt såväl metodiskt som i sak.

Men jag vill ändå poängtera Försvarshögskolans kärna och *raison d'être*, nämligen att utbilda krigsmän till förmän på mellannivåer och högre nivåer. Krigskonst och krigsvetenskap låter sig förvisso och måste t.o.m. studeras teoretiskt, eftersom det praktiska krigets erfarenheter lyckligtvis inte är de flesta förunnade att vinna. Men krigskonsten byggs också av skickliga hantverkare som på olika nivåer förmår utöva ett mer direkt ledarskap och behärska befintliga system intill perfektion. I strävan efter lagerkransarnas höjder får vi inte tillåta oss att eklövens stundom prosaiska realiteter glöms bort.

Men motsättningen mellan lagerkrans och eklöv är i grunden konstlad. Akademiseringen – hur metafysisk den än kan tyckas vara – står inte mot ”krigarens lovlige gärning”. Tvärtom är den kvalitetshöjning och det kvalitetsfokus som präglar Försvarshögskolan i dag en nödvändighet. Jag vill alltså understryka att det enligt min mening inte finns någon motsättning mellan t.ex. examensrätt och forskning å ena sidan och den helt centrala rollen att utbilda officerare för krigets krav å andra sidan. Utbildning av krigsmän och av krigsvetenskapsmän är två sidor av samma mynt. Det ena förutsätter det andra. Försvarsmaktens dimensionerande uppgift – förmågan till väpnad strid – grundad på krigets krav står i centrum för båda.

Försvarshögskolans positiva utveckling bör, enligt försvarsutskottets mening, gå vidare. I detta sammanhang har det varit svårt för utskottet att i sitt yttrande över revisorernas förslag förbigå den centrala och aktuella frågan om examensrätt. Jag vill i det sammanhanget poängtera det som utskottet pekat på vad gäller de fördelar, inte minst ur kvalitetssäkrings-synpunkt, som det skulle innebära att Försvarshögskolan ges denna rätt.

Enligt min personliga mening vore examensrätt för Försvarshögskolan ett steg i rätt riktning. Men det är, som utskottet också påpekar, definitivt ingen riksdagsfråga. Examensrätten kräver dessutom en hel del förändringar för att kunna realiseras, och dessutom en rejäl dos vilja och mod. Revirbevarare av mer byråkratiskt snitt kommer alltid att kunna finna på motargument.

Försvarshögskolans målsättning om examensrätt kan ytterst bara uppnås genom att docenten von Sydow övertygar licentiaten Östros om det kloka och önskvärda i att särreglera Försvarshögskolans verksamhet på ett sådant sätt att examensrätt möjliggörs. Någon statlig högskola i enlighet med definitionerna i högskolelagen bör inte Försvarshögskolan bli enligt försvarsutskottets mening. Det vore att sätta tvångströja på skolan och till del stå i direkt motsats till skolans syfte.

Men på de flesta områden är en utveckling i riktning mot högskolelagens anda och mening fullt önskvärd och möjlig. Ett exempel är den akademiska världens livsluft – den fria forskningen – som enligt utskottet bör ges ett större utrymme vid Försvarshögskolan. För egen del skulle jag också se positivt på en större fri kvot av direktantagna studenter, som på så sätt kan få del av den unika kunskap som bara Försvarshögskolan hårbärgerar.

Frågan om examensrätten bör emellertid enligt utskottets mening bara vara ett av ingångsvärdena i den översyn av styr- och finansieringsformerna som utskottet nu avkräver regeringen i detta betänkande. Den avgörande frågan i en sådan översyn bör nämligen vara om de nuvarande formerna – tillkomna genom LEMO-reformen – tillgodoser statsmakternas behov av styrning av verksamheten. Flera av myndigheterna på Försvarsdepartementets område har sedan LEMO:s genomförande blivit alltmer av ”självgenererande stiftelseliknande organisationer”, som efter fullgjort värv skickar faktura till beställarna, som i sin tur har att betala kalaset. Om detta förhållningssätt leder till maximal statsnytta för skattebetalarnas surt förvärvade slantar är den centrala frågan för en översyn av styr- och finansieringsformerna på hela försvarsområdet.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag. Det är enligt min mening ytterligare ett, om än litet, steg i den utveckling mot en kvalificerad och kvalitetssäkrad utbildning – och forskning – i krigskonst som vårt land och dess försvar så väl behöver.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 16 §.)

8 § Beredskapen mot svåra påfrestningar på samhället i fred

Föredrogs
försvarsutskottets betänkande 2000/01:FöU5
Beredskapen mot svåra påfrestningar på samhället i fred (skr. 2000/01:52 delvis).

Anf. 9 MARGARETA VIKLUND (kd):

Fru talman! I regeringens beskrivningar i skrivelsen 2000/01:52 om beredskapen inom olika samhällsliga sektorer är det påfallande hur skör-

Prot. 2000/01:92
5 april

Försvarshögskolan

*Beredskapen mot
svåra påfrestningar
på samhället i fred*

heten inom den ena sektorn efter den andra beskrivs ha sin grund i svagheter inom elförsörjnings- och telekommunikationssystemen. Som exempel kan nämnas hälso- och sjukvården med sitt behov av elektricitet till den elektrotekniska utrustningen, polisverksamheten med sitt behov av fungerande tele- och IT-kommunikationer, radio och TV med behovet av att kunna kommunicera, varna och informera, försörjningen med vatten med behovet av att kunna pumpa upp vatten och rena det, översvämningar och dammbrott då slussar kan behöva stängas och/eller öppnas, kemikalieolyckor då skadade behöver tas om hand m.m.

Vi bor i ett land där det snöar, regnar och stormar ibland. Vårfloden kan också vara kraftig. Detta är inga nyheter. Desto märkligare är det att våra elnät inte håller för sådana mer eller mindre förväntade påfrestningar. Kraftigt snöfall i vintras med nedfallande träd och ledningar som följd innebar att tusentals människor i vårt land blev utan elektricitet under flera dygn. Detta anser vi kristdemokrater är helt oacceptabelt. Det kan finnas anledning att ställa sig frågan hur det är med standarden på det förebyggande underhållet av exempelvis ledningsgatorna eller om myndighetskraven efterlevs.

Självklart kan man kanske ha anledning att göra sig rolig över stockholmarnas utsatta situation med anledning av eldsvådan i elkabeltunneln i Stockholm den 11 mars i år och tycka att det, i jämförelse med de strömvärdet som många samhällen i vårt land under åtskilliga tillfällen utsatts och utsätts för, ändå var en ganska obetydlig händelse. Ändå var det ca 50 000 personer som drabbades förutom stora företag som lamslogs. Ca 30 000 anställda uppges ha berörts. Fortfarande har man inte offentliggjort vad som orsakade eldsvådan. Men det är ganska märkligt att vårt lands sårbarhet äntligen kom kraftigt i fokus när just Stockholm drabbades.

Fru talman! Kanske är det så att man måste vara storstadsbo för att riktigt kunna förstå hur utsatt det moderna samhället kan vara. Eller också måste man kanske ingående ha tagit del av de problem och mänskliga lidanden som drabbade exempelvis den avskurna och belägrade staden Sarajevo under kriget i Bosnien-Hercegovina och/eller de bombningar som Belgrad utsattes för. I Sarajevo fick människorna leva i månader och år utan både elektricitet och vatten. El- och vattenförsörjningen blockerades under långa perioder av dem som belägrade staden. Jag minns mycket väl händelserna under de varma somrarna och kalla vinternarna. Om inte annat blir man påmind om dem genom de barnteckningar som barnen i Sarajevo har ritat.

Då kriget i Bosnien mattats av besökte jag Sarajevo och mötte då bl.a. representanter för olika civila organisationer som bildats under kriget för att bl.a. försöka hjälpa till med samhällets överlevnad. Det var ett imponerande nätverk som hade byggts upp. Och varje grupp hade sin historia och sina erfarenheter att berätta, alltifrån uppvärmning av bostäder, ordnande av vattenkällor och stödpersoner till patienter på sönderbombade sjukhus och stöd till vettskrämda barn.

Fru talman! Och är det inte det frågan handlar om, nämligen att möta de påfrestningar som samhället utsätts för vare sig de kommer utifrån eller inifrån genom terror, sabotage och annat eller på grund av överbelastade system, gamla ledningar och dålig beredskap? Vi är så invaggade

i tron att vi bor i världens mest säkra samhälle att vi nästan tror att vi är osårbara vare sig vi bor på landsbygden eller i storstaden.

Hotbilden mot våra samhällen har blivit annorlunda än den vi under det s.k. kalla kriget vant oss vid att hantera. Samtidigt som tekniken går framåt, samhället blir mer elberoende och människor flyttar till tätorterna och storstäderna blir naturligtvis infrastrukturen hårt ansträngd, vare sig vi bor i storstad eller i glesbygd. Gamla elledningssystem gör inte bilden bättre.

Kristdemokraterna har tidigare påpekat, och instämmer därför i regeringens påpekande, att det nya säkerhetsbegreppets innebörd är att samhällets sårbarhet ökat och att hotbilden blivit en annan än tidigare. Vi anser att det därför finns all anledning att mer djupgående följa upp beredskapssituationen när det gäller påfrestningar för det civila samhället och att utarbeta fungerande samarbetsplaner för offentliga och frivilliga organisationers insatser vid sådana situationer. Reglerna måste vara sådana att samarbetet underlättas och inte förhindras.

Fru talman! Vi kristdemokrater anser att den åtgärd som snarast behöver ses över är beredskapen vad gäller el- och telefunktionerna. Regeringen bör därför tillsätta en arbetsgrupp med uppdrag att framlägga förslag speciellt om hur el- och teleförsörjningen ska säkras då samhället utsätts för svåra påfrestningar i fred.

Kristdemokraterna anser också, speciellt med tanke på de svåra vattenöversvämningar som drabbade vårt land under förra året, att beredskapen för sådana översvämningar måste öka. Särskilt utsatta områden behöver kartläggas för att katastrofsituationer ska kunna förebyggas och undvikas.

Fru talman! För att polis, räddningstjänst och sjukvård m.fl. på bästa sätt ska kunna fullgöra sina livsviktiga uppgifter krävs goda kommunikationer såväl inom respektive organisation som mellan organisationer.

Vi kristdemokrater finner det märkligt att regeringen i skrivelsen ännu inte har beaktat den moderna teleteknik som finns tillgänglig i dag. Regeringen har ju den 17 augusti förra året beslutat inleda en upphandlingsprocess av ett radiokommunikationssystem baserat på s.k. TETRA-standard. Nu först ska enligt uppgift en upphandling ha påbörjats. I Kristdemokraternas kommittémotion 2000/01:Fö208 i anslutning till regeringens budgetproposition hösten 2000 hävdar vi att upphandlingsarbetet bör bedrivas snabbt, eftersom många samhällsviktiga myndigheter mycket snart är i stort behov av nya radiosystem.

Många kommuner har ännu inte säkerställt att kommuninvånarna regelbundet kan informeras om på vilket sätt de ska nås av varning och information i samband med allvarliga olyckshändelser. Det anser vi är otillfredsställande.

Informationsresurserna på lokal och regional nivå måste därför snabbt ses över. Vid en akut och svår påfrestning på samhället är det oftast väldigt bråttom att få ut rätt information. Styrelsen för psykologiskt försvar, SPF, ska enligt sin instruktion på begäran av en myndighet också kunna ge stöd och hjälp i informationsarbetet.

Men SPF:s centrala resurser är begränsade i fredstid för att kunna ge stöd till regionalt och lokalt arbete vid s.k. svåra påfrestningar. Svagheten ligger bl.a. i att det kan vara svårt att åstadkomma en tillräckligt uthållig och kompetent resursorganisation på regional och lokal nivå. En möjlig-

het att förstärka informationsarbetet lokalt och regionalt skulle kunna vara att just utveckla informationssamverkan mellan kommuner, länsstyrelse, landsting, polis m.fl. så att allmänheten kan nås av snabb och korrekt gemensam information från de lokala och regionala samhällsinstitutioner som främst berörs av en extraordinär händelse.

För att stärka de centrala myndigheternas möjligheter att ge stöd vid svåra påfrestningar anser kristdemokraterna också att regelverket bör förtydligas så att personalresurser som nu endast får användas vid höjd beredskap i viss utsträckning kan användas även vid svåra påfrestningar. Ett sätt kan vara att ge berörda beredskapsmyndigheter möjligheter att genom beredskapskontrakt ta personella resurser i anspråk vid en svår påfrestning eller händelse.

Fru talman! Jag yrkar bifall till kristdemokraternas reservation gällande punkt 5.

Anf. 10 OLA RASK (s):

Fru talman! Jag är glad över att det här betänkandet präglas av en så stor samstämmighet som det gör. Jag har uppfattningen att när det gäller försvars- och säkerhetspolitiska frågor ska vi försöka nå tillbaka till den gamla ordningen att vi har konsensus, dvs. alla politiska partier företräds i en diskussion som når fram till ett beslut. Jag ser det här betänkandet och dess innehåll som ett steg i den riktningen. Jag hoppas att vi snart kan ta flera steg.

Vårt samhälles sårbarhet i fredstid var någonting som vi definitivt slog fast i 1996 års totalförsvarsbeslut, där vi konstaterade att vi skulle bygga det robusta och hållbara samhället för att klara fredstida kriser, men också ha en organisation som kunde lyftas upp till att klara det värsta scenariot, kriget.

Den av Försvarsberedningen nyligen framlagda rapporten *Gränsöverskridande sårbarhet – Gemensam säkerhet*, har i sitt sjätte kapitel understrukit hur oerhört viktigt det är att ha en infrastruktur som bygger upp ett robust och hållbart samhälle. Man talar i sitt inledande kapitel om att kunna skydda samhällsviktiga infrastrukturer av väsentlig betydelse för den nationella säkerheten. Hot mot infrastrukturen och en ökad sårbarhet i tekniska infrastruktursystem får därmed en säkerhetspolitisk dignitet.

Det är alltså en mycket vid och stor fråga vi berör i det ärende som vi behandlar just nu. Av det skälet känner jag mig mycket tillfredsställd med att vi har en så bred konsensus och en så aktiv diskussion. Ibland känner vi oss otåliga och vill kanske gå snabbare fram än regeringen bedömer är möjligt. Jag sitter i ÖCB:s styrelse. I det nyligen framlagda planeringsunderlaget för det civila försvaret finns också en mycket aktiv debatt- och förslagskatalog på vad som behöver göras.

Margareta Viklunds inlägg visar naturligtvis också på en otålighet inför vissa brister som vi tycker att vi borde klara skyndsammare, elsäkerheten, telesäkerheten, osv. Det enda jag kanske ska invända mot Margareta Viklund är att man ibland vill tro att historien börjar med en själv, men det är faktiskt en ganska lång väg fram till 1996 års beslut, då vi fastställde att vi skulle ha ett totalförsvarsupplägg där den fredstida kris-situationen också var en viktig del.

Telesystemet och det s.k. TETRA-systemet, som vi så sent som i dag har diskuterat i utskottet, handlar om att få ett heltäckande kommunicat-

ionssystem som kan kopplas ihop så att alla myndigheter som berörs av en krissituation kan vara inkopplade i själva krishanteringen. Den frågan håller vi för närvarande på och bereder och har en, som jag ser det, mycket positiv och framåtsyftande diskussion.

Jag ska inte förlänga mitt inlägg mer, utan understryka att jag tycker att det som sker i utskottet och det förslag som regeringen har lagt fram är på rätt väg. Det är ett bra förslag. Därmed yrkar jag också bifall till utskottets förslag.

Anf. 11 MARGARETA VIKLUND (kd) replik:

Fru talman! Ola Rask nämnde att det också finns en historia med i bilden och hänvisade till 1996 års försvarsbeslut. Men har vi inte också fått en annan hotbild i dag? Det gäller att också titta närmare på den säkerhetspolitiska hotbilden på ett annat sätt än man kanske gjorde inför 1996 års beslut.

I den hotbilden ingår det sköra samhälle som vi har både när det gäller det inre hotet – då tänker jag på infrastrukturen – och det utifrån kommande hot som också kan träffa punkter i vårt samhälle. Här har vi väldigt sköra system. Det gäller framför allt det elsystem som jag redogjorde för i mitt anförande, och såvitt jag kan förstå tyckte Ola Rask likadant. Här måste vi på något sätt finna vägar för att kunna skynda på regeringen så att man får i gång den aktivitet som kan se till att vårt elsystem säkras på ett helt annat sätt än i dag.

När det gäller kommunikationssystemet, som vi mycket riktigt har diskuterat i utskottet i dag, var vi såvitt jag kan förstå ense allihop om att förhandlingen om det här systemet måste påskyndas. Det är inte nöjaktigt som det nu är.

Anf. 12 OLA RASK (s) replik:

Fru talman! Det finns inga meningsskiljaktigheter mellan Margareta Viklund och mig. Vi är helt överens om att vi har ett samhälle som blir mer och mer skört beroende på sådana här tekniska system. Precis det tycker jag också framgår av regeringens förslag och av de handlingsprogram som tas fram.

Det kommer att förändras. Det kommer att vara en ständigt pågående diskussion där vi ständigt måste försöka finna svar på frågorna: Vad är det för hot? Hur ser de ut? Det kommer i många fall att vara hot som vi inte tidigare har upplevt och kanske t.o.m. vara värre hot än det gamla invasionshotet som vi levde med under många år. Det kan handla om terroristgrupper. Det kan handla om enskilda människor. Det kan handla om att man från olika håll, vilka vet man inte riktigt i dag, och det är ett av problemen, ger sig på våra känsliga el- och telesystem som ju är, precis som Margareta Viklund själv säger, basen för det mesta av de här systemen.

Anf. 13 MARGARETA VIKLUND (kd) replik:

Fru talman! Ola Rask säger att vi är överens om mycket, och det är vi kanske när det gäller den här frågan. Men jag skulle vilja veta vad socialdemokraterna egentligen har för handlingsplan för att se till att vaka över att vi har en större motståndskraft, om jag kan använda det ordet,

Prot. 2000/01:92
5 april

*Beredskapen mot
svåra påfrestningar
på samhället i fred*

när det gäller att möta de här hoten. Jag skulle allvarligt vilja ställa den frågan.

Anf. 14 OLA RASK (s) replik:

Fru talman! Det finns en rad sådana förslag. I ÖCB:s plan och underlag för det civila försvaret finns det sex olika former. Alla berör inte den interna krisen i vårt eget land, utan den internationella delen. Men det finns alltså ett antal förslag. En del kan man tycka är färdiga att sätta i sjön. Då är det regeringen som ska komma med förslag. Det kan vara så att regeringen vill ha in ytterligare faktaunderlag och att vi i utskottet tycker att man ska driva på. Då är det vår uppgift att tillkännage att vi tycker att det är viktigt och bråttom.

Jag tycker att man i den proposition som vi behandlar i dag har tagit upp de aktuella och viktiga problemställningarna. Den innehåller också de förslag som jag tycker att man kan lägga fram nu. Därav känner jag ingen tveksamhet inför att yrka bifall till förslagen, utan tycker att vi är på rätt väg. Och jag tycker att det går med relativt god snabbhet att ta upp allt det vi har hittat en lösning på och omsätta det i praktisk handling.

Anf. 15 BJÖRN LEIVIK (m):

Fru talman! Jag delar Ola Rasks uppfattning att vi ska ha en öppen och ärlig diskussion i dessa frågor, och så långt det är möjligt försöka vara överens. Jag tycker att vi har den debatten i utskottet. Att vi sedan inte alltid är överens med regeringen är en annan sak. När det gäller dessa frågor kan vi nog driva på regeringen. Här behövs krafttag.

Jag kommer ihåg att en av de första frågorna som jag stötte på i försvarsutskottet, och som sedan fick mig att väcka en motion, var just frågorna om vår beredskap mot svåra påfrestningar. Frågan var gammal redan för två år sedan. Jag förstod inte varför regeringen hade sådana svårigheter med att komma med en samlad bedömning och konkreta förslag. Det är möjligt att regeringen redan då hade tankarna på ordförandeskapet och att man inte hade tid eller kreativitet nog att samla sig i frågorna. Jag kommer också ihåg att det var en stor diskussion om vård, skola och omsorg. Det är möjligt att man förberedde infriandet av alla löften. Dessa frågor hamnade på efterkälken.

Vård, skola och omsorg är förvisso mycket viktiga områden, men frågan är vad det hjälper med maxtaxa, tandvårdsförsäkring och äldreomsorg om elen försvinner. Skolor och daghem stängs, tandläkarmottagningarna tystnar, de äldre på servicehusen fryser, bankomaterna stannar, Internet och telekommunikationerna slutar att fungera. Det är sådant vi har sett på senare tid. Bara ett litet avbrott som det i Stockholm för en tid sedan får till följd att tusentals människors vardag drastiskt förändras. Vilka konsekvenser skulle då ett längre elavbrott få? Hur klarar samhället andra och större påfrestningar?

Vi har vissa erfarenheter, t.ex. tågurspårningar med risk för utsläpp av giftiga gaser, dammbrott, översvämningar, stormar som förorsakar stora materiella skador och som äventyrar elförsörjningen, jordskred och mycket annat. Det finns gott om erfarenhet på detta område. Bara de senaste åren har vi sett mindre och större katastrofer som har medfört extraordinära insatser och som har prövat samhällets beredskap.

I betänkandet framhåller utskottet den avgörande betydelsen av en säker elförsörjning för samhällets funktionsförmåga. Det är inte bara de vitala samhällsfunktionerna som är beroende av en säker tillgång på el, utan hela vårt samhälle bygger i dag på att det finns en fungerande elförsörjning. Utskottet har vid riksdagens fem senaste riksmöten behandlat frågan om IT-säkerhet. Redan våren 1996 gav riksdagen i ett tillkännagivande regeringen i uppdrag att bl.a. organisera ett mer samlande och samordnande ansvar för IT-säkerhetsfrågorna.

I regeringens skrivelse som i dag behandlas sammanfattas bedömningen av el- och telesäkerheten vad avser telekommunikation på följande sätt:

- Elförsörjning, ej godtagbar.
- Skydd mot IT-angrepp, ej godtagbar.
- Internet–infrastruktur, ej godtagbar.
- Prioritet av telefoni, ej godtagbar.

Jag tycker att detta betyg på vår sårbarhet borde ha lett till mer handfasta åtgärder, men läser man vidare i skrivelsen hittar man under rubriken Åtgärder, på område efter område:

- Regeringen avser att utreda ...
- Regeringen anser att det bör prövas ...
- Regeringen avser att ge berörda myndigheter i uppdrag att ...
- Regeringen anser att en översyn ska genomföras ...

Efter alla motioner, utredningar och myndighetsskrivelser skulle man kunna tro att det fanns tillräckligt med underlag för att komma med förslag på åtgärder inom åtminstone några områden, t.ex. reglering av länsstyrelsernas ansvars- och ledningsförhållanden vid länsövergripande påfrestningar på samhället. Men icke!

Fru talman! Nu får vi vänta på besked i dessa för vårt samhälle så viktiga frågorna i ytterligare minst ett år. Det är ytterst beklagligt att det ska behöva ta sju år. Den enda trösten i bedrövelsen är att katastrofskadorna hittills har kunnat begränsas tack vare skickliga räddningsledare och kompetenta myndigheter.

Anf. 16 OLA RASK (s) replik:

Fru talman! Jag kan väl i stort dela oron och känslan av att det går för sakta med Leivik. Vi ska ändå vara klara över att det finns långt framtagna förslag över vad som behöver göras och på vilka områden. Problemet är att det ofta krävs komplexa lösningar på grund av att så många är inblandade. Det är ett av de stora bekymren. Här måste vi frigöra oss från myndighetsrevir som gör att det är svårt att komma fram till vad vi tycker är de riktiga lösningarna.

Det är naturligtvis vår sak i utskottet att ligga på och ge regeringen råg i ryggen att ta upp diskussionerna. Sedan är det fråga om vem som ska verkställa dessa stora förändringar. Häromdagen hade vi diskussionen om kostnaderna för elgatorna. Som lekman tycker man att det bara är

att hugga upp en gata så att inte något träd når fram till ledningen. Det visade sig att det var fråga om enorma belopp. I stället diskuteras då ett annat slags ledning som skulle tåla att träden ramlar. Det är komplicerade frågor.

Kvar står att vi som valda riksdagsmän är skyldiga att se till att vi ska leva upp till de programförklaringar som finns i försvarsbeslutet att få ett säkrare Sverige på alla områden. Jag delar också Björn Leiviks otålighet och tycker att vi ska ligga på och att det ska gå fortare.

Anf. 17 BJÖRN LEIVIK (m) replik:

Fru talman! Det finns egentligen inget svar på detta. Ola Rask instämmer i stort med vad jag har sagt, och jag tackar Ola Rask för detta.

Anf. 18 ERIK ARTHUR EGERVÄRN (c):

Fru talman! Försvarsutskottets betänkande FöU5 behandlar beredskapen mot svåra påfrestningar på samhället i fred. Det är med andra ord ett mycket omfattande spektrum av beredskapsåtgärder och inom många samhällsområden. Som exempel på detta kan jag nämna hälso- och sjukvårdsfrågor, polisverksamhet, allvarig smitta, radioaktivt nedfall, flyktingsituationer, terrorism m.m. Listan kan göras mycket längre, och det är naturligtvis en konsekvens av att samhället har blivit mer och mer komplicerat med funktioner som är beroende av varandra.

Fru talman! Utan att bortse från allvaret med de här uppräknade och tänkbara krisområdena vill jag i det här korta inlägget betona två sektorer som enligt mitt förmenande överskuggar de övriga både vad avser sannolik frekvens och effekt, nämligen IT- och telesäkerheten och elförsörjningssäkerheten, som flera av riksdagskollegerna har berört i sina inlägg tidigare.

En störning i dessa funktioner, eller i värsta fall ett bortfall av dem, får omedelbara konsekvenser för alla samhällssektorer med risk för att problemen utvecklas till rena katastrofer. ÖCB har redovisat att sårbarheten i det svenska elsystemet är oväntat stor.

Centerpartiet har uppmärksammat dessa problem i ett par motioner, där vi anser att snara åtgärder är nödvändiga. Jag ska mycket kort kommentera motionerna. När det gäller IT-säkerheten anser vi att ansvaret för denna måste tydliggöras genom att någon myndighet får huvudansvaret för en samordning. I fråga om elsäkerheten menar vi att kraftbolagen måste ta större ansvar än hitintills för underhåll av ledningsnäten. Regelverket i detta avseende måste skärpas.

Jag konstaterar med tillfredsställelse att utskottet delar Centerpartiets oro i frågan. I betänkandet noteras på ett antal ställen att försvarsutskottet de senaste åren har framhållit allvaret i detta. Utskottet har dessutom framhållit betydelsen av en robust infrastruktur inom bl.a. elförsörjningen.

Fru talman! Jag konstaterar också att regeringens skrivelse innehåller ett antal initiativ för att avhjälpa bristerna. Sårbarhets- och säkerhetsutredningen ska således föreslå en tvärsektoriell samordning av IT-säkerheten, vilket är helt i linje med Centerpartiets motionskrav.

När det gäller elsäkerheten aviserar regeringen en översyn och utredning av en skärpning av reglerna för nätföretagens ansvar för att undvika

långa elavbrott. Detta är bra. Det borde leda till både minskad sårbarhet och en förbättrad service för elkunderna.

Vi från Centerpartiet tycker att översynen är bra. Jag ber avslutningsvis att få yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 16 §.)

Prot. 2000/01:92
5 april

9 § Vissa finansmarknads- och försäkringsrörelsefrågor

*Vissa finansmarknads-
och försäkringsrörelse-
frågor*

Föredrogs

finansutskottets betänkande 2000/01:FiU18

Vissa finansmarknads- och försäkringsrörelsefrågor.

Anf. 19 ANNA ÅKERHIELM (m):

Fru talman! Jag vill redan inledningsvis yrka bifall till reservation 2 under punkt 4. Reservationen handlar bl.a. om en delfråga i vår partimotion om landsbygdens möjligheter och om kapitalförsörjning i glesbygd.

Kapitalförsörjning handlar om ägandet. De senaste decennierna har ägandet förändrats påtagligt. Ägandet av börsföretagen har tagits över av institutioner och utländska ägare och spelar i en serie för sig.

Ägandet av småföretag har däremot utvecklats svagt. Sverige skulle kunna ha många fler växande små och medelstora företag. Vårt skattesystem gynnar institutionellt ägande men straffar direktägande.

Sverige har en egenföretagandeandel på endast 7 % av den totala arbetskraften jämfört med EU:s snitt på 13 %. Nyföretagandet är också lägre. Under 90-talet ökade antalet nya företag med 8 % i Sverige jämfört med t.ex. Danmarks 18 %.

Majoriteten av de företag som startas förblir små under hela sin existens. Studier visar att det endast är 1–2 % av företagen som växer. Trögheten gör att vi går miste om både ökad tillväxt och nya arbetstillfällen inte minst i de områden som vi kallar glesbygd. Det är ett självklart problem.

Kapitalförsörjning för såväl företag som enskilda personer är en ständigt återkommande fråga när vi riksdagsledamöter reser runt i landet. Vi möter verksamheter eller personer med gryende affärsidéer och patentansökningar i handen.

Vi har i Sverige ett antal aktörer. Men det räcker inte till i dessa fall. Många småföretagare vittnar om alla de problem som de har att hitta investerare som är villiga att satsa pengar i små verksamheter.

Kapitalförsörjningen för dessa potentiellt växande små företag och privatpersoner måste lösas. Vi föreslår därför en utredning som ska se över förutsättningar för kreditmarknadsområdet i glesbygd, något som även tas upp i den regionalpolitiska utredningen. Den bör bl.a. omfatta villkoren för riskkapitalavdrag.

Fru talman! I detta betänkande behandlas även frågan om kollektiva hemförsäkringar. Alltsedan 1982 har frågan om kollektiva hemförsäkringar med obligatorisk anslutning varit föremål för stark kritik. Frågan är nu åter aktuell genom det ramavtal som tecknats mellan LO och Folk-

Vi är av flera skäl starkt kritiska mot detta förfaringssätt. När en facklig organisation tecknar sakförsäkring för medlemmar kollektivt utan intresseanmälan binds den enskilde till ett visst försäkringsbolag och till en viss försäkringsprodukt utan att ha reell möjlighet att välja vad som passar.

Det finns risk för att ett hushåll genom dubbelmöförsäkringar betalar två gånger för samma skydd. Dessutom är det inte ovanligt att ett hushåll redan har samlat sina olika försäkringar i en egen försäkringslösning för att därmed uppnå högsta möjliga bonus. Kollektiva sakförsäkringar bör därför endast vara baserade på individuell anslutning.

Ett annat skäl är att den fria konkurrensen på försäkringsmarknaden sätts ur spel. Bristen på sund konkurrens och upphandling leder till dyrare försäkringar totalt sett. Det gynnar på intet sätt vare sig LO:s medlemmar eller andra.

Det saknas i dag klara regler för de enskilda medlemmarnas ställning i förhållande till medlemsorganisationerna. Vi menar därför att det finns ett behov av en lagstiftning som klargör hur långt organisationers befogenheter sträcker sig visavi den enskilde medlemmen.

Fru talman! Jag har redan tidigare yrkat bifall till reservation nr 2.

Anf. 20 EVA FLYBORG (fp):

Fru talman! En medlem av regeringen, näringsministern, har som argument för att han inte har gjort en ordentlig upphandling av finansiella tjänster bl.a. anfört att det finns så få företag på den finansiella marknaden. Jag anser inte att det är ett hållbart argument för att inte genomföra en ordentlig upphandling. Men det finns ett problem med det relativt lilla antalet företag som regeringen borde uppmärksamma. Så långt kan jag hålla med.

Vid börsintroduktioner och nyemissioner ges ett prospekt ut som beskriver företaget, affärsidén och dess framtidsutsikter. För att utforma ett sådant prospekt anlitas ett eller flera finansiella företag. De är också med för att sköta själva introduktionen och sälja aktien. De har ett intresse av att så många som möjligt är intresserade av att köpa.

Samtidigt är det samma företag som gör företagsanalysen och ger rekommendationer till kunder och potentiella köpare. Deras råd är viktiga för om t.ex. småsparare ska våga satsa på en kanske ny och okänd aktie.

Fru talman! Det föreligger risk för jävssituationer när samma företag sköter prospekt och analys. Regeringen bör utreda den här frågan för att se om det finns behov av regler och kanske information när ett företag har dubbla uppgifter vid börsintroduktioner och nyemissioner.

Frågan om kollektiva hemförsäkringar är en följetong och visar hur svårt socialdemokraterna innerst inne har att släppa kollektivanslutningstanken. När fackförbund tecknar obligatoriska kollektiva hemförsäkringar utan individuell anslutning gör de sig skyldiga till ett intrång i den individuella friheten.

Den enskilde binds till ett visst försäkringsbolag, oftast med s.k. folk-rörelseanknytning, utan möjlighet att välja en försäkringsutformning som passar just honom eller henne. Det är naturligtvis inte fel med kollektiva sakförsäkringar. De kan ge goda stordriftsfördelar. Men det bör handla om en individuell anslutning. Det behövs en lagstiftning som klargör organisationens befogenheter gentemot den enskilde.

Fru talman! Livegenskapen är för länge sedan avskaffad i Sverige. Detsamma borde även gälla kollektiva hemförsäkringar.

Med detta yrkar jag bifall till reservationerna 1 och 3.

Anf. 21 PER LANDGREN (kd):

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 3. Det är som sades tidigare en följetong. Det är en motion som kommit upp till behandling tidigare år. Vi har då anslutit oss till reservationen.

Vi håller med om principen om frivillig individuell anslutning. Den är fundamental och självklar för oss kristdemokrater. Vi tycker inte att reservationsrätten räcker.

I övrigt har mina företrädare i debatten argumenterat i frågan, så jag behöver inte förlänga diskussionen.

Anf. 22 JAN BERGQVIST (s):

Fru talman! Tyvärr har Carin Lundberg, som skulle delta i denna debatt, blivit försenad och har då inte möjlighet att delta i den.

Det är fråga om motioner som vi i stort sett känner till sedan tidigare.

När det gäller det som Eva Flyborg tar upp har vi haft kontakt med börserna. Där säger man ganska entydigt att det som Eva Flyborg tar upp som ett jävsproblem inte är något jävsproblem. I själva verket är det så att detta är det vanliga förfaringsättet inte bara i Sverige utan också i andra länder. Det förekommer i praktiken inte några problem i sammanhanget. Man har på Stockholmsbörsen inte hört talas om någon kritik mot detta förfaringsätt.

Jag tycker att vi har ett mycket gott skäl för att avslå yrkandet i denna motion.

När det gäller motioner om kollektiva hemförsäkringar kan jag säga att det är en gammal fråga. Jag tycker att motionärerna går så långt att de ifrågasätter själva föreningsrätten, som faktiskt är ganska viktig i ett pluralistiskt demokratiskt samhälle. Föreningar ska kunna fatta beslut i demokratisk ordning, och det är det man ifrågasätter här.

Det finns mycket mer att säga om detta, men eftersom det i stort sett gäller gamla bekanta frågor nöjer jag mig vid detta tillfälle med att yrka bifall till utskottets förslag.

Anf. 23 ANNA ÅKERHJELM (m):

Fru talman! Jag förstår att det är svårt för Jan Bergqvist att gå in på vad jag sade, eftersom han inte var här då. Men jag skulle vilja ställa en fråga till Jan Bergqvist. Jag utgår från vår reservation. Anser Jan Bergqvist att det är rimligt att en enskild person som är medlem i en facklig organisation som ska tillvarata hans eller hennes intressen som arbetstagarer därmed också måste acceptera ingrepp i den privata ekonomin för ändamål som inte har anknytning till arbetsförhållanden?

Anf. 24 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Denna fråga har diskuterats ganska ingående, och det är naturligtvis en avvägning mellan olika intressen. Det är helt klart. Men när man kommer fram till vad som ska väga tyngst i en situation där vi vill ge föreningar och organisationer en aktiv roll i det svenska samhället

Prot. 2000/01:92

5 april

*Vissa finansmarknads-
och försäkringsrörelse-
frågor*

har vi vid alla tidigare tillfällen kommit fram till att denna intresseavvägning bör göras på ett annat sätt än vad som förordas av moderaterna.

Anf. 25 ANNA ÅKERHIELM (m) replik:

Fru talman! Jag kan bara konstatera att vi nog inte blir eniga på den punkten. Dessutom har många av de medlemmar som har utsatts för denna kollektiva anslutning också reagerat kraftigt, och det är deras rätt som vi vill tillvarata.

Anf. 26 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! I den första delen av det som Anna Åkerhielm sade är vi helt eniga.

Anf. 27 EVA FLYBORG (fp):

Fru talman! Jan Bergqvist säger att börsen inte tycker att det är en bra idé att utreda finansföretagens dubbla roller. Var det rätt uppfattat, Jan Bergqvist? Avslår ni motionsyrkandet därför att börsen inte tycker att det är en bra idé att utreda jävssituationer?

Vad jag har sett har många organisationer som företräder småsparare i Sverige varit mycket positiva till detta förslag.

Förr i tiden var det ju ett fåtal väldigt stora aktörer på finansmarknaden. I dag är det helt annorlunda. Aktiesparande är i Sverige den enskilt största folkrörelsen – långt mycket större än många gamla goda folkrörelser. Det är inte längre tal om att det är ett fåtal stora aktörer. Den nya pensionsreformen, t.ex., är ju en del av detta, fru talman.

Min fråga måste bli denna: Finns det inget annat skäl, Jan Bergqvist, än att börsen inte tycker att det är en bra idé att genomlysas för att se om det finns jäv vid börsintroduktioner och nyemissioner till gagn för alla Sveriges småsparare? Är det bara det skälet?

Anf. 28 JAN BERGQVIST (s):

Fru talman! Det här är ett system som har använts över hela världen på aktiemarknaderna. Man skiljer på marknadsföring, där de som marknadsför aktien också gör värderingar av den, och en objektiv redovisning i prospektet. Det är alltså så att försäljningen sköts av vissa personer, men det är andra som skriver den objektiva handlingen.

I och med att det finns en objektiv handling och att detta är känt för alla som bryr sig om att ta reda på hur det förhåller sig är detta, vill jag påstå, inte något problem.

Hade det inte funnits ett objektivet prospekt hade det varit en intressant frågeställning som Eva Flyborg nu tar upp, men i dag skulle jag vilja säga att det är en icke-fråga. Det är en missuppfattning som Eva Flyborg driver här.

Anf. 29 EVA FLYBORG (fp):

Fru talman! Nej, det är ingen missuppfattning. Det tror jag att de fyra fem miljoner småsparare – aktiesparare – som kanske lyssnar på den här debatten håller med mig om.

Bara för att någonting är vanligt är det ju inte rätt. Bara för att det är lagligt behöver vi inte säga att det är lämpligt.

Jag tror av ett enda skäl, fru talman, inte att de s.k. vattentäta skott som man talar om är vattentäta. Det är att vi är människor. Människor är felbara. Människor ser och upplever saker som vi kanske inte alltid tror att de ska göra.

Jag tycker fortfarande att det hade varit bra om utskottet hade kunnat gå motionen till mötes och sett till att man reder ut denna sak till gagn för Sveriges småsparare.

Anf. 30 JAN BERGQVIST (s):

Fru talman! Eva Flyborg gör sig till talesman för fyra fem miljoner människor – fyra fem miljoner småsparare. Jag tror faktiskt inte att de är beredda att ge Eva Flyborg mandatet att tala å deras vägnar – speciellt inte om de får reda på att det hon här talar om bygger på en missuppfattning.

När det gäller prospektet – den objektiva handlingen – finns det en skadeståndsskyldighet. Det finns alltså en objektiv process i detta sammanhang. Sedan är det så – det skulle jag vilja påstå – att huvuddelen av dem som intresserar sig för dessa frågor är väl medvetna om att försäljningen och den beskrivning som görs i försäljningsdokumenten inte är objektiva.

Det gäller bara att hålla reda på det ena och det andra så är detta inget problem.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 16 §.)

10 § Kreditupplysningslagen och dataskyddsdirektivet

Föredrogs

finansutskottets betänkande 2000/01:FiU21

Kreditupplysningslagen och dataskyddsdirektivet (prop. 2000/01:50).

Anf. 31 ANNA ÅKERHJELM (m):

Fru talman! Jag ska fatta mig kort. Det är inte så länge sedan vi fick sommartid, så jag tror att det har spelat in just vad det gäller finansutskottets debatter i dag.

Jag ska nöja mig med att yrka bifall till reservation 1 under punkt 2.

Anf. 32 EVA FLYBORG (fp):

Fru talman! Vad gäller känsliga uppgifter, m.m., i detta betänkande delar vi regeringens uppfattning om att direktivet inte ger möjlighet att genom förbud undanta uppgifter ur socialtjänstlagen m.m. Men vi anser att regeringen med kraft bör arbeta inom EU för att förändra dataskyddsdirektivet så att ett sådant undantag blir möjligt.

Regeringen bör också noggrant följa denna fråga. Skulle det visa sig att uppgifter om att någon varit föremål för åtgärder enligt socialtjänstlagen förekommer i kreditupplysningar förutsätter vi att regeringen verkar för att detta inte leder till otillbörliga integritetsintrång.

Prot. 2000/01:92

5 april

*Vissa finansmarknads-
och försäkringsrörelse-
frågor*

*Kreditupplysnings-
lagen och dataskydds-
direktivet*

Regeringen tycker att det är självklart att enskilda fysiska personer utan kostnad ska ha rätt att en gång per år få uppgift om vad som finns i registren om dem. Dessutom ska det vara möjligt att därutöver få registerutdrag mot en skälig avgift. Folkpartiet delar den uppfattningen.

Men vi anser också att det är rimligt att också juridiska personer ska få rätt att få veta varifrån uppgifter om dem kommer. Om man anger också i informationen till juridiska personer varifrån uppgifterna har hämtats är det självklart att felaktigheter lättare kan upptäckas och rättas. Om kreditupplysningen grundas på så riktiga uppgifter som möjligt blir den också effektivare, fru talman. Vi anser att kreditupplysningslagen bör ändras i detta avseende.

När det gäller flödesinformation vill jag anföra några saker. I samband med frågan om flödesinformation vill jag uppmärksamma ett problem som är särskilt allvarligt för småföretag. Det gäller annonsskojare. Ibland försöker de pressa ett företag som inte vill betala en falsk faktura genom att hota med att annars lämna in ansökan om betalningsföreläggande. Då hamnar företaget i Justitia med en anmärkning om att en sådan ansökan har ingivits. Det är uppgifter som sedan förekommer i kreditupplysningssammanhang. Ofoget skulle kunna stävjas genom att det i kreditupplysningen också anges vilken inställning den svarande, dvs. företaget, har. En sådan upplysning skulle ge en riktigare bild av situationen. Det är beklagligt att regeringen inte vill göra något så enkelt som ändå skulle göra livet lite lättare för en småföretagare.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 6.

Anf. 33 BENGTT SILFVERSTRAND (s):

Fru talman! Kreditupplysningsverksamheten har tilldragit sig stor uppmärksamhet den senaste tiden. Mycket av debatten har fokuserats kring det förhållandet, eller snarare missförhållandet, att tusentals svenskar har drabbats när kreditupplysningsföretag har lämnat felaktiga eller irrelevanta uppgifter om deras ekonomi. Det kan också konstateras att kraven på rättelse av sådana uppgifter i kronofogdens register har ökat dramatiskt. Tidigare handlade det om något hundratal ansökningar per år. Men enligt senast tillgängliga uppgifter från Riksskatteverket rörde det sig om närmare 5 000 sådana ansökningar under 1999. I ungefär en fjärdedel av de här fallen har klagomålen lett till ändrade uppgifter.

Detta tyder på att det finns kvalitetsbrister i registren. Ändå fortsätter uppenbarligen marknaden för kreditupplysningar att växa mycket kraftigt. Trots högkonjunkturen har antalet personer med betalningsanmärkningar ökat under hela 90-talet. Uppemot 650 000 personer som fyllt 16 år, dvs. nästan 9 % av befolkningen, är i dag registrerade hos kreditupplysningsföretag. Den kraftiga uppgången av antalet betalningsanmärkningar hänger sannolikt i stor utsträckning samman med att så små belopp som 100 kr kan ge betalningsanmärkningar. I ett inte obetydligt antal fall har det visat sig att det räcker med att en kreditupplysning över huvud taget begärs för att kreditvärdighetsbetyget ska sänkas. Den som t.ex. byter telefonoperatör, skaffar sig nya konton eller kundkort eller av någon annan anledning råkar ut för en kreditupplysning riskerar att få sin kreditvärdighet nedvärderad och därmed självfallet få minskade möjligheter till lån.

Ett dagsaktuellt fall, som vi kunde ta del av i medierna i dag, visar att kreditupplysningar kan leda till otillbörliga intrång i den personliga integriteten. Sedan december är alla svenskar som fått betalningsanmärkningar registrerade på Internet, enligt de här uppgifterna. Det är företaget Svensk Upplysningstjänst i Malmö som säljer dessa tjänster via sin hemsida och via ett s.k. infotorg, en hemsida där flera databaser går att nå. Dessbättre får vi veta i dag att Datainspektionens styrelse säger nej till denna form av kreditkontroll som uppenbarligen är olaglig. Den som söker upplysningar måste ha ett legitimt behov – det ska gälla lån eller liknande – och personen som sökningen berör måste få en s.k. omfrågningskopia.

Det är en händelse som ser ut som en tanke att vi i och med finansutskottets betänkande nr 21 om kreditupplysningslagen och dataskyddsdirektivet just i dag behandlar dessa mycket aktuella frågor med utgångspunkt i en regeringsproposition i ärendet.

Förslagen i propositionen syftar förvisso i första hand till att anpassa kreditupplysningslagen till EG:s dataskyddsdirektiv och personuppgiftslagen. Men lagändringarna innebär klara förstärkningar av den enskildes integritetsskydd. Förslagets innebörd är i korthet att i kreditupplysningsverksamhet får uppgifter om fysiska personer samlas in endast för kreditupplysningsändamål, att personuppgiftslagens grundläggande krav på behandling av personuppgifter ska gälla också kreditupplysningsverksamhet samt att bestämmelserna om begränsningar för behandling av känsliga uppgifter anpassas till direktivet och personuppgiftslagen.

Vad gäller t.ex. känsliga uppgifter får uppgifter om hälsa och medlemskap i fackförening inte behandlas i kreditupplysningsverksamhet. På en punkt kan dock regeringens förslag innebära en försvagning av den enskildes integritetsskydd. Eftersom direktivet är ett s.k. harmoniseringsdirektiv kan inte medlemsstaterna föreskriva förbud mot behandling av andra kategorier av uppgifter än dem som uppräknas i direktivet. Det är mot den här bakgrunden inte möjligt att införa ett absolut förbud mot behandling av uppgifter om att någon har varit föremål för åtgärder med stöd av socialtjänstlagen, lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga m.fl. lagar. Det går inte heller att ha kvar det allmänna förbudet i 6 § kreditupplysningslagen vad gäller sådana uppgifter. Därför måste det här förbudet upphävas.

Även om kreditupplysningsföretag härigenom via förvaltningsdomstolar – det gäller inte på den lokala nivån i socialnämnderna därför att där gäller sekretessen – kan få tillgång till information t.ex. om funktionshindrades situation av betydelse ur kreditvärderingssynpunkt kan man på goda grunder utgå från att de aktuella uppgifterna sällan har någon självständig betydelse i kreditupplysningssammanhang. Uppgifter av det här slaget kan inhämtas också via andra källor. Det är väl känt. Men utskottet anser ändå att försvagningen av den enskildes integritetsskydd är av den karaktären att regeringspropositionen bör förstärkas på den här punkten. Vi förutsätter för det första att regeringen följer utvecklingen mycket noggrant med beaktande av att uppgifter i kreditupplysningssammanhang om att någon varit föremål för åtgärder enligt socialtjänstlagen och vissa andra lagar inte får leda till otillbörliga integritetsintrång. Utskottet tillkännager för det andra att vi finner det angeläget att

Prot. 2000/01:92

5 april

*Kreditupplysnings-
lagen och dataskydds-
direktivet*

regeringen vidtar nödvändiga förberedelser för att inom EU ta initiativ till att ändra dataskyddsdirektivet.

Med de här skärpningarna av regeringsförslaget har utskottet mer än väl tillgodosett yrkandena i Folkpartiets motion Fi12. Den reservation som finns med anledning av den motionen står också moderaterna bakom. De har över huvud taget inte någon motion i ärendet. De hade åtminstone tidigare, när regeringspropositionen var svagare, inga synpunkter alls. Nu har man förstärkt. Ändå reserverar man sig. Med den här reservationen slår man in öppna dörrar.

I reservation 2 hävdar Centerpartiet att dataskyddsdirektivet inte hindrar Sverige från att införa ett förbud mot behandling av uppgifter med anknytning till socialtjänstlagen m.fl. lagar. Det är uppenbarligen en uppfattning som vilar på en sakligt mycket bräcklig grund. Men om Lena Ek vet bättre än Lagrådet och Justitiedepartementets jurister bör hon nu här redovisa på vilken juridisk sakkunskap hon baserar sitt ställningstagande.

Slutligen, fru talman, vill jag kommentera en punkt i betänkandet som rör kreditupplysningar om mindre belopp m.m. Jag gör det därför att det anknyter just till det jag sade inledningsvis. Debatten har fokuserats, med all rätt, på enstaka mindre betalningsanmärkningar och på att de kan få mycket svåra konsekvenser för den enskilde, som jag påpekade. Det har utskottet tagit fasta på. Vi bifaller delvis ett antal motioner som har väckts i den här frågan där man har påpekat de här klara missförhållandena.

Vi anser att en beloppsgräns bör övervägas. Vi anser vidare att man bör överväga att införa kortare gallringstid – i dag är den tre år – för fysiska personers mindre betalningsförsummelser. Vi anser slutligen också att effektivare påminnelserutiner hos myndigheterna skulle kunna bidra till att minska antalet betalningsförsummelser. Därför tycker utskottet att regeringen bör gå igenom myndigheternas påminnelserutiner – alltså ett tillmötesgående mot motionärerna.

I övrigt, fru talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag på samtliga punkter och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 34 PER LANDGREN (kd):

Fru talman! Målet med kreditupplysningslagen och dataskyddsdirektivet är naturligtvis det gemensamma bästa: Kredit- och lånemarknaden ska fungera, det ska vara stabilt, det ska vara effektivt – men det ska också vara ett gott skydd för den personliga integriteten för alla låntagare.

När man har tagit fram dessa mål får man naturligtvis pröva om medlen främjar målen eller inte. Medlen är rimligtvis en lagreglering som ska minimera kreditriskerna och också skydda den personliga integriteten. Jag kan redan nu säga att det finmaskiga nät som en lagreglering kan utgöra har varit för finmaskigt, som vi hört Bengt Silfverstrand tala om. För det första har det fångat upp alldeles för många personer med rimliga eller förmildrande skäl till att ha hamnat i ett utskökningsregister och kanske fått besök av kronofogden. Dessa bör sorteras bort, om skälen är helt rimliga eller t.o.m. legitima. För det andra har det fångat upp personer som har ändrat sin sociala situation och fått en betalningsförmåga som man inte hade förut. Då är det hårt att man ska vara kvar i ett regis-

ter i kanske hela tre år, som det som värst kan bli, trots att man visat att man nu kan betala. En tredje kategori som har drabbats hårt är människor som ändrat sin karaktär eller livsinställning och gått från att ha varit ovilliga att betala till att nu faktiskt vilja betala och göra rätt för sig. För dem har det också slagit hårt.

Nu konstaterar vi från kristdemokraternas sida att det finns en positiv och god vilja från samtliga partier – det kan skifta i olika mindre detaljer – och att betänkandet är på god väg. Vi tillstyrker alltså betänkandets förslag i dess helhet. Det tycker jag också kunde vara någonting för Bengt Silfverstrands nyhetsbrev.

Anf. 35 KENTH HÖGSTRÖM (s):

Fru talman! Ända sedan detta ärende blev bekantgjort för mig – först som lagrådsremiss, sedan som proposition och därefter som ett betänkande från finansutskottet ställt till oss i konstitutionsutskottet – har jag haft anledning att ifrågasätta en del av det som vi i dag ska besluta om. Låt mig börja i följande ända.

Den första och grundläggande fråga jag tycker att man ska ställa sig är om Sverige som medlem av EU behöver anpassa sin lagstiftning i de här avseendena på grund av det här direktivet. Det är också en fråga som inte minst Centern i mitt utskott har satt högt upp på dagordningen. Jag har alltså haft anledning att ställa frågan till en lång rad experter, politiker och jurister: Är det verkligen så att vi måste ändra lagen på detta sätt? Svaret jag fått från samtliga dessa vad man kan kalla auktoritativa uttolkare av texterna är att vi måste göra detta.

Med det har jag låtit mig nöja. Jag menar att vi då måste se på vilka sekretesslagar och vilka trösklar vi kan lägga in i den svenska tillämpningen så att inte den personliga integriteten försämrats för de enskilda som är föremål för kreditupplysarnas och kreditprövarnas intresse. De allra flesta som hamnar i ett register av dessa skäl har ju gjort det därför att de haft en betalningsanmärkning, visat en svag ekonomisk kapacitet eller hamnat utanför det normala skyddsnätet. Det är de svagaste, som regel, som tjänar mest på samhällets skydd. Annars blir man offer för kreditupplysare, kreditgivande företag och för alla andra som vill kolla ens ekonomiska soliditet.

Därför har det varit viktigt för mig att få klart att integriteten och skyddet för dem som har det sämst klaras, trots att vi knäböjer en del, som jag ser det, inför EU. Såvitt jag begriper och kan bedöma kommer också våra sociallagar och andra sekretesslagar att ge erforderligt skydd för dem som blir utsatta för granskning.

En fråga där finansutskottet däremot inte riktigt tycker som vi i konstitutionsutskottet, i alla fall inte som jag, är detta med att likställa alla tillfrågade – fysiska personer, enskilda näringsidkare som bedriver enskild firma, kommanditibolag eller handelsbolag – med dem som bedriver aktiebolag, dvs. näringsidkare i den juridiskt mest skyddade formen. De som bedriver näringsidkande i aktiebolag och de som sitter i styrelserna för dessa äger inte rätt att få upplysning om vem som har frågat om deras kreditvärdighet, medan alla andra har det.

Jag måste fråga finansutskottets talesmän – jag tror att det är Bengt Silfverstrand som är talesman för utskottsmajoriteten – varför ni inte har tillgodosett konstitutionsutskottets synpunkter på den här punkten.

Prot. 2000/01:92

5 april

*Kreditupplysnings-
lagen och dataskydds-
direktivet*

Jag måste också ställa en till fråga. När vi för några år sedan genomförde den ändring som gjorde det möjligt också för näringsidkare, enskild firma, kommanditbolag och handelsbolag att få veta vem som frågade och varför fanns det väl sakliga skäl som talade för denna ändring. De skälen anser jag vara lika viktade och riktade på frågan om aktiebolag.

Sammanfattningsvis känns det en smula brydsamt att vi i Sveriges riksdag än en gång tillämpar ett direktiv som uppenbarligen försämrar den personliga integriteten. Samtidigt måste jag säga att finansutskottet har gjort en bra bedömning och ett par tillkännagivanden som stärker den personliga integriteten som jag måste få berömma er för. Men jag är väldigt förvånad över att vårt utskotts synpunkter, tillika liktydiga med den moderata reservationen, inte tillgodosågs.

Anf. 36 BENGT SILFVERSTRAND (s) replik:

Fru talman! Först ber jag att å finansutskottets vägnar få tacka Kenth Högström för detta beröm på den punkten. Sedan ska jag svara så klart och tydligt jag kan på hans frågor.

Anledningen till att vi anser att det finns skäl att skilja på fysiska personer och bolag är att man av naturliga skäl har rätt att kräva mer av ett företag än av en enskild person, mer uttömmande uppgifter. Man måste också ha ett längre tidsperspektiv.

Det ligger i sakens natur med den ekonomiska omfattning som ett företag har med bokföring osv. att man måste ha ett längre tidsperspektiv.

Erfarenheten har visat att det var ett misstag att i det förra beslutet – det som Kenth Högström åberopar – inlemma också kommanditbolag. Det har inte fungerat.

Om det visar sig att lagar inte fungerar, att man inte får in upplysningar, att företag avstår från att ta in upplysningar och att det är totalstopp när det gäller utländska företag försvagas ju skyddet för dem för vilka det är av vikt att få reda på den ekonomiska situationen i ett företag.

Mot den bakgrunden finner vi det obefogat att inlemma aktiebolag. Det skulle t.o.m. vara negativt och bli en försämring av tillförlitligheten i kreditupplysningsverksamheten.

Det är de sakliga skälen som ligger till grund för att vi gör den här skillnaden mellan företag och enskilda personer.

Anf. 37 KENTH HÖGSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Först vill jag tacka för svaret. Jag lät mig dock inte övertygas om skälens styrka. Om man ändrade lagen förra gången och gav möjlighet för enskilda näringsidkare i enskild firma, i kommanditbolag och i handelsbolag att erhålla upplysning om vem som frågar och varför de frågar är det rimligt att anta att även de som bedriver näringsverksamhet i liten skala i aktiebolag befinner sig i en likartad situation.

Man kan inte utan vidare göra skillnad mellan näringsidkare i enskild firma och i litet aktiebolag.

Som finansutskottet säkert känner till är de allra flesta aktiebolag i Sverige småföretag. Det gäller frisörer, pizzabagare, åkeriägare och traktorägare. Det är ganska naturligt att de som näringsidkare, och deras styrelseledamöter, ska få kännedom om vem som frågar.

Som enskild person får man numera reda på vem som har frågat. Det är viktigt. Är det Telia som frågar om ett teleabonnemang? Är det banken

som frågar om ens eventuellt förfallna lån? Är det en leverantör som frågar om den ekonomiska styrkan? Man bör få reda på det. Vem som frågar om vad är väl ingen hemlighet som finansutskottet behöver skydda. Tvärtom, alla behöver behandlas lika.

De stora aktiebolagen däremot är som regel inte föremål för någon kreditprövning, åtminstone inte via kreditupplysningsföretagen. Där går ledningen och bankerna igenom alla handlingar. Där behöver det inte frågas.

Jag har svårt att förstå den bristande parallelliteten.

Anf. 38 BENGT SILFVERSTRAND (s) replik:

Fru talman! Vi har ett mycket starkt sakligt underlag för vårt ställningstagande. Vi har inte nöjt oss med att inhämta synpunkter från konstitutionsutskottet, vilket är viktigt i sig. Vi konstaterar ju att konstitutionsutskottet på de flesta av de andra punkterna har samma uppfattning som finansutskottet. Det är här det skiljer sig.

Vid den offentliga hearing vi hade den 15 februari framkom det klart och otvetydigt från de instanser som har kännedom om förhållandena att det skulle vara till skada för kreditupplysningsverksamheten om man i det här fallet följde konstitutionsutskottet och också inlemmade aktiebolagen.

Aktiebolagen är det stora antalet. Det är aktiebolag som är intressanta i sammanhanget.

När det då visar sig att det inte fungerar, och att kreditupplysningar av näringsidkare skulle försämrats – vilket i sin tur skulle leda till att kreditupplysningsverksamheten skulle påverkas negativt – är det tillräckliga skäl för att vi på den punkten ska avvisa konstitutionsutskottets synpunkter.

Anf. 39 KENTH HÖGSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Bengt Silfverstrand hänvisar till den hearing vi hade. När jag läser det hearingsprotokollet finner jag inga starka skäl för detta. Det finns ju ingen vedertagen massiv statistik som belägger Bengt Silfverstrands påståenden, utan det är några enskilda tillfrågade personer som befarar att detta kommer att hända.

För att kunna grundlägga påståendet skulle det finnas någon sorts statistik, men det gör det inte.

Det jag är bekymrad över är att man inte löper linan ut och likställer alla de näringsidkare som ju i princip är lika små. Vi räknar bort de börsnoterade och större aktiebolagen. De behöver inget skydd för sin kreditupplysningsverksamhet. Det lilla skydd som jag pratar om är att få veta vem som frågar om vad, och varför man blir tillfrågad.

Har man som jag varit näringsverksam i många år har man många gånger i brevlådan fått meddelande om att någon har frågat, men man har inte fått veta vem. Ofta är det Telia angående mobiltelefoninkopplingar, men det får man ju veta långt efteråt.

Jag tycker att ni gör en för klen bedömning. Å andra sidan tycker jag att ni har gjort en mycket bättre produkt än vad propositionen var från början.

Prot. 2000/01:92
5 april

*Kreditupplysnings-
lagen och dataskydds-
direktivet*

Anf. 40 MARIE ENGSTRÖM (v):

Fru talman! Kreditupplysningslagen och dataskyddsdirektivet innebär förstärkningar av den enskildes integritetsskydd, men också försämringar. Tidigare talare har ju påtalat just de försämringar som rör åtgärder inom socialtjänstlagen, vård av unga m.m.

Från Vänsterpartiets sida har vi ett särskilt yttrande i denna fråga. Vi tycker att det är positivt att vi har fått ett tillkännagivande till regeringen att man så snart som möjligt ska försöka omförhandla dataskyddsdirektivet.

När det gäller kreditupplysning om mindre belopp fattade vi ju beslut här i riksdagen i går i ett annat ärende som handlade om behandling av personuppgifter inom skatt, tull och exekution.

Anledningen till att vi har fått en förstärkning i kreditupplysningen angående mindre belopp är att vi har utvidgat sekretessen på det här området, vilket betänkandet handlade om. Man införde ett s.k. skaderekvisit. Det innebär att vi kommer till rätta med problemet med smärre betalningsförseelser. Om man får ytterligare en betalningsförseelse inom en tvåårsåperiod kommer sekretessen att hävas och samma problem återuppstår.

Vänsterpartiet lägger därför en reservation i denna fråga.

Jag kan ge ett exempel.

Alldeles nyligen slog man larm från Apoteket om att alltför många kunder hos Apoteksbolaget inte har råd att betala sin medicin, utan hamnar i kronofogdens register. Som exempel nämner man Västra Götaland där ca 20 % hamnar hos kronofogden och får ett betalningsföreläggande.

Vi tycker att det är alarmerande.

Det finns positiva skrivningar i betänkandet kring frågorna om att man ska följa upp och eventuellt se över tidsgränser och beloppsgränser. Vi tycker att vi redan nu kunde komma med ett tillkännagivande om att se över de här gränserna, just med tanke på kunder hos Apoteksbolaget och andra med sådana här små belopp.

Precis som Bengt Silfverstrand sade handlar det många gånger om så små belopp som 100 kr.

Vänsterpartiet har även ett särskilt yttrande när det gäller den utvidgning av sekretessen som det här beslutet trots allt innebär. Vi grundar oss dels på vad Lagrådet uttalar i frågan, dels på vad konstitutionsutskottet framhöll i yttrande till skatteutskottet när skatteutskottet behandlade frågan om personuppgifter m.m. Det handlar om sekretesslagen i belysning av offentlighetsprincipen.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 7.

Anf. 41 LENA EK (c):

Fru talman! Centerpartiet har på två punkter reservationer till detta betänkande. Den första handlar om gallringsbestämmelserna, där det enligt vår mening saknas anledning att i det här hänseendet behandla uppgifter om fysiska personer som är näringsidkare och juridiska personer på ett annat sätt än uppgifter om privatpersoner. Vi tycker därför att det ska införas en generell gallringstid om tre år. De som har allvarliga kreditproblem kommer ändå att finnas i registren och kommer ändå att synas.

För den stora bulken av de många människor och småföretag som finns med skulle en treårig gallringsregel faktiskt fungera så att säga renande efter enstaka mindre betalningsförseelser.

Vi tycker också att det är viktigt att fortsätta med det som Marie Engström tar upp, nämligen en översyn av belopps- och tidsgränser. Man kan utöver Apoteksbolaget lägga till det som det har larmats om under det senaste året, nämligen att patienter får betalningsanmärkning efter besök hos Folk tandvården och att landstingen faktiskt hänskjuter oändligt många ärenden till sådana här företag när människor inte har kunnat betala sin avgift hos läkare.

Det var det ena. Det andra handlar om skyddet av utsatta människor och av handikappade och funktionshindrade. Vi har haft en stor diskussion om hur man ska tolka dataskyddsdirektivet och vad vi i Sverige kan göra för att inte försämma skyddet för de här grupperna och för att inte bidra till en diskriminering av handikappade, funktionshindrade och andra utsatta grupper.

Diskussionen har handlat om ifall det är fråga om minimidirektiv eller harmoniseringsdirektiv. Jag kan acceptera att det är ett harmoniseringsdirektiv, men också sådan lagtext kan tolkas på olika sätt. Man kan tolka den inskränkande eller utvidgande. I det här fallet tycker jag att det är av största vikt att vi vågar stå på oss och faktiskt tolka texten i punkt 9 i ingressen eller "preambeln" till dataskyddsdirektivet på ett sådant sätt som det där bokstavligt står, att man har möjligheter att göra undantag för sådana här personuppgifter.

Det är möjligt att vi i så fall får ta en strid om detta, men det är ju så att tolkningen av dessa rättsregler sker på ett annat sätt än vad vi är vana vid i Sverige. I Sverige tolkar vi efter förarbeten, men det gör man inte i EG-rätten. Där tolkar man efter andemeningen i "preambeln" i inledningen eller i ingressen. Det har finansutskottet inte vågat göra i det här fallet.

Om man är oense om tolkningen fastställs betydelsen av den av domstolen. Det innebär att om man verkligen vill någonting och tycker att man kan tolka en ordalydelse utvidgande – vilket jag är fullständigt övertygad om i det här fallet – kan man begära domstolens tolkning av denna text. Det har finansutskottets majoritet inte vågat göra, och i och med det bidrar man till en sämre situation för handikappade, funktionshindrade och utsatta grupper.

Anf. 42 BENGT SILFVERSTRAND (s):

Fru talman! Vi har vänt oss till tillgänglig juridisk expertis. Dessutom, vilket är väldigt väsentligt i det här sammanhanget, har Lagrådet efter granskning kommit till slutsatsen att detta är ett direktiv som vi inte kan kringgå. Men eftersom vi inte är tillfreds med den osäkerhet som råder om hur det kommer att gå för de här grupperna, begär vi att regeringen tillkännager att den ska ta initiativ för att ändra på det som vi inte tycker särskilt bra om. Det är så långt man rimligen kan gå, och därmed tillmötesgår man också dem som känner oro över de här förhållandena.

Anf. 43 LENA EK (c):

Fru talman! Det är nog inte särskilt svårt att gissa att det här hanteringssättet kommer att utsätta dessa grupper för mer bekymmer än vad de

förtjänar. Det är en mycket enkel slutsats. Det är alldeles självklart att det är till nackdel för de funktionshindrade att bli registrerade i de här kreditregistren och att funktionshindren kommer att utgöra ett hinder för krediter. Det behöver vi inte diskutera.

Vi behöver inte heller diskutera om det är ett harmoniseringsdirektiv eller inte. Jag kan acceptera att det är ett sådant. Men hur hanterar man frågan därefter? Vågar man stå upp för att ordalydelsen i punkt 9 i ingressen till dataskyddsdirektivet faktiskt går att tolka inskränkande eller utvidgande? Det är baskunskap bland jurister att man kan ifrågasätta texten och tyda den på olika sätt också i ett harmoniseringsdirektiv.

Då måste man våga stå upp politiskt i riksdagen och kunna säga att vi vågar tolka denna textinledning utvidgande. Tycker ni i EG-kommissionen att vi har fel, stäm oss, för vi står för skyddet av de funktionshindrade! Det är en princip som vi vågar stå upp för. Vi vågar ta den striden.

Anf. 44 BENGT SILFVERSTRAND (s):

Fru talman! Jag vill då fråga Lena Ek på vilken juridisk sakkunskap hon baserar sitt ställningstagande att detta inte är ett harmoniseringsdirektiv.

Anf. 45 LENA EK (c):

Fru talman! För tredje gången säger jag att jag kan hålla med om att det är ett harmoniseringsdirektiv. Då kan vi avsluta den diskussionen. Frågan är i nästa steg varför finansutskottets majoritet inte har vågat ta upp diskussionen om tolkningen av harmoniseringsdirektivet. Det är något som man gör i alla andra länder. Det finns otaliga exempel på att domstolen i förhandsbesked eller i rättegång har avgjort tolkningen av harmoniseringsdirektiv. Det är den standardmässiga väg som man går när man tolkar en EG-rättslig lagstiftning. Den vägen borde vi kunna gå också i Sverige, särskilt om vi faktiskt menar allvar med att vi inte vill ha någon diskriminering av funktionshindrade och vill skydda denna grupp. Vi menar allvar med alla de fina högtidstalen om att stödja den här gruppen.

Även om vi ska observera utvecklingen i två år och även om vi ska hemställa hos EU att man ändrar dataskyddsdirektivet, kommer denna grupp de facto att diskrimineras under mellanperioden. Vi hade kunnat ställa oss upp och säga att vi tar en strid om tolkningen av harmoniseringsdirektivet dataskyddsdirektivet. Det har ni valt att inte göra. Jag tycker att det är väldigt synd, och det kommer att utsätta de handikappade för onödiga bekymmer under mellanperioden.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 16 §.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.57 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00

11 § Frågestund*Frågestund*

Anf. 46 TREDJE VICE TALMANNEN:

Kammarens sammanträde återupptas nu för riksdagens frågestund. Följande statsråd kommer att delta: jordbruksminister Margareta Winberg, utrikesminister Anna Lindh, statsrådet Maj-Inger Klingvall, statsrådet Ulrica Messing och socialminister Lars Engqvist.

Jordbruksministern besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde inom regeringen. Frågor till övriga statsråd förutsätts beröra deras ansvarsområden inom regeringen. Frågor och svar ska hålla sig inom en minut. Jag vill påminna om att väldigt många har anmält intresse för att ställa frågor i dag. Det blir bra och rappt om det blir så kort som möjligt, och många hinns då med.

Subventionerade läkemedel

Anf. 47 LEIF CARLSON (m):

Fru talman! Jag har en fråga till socialministern.

Fr.o.m. den 9 april kommer Viagra och Xenical inte att subventioneras. Visserligen kan man få dispens så att man får läkemedlen subventionerade men då ska man vända sig till läkare som skriver till Socialstyrelsen, som remitterar till Läkemedelsverket och Riksförsäkringsverket. Sedan ska Socialdepartementet göra en sammanställning och regeringen avgöra om patienten ska få sitt läkemedel subventionerat eller ej. Det är en minst sagt krånglig och omständlig procedur.

Socialministern verkar tycka att problemet är litet och jämför med besluten om att få subvention för läkemedel som kan behövas vid sådant håravfall som uppstår vid viss cancerbehandling.

Problemet är jättestort. Jag undrar hur patienterna ska få sina mediciner. Har socialministern insett förslagets omfattning och problemets vidd?

Anf. 48 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Ja, det har jag verkligen gjort. Svensk sjukvård står inför två gigantiska utmaningar som Leif Carlson och jag har diskuterat många gånger. Den ena utmaningen handlar om att garantera vård till dem som vill ha vård i rimlig tid. Vi har ju många gånger talat om de köer som finns inom svensk sjukvård. Det behövs resurser för att minska köerna. Den andra utmaningen är att klara läkemedelsfinansieringen, att se till att människor som behöver läkemedel ska kunna vara säkra på att få sådana, dessutom till vettiga kostnader.

I Sverige har vi, såvitt jag vet, till skillnad från alla andra länder ansett att exempelvis Viagra ska skattesubventioneras. Andra länder har bestämt sig för att inte skattefinansiera just det läkemedlet. I de flesta länder gäller det också Xenical.

När vi ska garantera en trygg finansiering av läkemedelsförsäkringen i framtiden tvingas vi också diskutera vilka läkemedel som ska subventioneras. Vi har valt att besluta att inte längre skattesubventionera Viagra och Xenical. I fråga om Xenical gäller det också naturligtvis de läkemedel som kommer.

Motivet är dels omsorg om sjukvården – detta är viktigt – dels insikten om att det för båda dessa läkemedel finns alternativa behandlingar som i de flesta fall är effektivare och som ger bättre stöd och hjälp åt patienten. För de patienter som har prövat andra behandlingar och för vilka läkaren bedömer att det inte finns något annat sätt finns den yttersta möjligheten, nämligen att begära dispens – precis som gäller för andra läkemedel.

Anf. 49 LEIF CARLSON (m):

Fru talman! Kostnaderna är förvisso viktiga men ännu viktigare är det att de patienter som behöver läkemedel får dessa. Jag tycker alltså att socialministern tar lätt på frågan och inte inser problemets vidd, vilket jag ska försöka klargöra.

Vad gäller de medel mot håravfall som statsrådet jämfört med handläggs ca 20 fall per år på departementet. Förra året förskrevs Viagra till 65 000 män. Enligt redovisningar lämnade i Läkartidningen grundades mer än 75 % av dessa förskrivningar – det gäller alltså 50 000 män – på sjukdom. Bilden är ungefär densamma för Xenical. Vad är då vinsten med att byråkratisera sjukvården så att en mängd patienter får svårigheter med att få sin medicin? Ska tiotusentals människor utestängas från adekvat medicinering? Ska de som har ryggmärgsbräck tvingas betala medicineringen själva, eller tror regeringen att man kan handlägga detta bättre än patientens läkare inom rimlig tid? Det gäller alltså tusentals patienter.

Jag tycker att det hela är absurt och saknar trovärdighet. Hur ska patienten garanterat få den medicin som patienten har på grund av ett sjukdomstillstånd?

Anf. 50 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Jag är inte alldeles säker på att Leif Carlson, trots att han är läkare, har läst informationen korrekt.

När det gäller Viagra vet vi att flertalet av de personer till vilka Viagra förskrivs är män i Leif Carlsons och min ålder, eller äldre. Detta grundas i allt väsentligt på problem som hänger ihop med vad som betraktas för följer av normalt åldrande.

Jag tycker att det är rimligt att det finns tillgång till Viagra men frågan är för vilka vi ska se till att vi betalar det som en del av läkemedelsförmånen.

Det finns ett antal människor som till följd av skador eller som av uppenbara andra medicinska skäl behöver Viagra. Vad gäller dessa tror jag att vi kan hantera frågorna med dispensansökningar. Läkaren begär då dispens, precis som när det gäller medel för håravfall. Den möjligheten ska i alla fall provas. Jag vet inte hur många det kan handla om men jag är alldeles övertygad om att vi kan hantera detta. Vi ska skapa ett system för att kunna hantera det här så att man får sin medicin, grundat på läkares bedömning att antingen annan behandling inte har hjälpt eller att det

Tillämpningen av barnkonventionen i asylärenden

Frågestund

Anf. 51 MARGARETA ANDERSSON (c):

Fru talman! Jag har en fråga till statsrådet Klingvall. Jag undrar nämligen vilka åtgärder statsrådet ämnar vidta för att barnkonventionen ska få genomslagskraft i hanteringen av asylärenden när barn är inblandade. Än så länge finns det tyvärr inga synbara spår av det i den hantering som i dag sker på många ställen. Barn avvisas till länder där åtminstone föräldrarna riskerar att hamna i fängelse, och barnen därmed hamnar på gatan. Hur länge ska det dröja innan vi ser ett resultat i det avseendet?

Anf. 52 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Den viktiga förändring som gjordes i utlänningslagen den 1 januari 1997 var ju att portalparagrafen i barnkonventionen fördes in i vår utlänningslag – naturligtvis ett väldigt viktigt besked till våra självständiga myndigheter om att tillämpa den i det dagliga arbetet när det gäller att bedöma asylsökande barnfamiljers behov av skydd eller humanitära skäl för att få stanna.

Detta har lett till att Migrationsverket utvecklat sitt förhållningssätt och sina rutiner på en rad punkter just när det gäller handläggning av barnfamiljer; detta för att leva upp till gjorda förändring i utlänningslagen. Nästan omedelbart efter det att förändringen i lagen trädde i kraft kunde vi också se att detta avspeglades i de beslut som fattades av Migrationsverket.

Anf. 53 MARGARETA ANDERSSON (c):

Fru talman! Det är bra att det har gett resultat för några familjer. Tyvärr är det dock ganska många familjer för vilka situationen i hemlandet är att fadern, som det oftast är fråga om, har varit politiskt aktiv. Men trots att han inte varit längre ut på vänsterkanten än att han troligen har varit ungefär socialdemokrat riskerar dessa människor att hamna i fängelse. Ingen kan alltså ta hand om de här barnen. Likadant är det i flera olika fall.

Vilka kriterier ska finnas för att man ska omfattas av det här skyddet? Många gånger hamnar man i situationen att myndigheter uttrycker sig på ett sätt medan någonting annat händer i verkligheten. Barnen drabbas alltså av en felaktig hantering.

Anf. 54 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Grundläggande i vår utlänningslag och i Genèvekonventionen är att den som bl.a. på grund av politisk uppfattning riskerar förföljelse har rätt att få skydd. Det är en av de verkliga grunderna i utlänningslagen när det gäller förföljelse och risk för förföljelse.

Jag förstår alltså inte riktigt vad det är för ärenden som Margareta Andersson hänvisar till.

Som jag sade ska hänsyn till barnets bästa vägas in i den samlade bedömningen vid varje beslut som rör barn. Riksdag och regering tog ett

viktigt steg när denna förändring gjordes i utlänningslagen. Men det gäller inte bara att väga in detta i alla beslut som rör barn, utan barnets bästa ska vägas in även i hela asylprocessen. Det är det utvecklingsarbetet som har pågått inom Migrationsverket, och som fortsätter att pågå.

Ersättning till fiskare för skadade redskap

Anf. 55 CHRISTER SKOOG (s):

Fru talman! Min fråga riktar sig till jordbruksminister Margareta Winberg.

Vi har i dag nåtts av nyheten att ett svenskt fiskefartyg återigen, i detta fall Delfin av Nogersund, fått en senapsgastingest i sina fiskeredskap. Projektilen fördes i land i Nogersund, och man var t.o.m. beredd att utrymma hela samhället. Men det visade sig att den inte hade någon sprängverkan, utan att det var senapsgas.

Den fråga som aktualiseras i detta sammanhang är reglerna för de fiskare som får sina redskap förstörda i samband med fångsten av senapsgas. Reglerna är olika i Europas länder i dag.

Min fråga är: Vilket initiativ avser regeringen att ta för att förbättra ersättningsreglerna för de svenska fiskarna i sådana här sammanhang?

Anf. 56 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Denna typ av incident inträffar ungefär 25 gånger per år. Det är olika typer av kemiska stridsmedel som fiskarna får upp. Med anledning av detta har departementet gett ett uppdrag till Statskontoret att se över om vi kan göra något ytterligare och vad det är för regelverk som gäller. Statskontoret har utrett frågan, och kommit fram till att grunden i detta måste vara att fiskarna har en försäkring. Därutöver tycker man att staten kan bistå med vissa kostnader.

Man kan titta på hur detta stämmer med dagens verklighet. Då ser man att staten redan i dag bistår med t.ex. transport till hamn, ersättning för sanering och a-kassa under saneringsperioden. Då återstår det som Statskontoret tyckte skulle vara grundbulten, nämligen försäkring.

Jag vet – för jag har tagit reda på det med anledning av incidenten i dag – att det finns en kollektiv försäkring om man är medlem i SFR som också täcker detta.

Anf. 57 CHRISTER SKOOG (s):

Fru talman! Jag tackar jordbruksministern för svaret.

Det som jämförs mest är egentligen vad som gäller för svenska och danska fiskare. Där skiljer sig reglerna ganska kraftigt, och danskarna har förmånligare villkor från den danska staten.

Med tanke på att Sverige har ordförandeskapet i EU så är min fortsättningsfråga: Avser regeringen och jordbruksministern att ta upp den här frågan i EU-sammanhang för att få någotsånär likartade regler även för fiskare?

Anf. 58 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Vi har en gemensam jordbruks- och fiskepolitik i EU. Men den täcker inte allting. Den täcker t.ex. inte det här, utan de vidtagna

åtgärderna i både Sverige och Danmark är nationella, och jag tycker kanske också att de så ska förbli.

Vi tittar på olika sätt över våra regelverk i Sverige och Danmark – det gäller inte minst yrkesfiskeavdraget, som ju är en gammal känd visa för den här kammaren – för att se om vi kan få någotsånär lika villkor. Vi tittar förstås också över dem systematiskt på ett område som detta.

Prot. 2000/01:92

5 april

Frågestund

Försvarsmiljarderna

Anf. 59 STIG ERIKSSON (v):

Fru talman! Jag har en fråga till socialministern.

I Norrländska Socialdemokraten fanns det i veckan en artikel om de s.k. försvarsmiljarderna från uppgörelsen mellan Socialdemokraterna och Centern. De ska ju stärka vården under de kommande åren. I artikeln framkommer att landsting som vill ha del av dessa medel måste jobba fram olika typer av privata lösningar. Landstingsrådet i Norrbotten, Toivo Hofslagare, säger som svar på det här med privatiseringarna: Det är något som vi nu bara har att rätta oss efter.

Min fråga till socialministern är därför: Ställer staten krav på landstingen att införa privata inslag i vården för att få del av dessa vårdmiljarder – ja eller nej, socialministern?

Anf. 60 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Det finns mycket bestämda villkor för hur de här pengarna ska betalas ut. I princip betalas de ut till alla landsting efter ett generellt system. Men det förutsätter att man ska redovisa planer för utvecklingen av sjukvården.

Vad vi talar om är mångfald i sjukvården. Mångfald kan, precis som Stig Eriksson säkerligen är medveten om, handla om att man erbjuder personalen möjligheten att ta över ansvar för en vårdcentral eller någon del av sjukvården och teckna avtal med landstinget. Det kan också handla om att man prövar andra modeller för att erbjuda alternativa driftsformer. Detta har vi fattat beslut om i riksdagen, och det är viktigt.

Men det betyder inte, som jag har förstått att det står i Norrländska Socialdemokraten, ett tvång att man ska använda just privata företag som lösning. Det handlar om att man ska verka för att pröva en mångfald av vårdgivare inom sjukvården.

Jag tycker att detta är viktigt. Vill man ha en dynamik inom sjukvården – vi talar nu om primärvården – ska man sätta sig ned med personalen och personalorganisationerna och diskutera vilka möjligheter man har att få snabbare beslut och mindre byråkrati. Samtliga fackliga organisationer inom vårdsektorn säger: Låt oss pröva möjligheten, exempelvis genom att personalen får större ansvar.

Det är det som det handlar om, och det hoppas jag att Stig Eriksson talar om för sina partikamrater uppe i Norrbotten.

Anf. 61 STIG ERIKSSON (v):

Fru talman! Ska jag tolka socialministern så att det fortsättningsvis är möjligt att välja enbart offentlig vård, om det är så att man anser att det

är den bästa formen, den mest effektiva och den som ger den bästa kvaliteten?

Anf. 62 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Om någon kan visa att man får den absolut bästa kvaliteten genom att utesluta alla andra alternativ så är detta säkert möjligt. Men det finns ett avtal mellan Landstingsförbundet och staten som säger att vi gemensamt ska verka för att pröva en mångfald i primärvården, och därför tycker jag att landstingsvärlden ska pröva det – också i Norrbotten, även om Stig Erikssons partikamrater kanske inte är så intresserade av det. Stig Eriksson är ju vänsterpartist. Det finns möjlighet att inbjuda Kommunalarbetsförbundet, vårdfacken och läkarna till en diskussion och pröva detta.

Jag vill påpeka att det inte finns någonting som innebär att man absolut måste pröva privata aktiebolag som lösning. Men vi har sagt att vi gemensamt ska verka för en mångfald när det gäller primärvården. Det hoppas jag att man ska göra även i Norrbotten.

Mänskliga rättigheter i Turkiet

Anf. 63 MARGARETA VIKLUND (kd):

Fru talman! Jag har en fråga till utrikesminister Anna Lindh.

I går stod den kurdiske författaren Mehmed Uzun inför rätta i Istanbul i Turkiet. Han var åtalad för terrorism. Hans brott var väl egentligen att han utnyttjade sina mänskliga rättigheter att fritt få tänka, tala och skriva. Efter cirka två timmars rättegång frikändes han.

I dag står en annan man inför rätta i Diyarbakir i Turkiet. Svenska riksdagsledamöter och representanter för olika frivilliga organisationer finns på plats och bevakar hans rättegång. Det är tredje gången som den assyrisk/syrianske prästen Yusuf Akbulut nu står inför rätta för att han har använt den mänskliga rättigheten att fritt få tala och tänka.

Min fråga är: Hur arbetar regeringen för att påverka den turkiska regeringen och det turkiska rättssystemet för att på allvar ta till sig begreppet mänskliga rättigheter och vad det innebär?

Anf. 64 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Först har jag en glädjande nyhet, nämligen att även den syrianske prästen i dag har frikänts. Därmed fortsätter inte rättegången.

Det var i och för sig glädjande att Uzun frikändes, men samtidigt är problemet att dessa män kan frikännas och nya åtalas. Därför kommer Sverige både som enskilt land samt som EU:s ordförande och som medlemsland i EU att fortsätta följa diskussionerna mellan EU och Turkiet. Vi har en stark påtryckning på Turkiet när det gäller att landet måste följa de krav på mänskliga rättigheter och rättssamhälle som finns för att ens kunna få påbörja sina medlemskapsförhandlingar med EU. Det är långt kvar, och vi hoppas att Turkiets anseende på den här punkten klart ska förbättras.

Anf. 65 MARGARETA VIKLUND (kd):

Fru talman! Det var en glädjande nyhet. Jag visste faktiskt inte om att Yusuf Akbulut också är fri, för jag har varit mycket här inne i kammaren i dag.

Vi har många gånger påpekat och diskuterat de mänskliga rättigheterna i Turkiet. Ibland tycker man nästan att det känns lite hopplöst. Varför kan det aldrig bli någon ändring? Hur mycket ska man egentligen behöva arbeta med detta innan Turkiet verkligen tar åt sig det budskap vi har så att det kommer in i rättssystemet och in i den turkiska regeringen och dess handlande på allvar?

Jag förstår att regeringen arbetar på många olika vägar, men det måste finnas någon verklig väg så att vi kan få in detta i Turkiet. Jag tycker att vi har slagits för detta och bultat i pannorna på dem så länge nu att de borde begripa att det är allvar.

Anf. 66 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Det har skett en del positiva framsteg. Framstegen är framför allt att det politiska ledarskiktet nu verkar övertygat i sin vilja att göra om det turkiska samhället till ett rättssamhälle och följa demokratiska fri- och rättigheter och mänskliga rättigheter.

Samtidigt ser vi att det finns krafter som strävar emot. Ofta kan jag få ett politiskt budskap av den politiska ledningen, och den administrativa apparaten reagerar på det gamla repressiva sättet gentemot aktiva kurder eller assyrier eller någon annan som agerar ute i det turkiska samhället.

Jag tror att det här är en process som kommer att ta många år, men vi har alldeles nyligen både lämnat över EU:s krav på Turkiet och fått se Turkiets svar till EU. Även om det saknas väldigt mycket, kan man se att det åtminstone är första steget till att verkligen ta kraven från EU på allvar.

Sexhandel med kvinnor och barn

Anf. 67 KERSTIN-MARIA STALIN (mp):

Fru talman! Jag har en fråga till statsrådet Maj-Inger Klingvall.

I tisdags var jag med om något intressant. Flera kvinnoorganisationer i Sverige har en seminarieserie om kvinnor och våld. I tisdags handlade det om sexhandel. Vi hörde bl.a. en polis, Kajsa Wahlberg, från Rikskrim. När hon började att arbeta med prostituerade sade man till henne: Det behöver du väl inte hålla på med här i Sverige, för här i Sverige finns det ingen prostitution. Men det gör det.

I årets första nummer av tidningen Omvärlden, som utges av biståndsorganet Sida, citeras biståndsminister Maj-Inger Klingvall från en presskonferens med EU-kommissionärerna. Där säger statsrådet att orsaken till den internationella sexhandeln med barn och kvinnor är fattigdom.

Det är sant att de flesta kommer från fattiga länder, men orsaken är att det finns kunder. Det finns alltså en marknad. Vi får inte försöka undkomma vår skuld genom att skylla på fattigdomen i andra länder. Sådan är marknaden, att så fort det går att tjäna stora pengar på något, finns det människor som gör det. Och det är förhållandevis lätt att tjäna pengar på

människor. Det är lättare att handla med kvinnor och barn än vad det är att handla med narkotika och vapen.

Nu skulle jag gärna vilja höra om bistandsministern kan beskriva det utvecklingsarbete som hon berättade om. Vad finns det för konkreta åtgärder för att hjälpa de här kvinnorna till rehabilitering t.ex.?

Anf. 68 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Frågan om *trafficking* och sexhandel är en väldigt viktig fråga under vårt svenska ordförandeskap, men det är naturligtvis en ständigt levande fråga i regeringen. Vi är ju ett antal statsråd som sysslar med detta. Det sitter ytterligare ett statsråd här som sysslar väldigt mycket med den här frågan, nämligen vår jämställdhetsminister Margareta Winberg.

Vi kan naturligtvis rikta fokus på en rad omständigheter i vår omvärld som leder till att människohandeln är en handel som i dag ökar oerhört kraftigt och som vi på alla sätt naturligtvis måste bekämpa. Vi måste bekämpa den på det internationella planet men också inom EU. En rad aktiviteter kommer att genomföras under vårt ordförandeskaps halvår och en del har redan genomförts. Ytterligare ett statsråd som är representerat här är Anna Lindh. Hon kommer att åka till Peking på ett väldigt viktigt möte mellan EU och Kina, där hon kommer att presentera en handlingsplan för att bekämpa handeln med kvinnor från den delen av världen och för att komma fram till just punkten vad vi ska göra åt marknaden. Det är en fråga som åtminstone jag, och jag tror också mina kollegor, tar upp i våra bilaterala samtal. Men det är också en fråga som aktualiseras just i det handlingsprogram som kommer att presenteras i maj.

Anf. 69 KERSTIN-MARIA STALIN (mp):

Fru talman! Jag hade även tänkt ställa en fråga om resurser i Sverige. Men det hann jag inte, så jag gör det nu. Någonting vet jag, och det är att det finns alldeles för få poliser och åklagare som håller på med den här saken. Det vill jag fråga om.

När man nu ska försöka att skipa rättvisa och komma åt hallickarna i de här fallen, förhör man de flickor eller kvinnor som man får tag i, och så fort förhören är över skickas de hem. Jag skulle också vilja höra lite synpunkter på hur man ska göra med det.

Anf. 70 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Det är en fråga som har aktualiserats på ett väldigt tydligt sätt, nämligen genom att vi har skrivit tilläggsdirektiv till Anhörigkommittén, i vilken samtliga partier i riksdagen är representerade, och som kommer att titta på just den här frågan. Det är väldigt viktigt att vi funderar över vilket stöd och vilken behandling vi ska kunna ge offren och på vilket sätt vi kan stödja ett värdigt återvändande. Jag ser fram emot att få förslag från anhörigkommittén på den här punkten.

Anf. 71 NALIN PEKGUL (s):

Fru talman! När Irak förlorade Gulfkriget infördes sanktioner mot landets utrikeshandel. Efter tio år börjar världssamfundet tvivla på att dessa sanktioner har eller kommer att få avsedd verkan. FN är därför berett att under vissa villkor häva samtliga sanktioner. Detta skulle ge den irakiska regimen full suveränitet över hela sitt territorium.

Den kurdiska befolkningen, som före det nu tio år långa självstyret, har varit utsatt för förföljelse och regelrätta massakrer fasar för vad som kommer att hända om sanktionerna upphävs. Såvitt jag vet har den svenska regeringen inte tagit ställning i denna fråga.

Min fråga till utrikesministern är om Sverige som ordförandeland i EU avser att ta upp frågan om den kurdiska befolkningens ställning i Irak.

Anf. 72 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! När det först gäller sanktionerna har vi från svensk sida sagt – och det här är ett område där länderna väldigt mycket har talat i egen kapacitet och inte överlåtit det så mycket i EU:s namn – att vi tror att sanktionerna mot Irak har en del brister, men att det är viktigt att vi är överens om när vi ska förändra sanktionerna. Men det är alltid viktigt att hitta sanktioner som direkt träffar ledningen i ett land, inte civilbefolkningen.

Om det blir så att man så småningom häver sanktionerna mot Irak, är det självklart att det internationella samfundet och FN:s säkerhetsråd har ett ansvar för att se till att de kurder som finns i norra Irak har ett skydd och att vi internationellt kan övervaka att grupperna faktiskt skyddas. Men det är långt dit, därför att än så länge har Irak vägrat att samverka med FN. Man har vägrat att samverka med Unmovic om de övervakningar som ska ske. Därmed är det också långt kvar till dess sanktionerna verkligen kommer att hävas.

Anf. 73 NALIN PEKGUL (s):

Fru talman! Alla som bor där är oroliga över utvecklingen eftersom de får vissa signaler om att sanktionerna kommer att upphävas. Det är därför som tusentals människor flyr, lämnar landet och hamnar i olika delar av Europa.

Min fråga igen: Är Sverige som ordförandeland i EU berett att ta upp den här frågan under ordförandeskapet? Är man på något sätt också beredd att verka för att kurderna får en federativ stat vid Iraks gränser?

Anf. 74 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Vi är beredda att verka för kurdernas rättigheter och kurdernas skydd. Att däremot gå ut i dag och säga att vi kommer att verka för kurdernas ställning när sanktionerna hävs skulle vara lite farligt. Därmed säger vi ju att sanktionerna snart kommer att hävas, och det tror vi faktiskt inte. Irak måste börja samarbeta med FN innan det går att häva sanktionerna. Men så länge Irak inte samarbetar med FN och faktiskt inte

har visat någon vilja att samarbeta med FN, kan vi inte säga att sanktionerna kommer att hävas.

Men självklart: Den dagen sanktionerna så småningom hävs, även om jag tror att det kommer att ta lång tid, kommer vi, och jag förutsätter också andra länder, att verka för att kurdernas får ett fullgott skydd genom FN:s säkerhetsråd.

Utredning om skattevillkor i jordbruket

Anf. 75 ELIZABETH NYSTRÖM (m):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till jordbruksminister Margareta Winberg.

I min hand har jag ett pressmeddelande från Jordbruksdepartementet daterat den 19 september 2000 efter en uppgörelse med LRF. I slutet av pressmeddelandet står det: Utöver detta kommer regeringen att snarast tillsätta en utredning som bl.a. ska se över de skattevillkor som är specifika för jordbrukets drivmedelsanvändning. I utredningen kommer även beskattning av arbetsmaskiner att ses över. Resultatet av denna utredning kommer att presenteras i vårpropositionen 2001, avslutar Margareta Winberg.

Med tanke på att Lars Lundholm på Finansdepartementet i går meddelade att man har tittat på direktiven men att någon utredning ännu inte är tillsatt, vill jag fråga jordbruksministern hur utredningen ska kunna presenteras i vårpropositionen.

Anf. 76 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Ja, det säger ju sig självt att om det inte finns någon utredning kan den heller inte presenteras. Av omständigheter över vilka jag inte råder har den inte tillsatts, men direktiven är nu på god väg att bli klara. Elizabeth Nyström får väl avvakta vårpropositionen för där finns möjligen någonting skrivet som förklaring till att det har blivit som det har blivit.

Anf. 77 ELIZABETH NYSTRÖM (m):

Fru talman! Jag tackar jordbruksministern för svaret. Det är ju faktiskt väldigt många bönder som väntar på resultatet av den utlovade utredningen, och med tanke på den dåliga lönsamhet som Sveriges bönder har i jämförelse med bönder i andra länder i Europa borde regeringen vara lite angelägnare om att uppfylla sina löften. Måhända blir man eljest varse att medan gräset växer dör kon – bokstavligen.

Att man lovat att snarast tillsätta en utredning och inte har tillsatt någon efter nästan sju månader tycker jag är upprörande. Delar jordbruksministern min uppfattning?

Anf. 78 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Det vore kanske lämpligare att ställa den frågan till den direkt berörde ministern, nämligen finansministern, som ju är den som ansvarar för skattefrågorna. Också han var ju ute i denna fråga i anslutning till budgetpropositionen. Vi var naturligtvis överens om att vi med förtur skulle ta oss an arbetsredskapen inom jordbruket i denna utred-

ning. Det löftet kvarstår, och det hoppas jag att vi så småningom också får finansministerns ord på. Frågan om en förklaring till att utredningen ännu inte har kommit i gång får dock ställas till Bosse Ringholm.

Prot. 2000/01:92
5 april

Frågestund

Lövskogsplantering i Skåne

Anf. 79 MICHAEL HAGBERG (s):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till skogsminister Ulrica Messing. Vi har ju här i huset under flera års tid diskuterat utvecklingen av de skogliga frågorna i södra delarna av Sverige. Vi har också drivit frågan om att vi skulle få ett aktivt ädellövskogsprogram att bli verksamt här i Sverige.

Det ryktas om, och jag får väldigt mycket påtryckningar om detta från framför allt södra Sverige, att det här programmet ser ut att försenas. Vi fick lite hjälp av de stormvindar som ven över Skåne i höstas. Väldigt mycket av den granskog som inte tillhör Skånes natur blåste omkull. Vi fick lite hjälp den vägen. Därför finns det kanske anledning att tänka till och se till att man accelererar den här frågan så att vi får i gång vårt återplanteringsprogram när det gäller ädellövskog i de södra delarna av Sverige med betoning på Skåne. Har ministern några nyheter att presentera för kammaren och för mig i dessa frågor?

Anf. 80 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Vi fick nog lite hjälp på vägen, precis som Michael Hagberg säger. Vi fick dessutom lite pengar som hjälp på vägen. Vi har 30 miljoner kronor som är avsatta på tre år för att kunna återplantera de lövträd som en gång har funnits där.

Nu vet jag att det i Skåne finns inköpta lövträd och plantor som man bara väntar på ska komma i backen. Skälet till att de inte har kommit i backen ännu är att vi väntar på kommissionens s.k. notifiering. De här rör inte bara Sverige, utan det är också andra länder som har haft samma problem. Nu har processen gentemot Sverige från kommissionen tagit lite lång tid. Det finns en oro i Skåne för att plantorna ska dö.

Jag gör vad jag kan från regeringens sida för att skynda på kommissionens beslut. Vi har pengarna, vi har plantorna och vi har människor som är beredda att plantera dem. Jag kommer att ta kontakt med kommissionen igen i nästa vecka. Mitt enda råd till dem som i dag har plantor som ska planteras är att plantera dem innan de dör.

Anf. 81 MICHAEL HAGBERG (s):

Fru talman! Det är ett alldeles utmärkt råd, för det vore en kapitalförstöring att låta de här viktiga plantorna dö. Nu håller tjälen på att gå ur backen i Sverige. Det gör den inte i resten av Europa, för de har inte haft någon. Därför är det väldigt angeläget att skogsägare och skogsansvariga lyssnar på vad skogsministern har att säga. Det är oerhört viktigt för utvecklingen i Skåne. Det är en viktig miljöfråga. Jag tror att vi här också kan få ta en del kamp mot de försurningsproblem som finns och annat. Jag tackar för svaret.

Frågestund

Anf. 82 JOHAN PEHRSON (fp):

Fru talman! Jag har en fråga till statsrådet Maj-Inger Klingvall. Jag tänkte prata om mänskliga rättigheter i Sverige, för att växla över från Turkiet och Irak. Jag kan bara beklaga att regeringen har fått stöd av riksdagen så sent som i dag för att vi ska fortsätta avvisa människor till Kosovo – trots att utrikesminister Anna Lindh skickar soldater till samma område.

Jag kan leva med det här beslutet. Vi gör olika bedömningar. Sedan har det blivit känt hur människor behandlas här. Migrationsverket lurar människor att komma dit för att sedan avvisa dem. Då vill jag fråga statsrådet om hon tycker att det är lämpligt att så sker och om hon tänker vidta någon åtgärd mot detta.

Anf. 83 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Jag har än så länge bara tagit del av mediernas beskrivning av den här händelsen, så jag har ingen exakt kännedom. Men stämmer beskrivningen av vad som har hänt kan jag bara konstatera att så får det naturligtvis inte gå till. Människor har rätt att bli värdigt behandlade och att känna förtroende för våra myndigheter. Det är oerhört viktigt.

Nu har jag förstått att Migrationsverket självt har gått ut och beklagat händelsen. Man säger att man har brustit i öppenhet och att man nu, kommer att se över sina rutiner och sitt förhållningssätt. Jag utgår från att så sker.

Anf. 84 JOHAN PEHRSON (fp):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Jag gissade att det skulle vara ungefär så. Men den första kommentaren var ju från en ansvarig chef på Migrationsverket. Hon tyckte att det här var bra. Det fanns inget problem med detta. Det vore ju önskvärt om regeringen i ett regleringsbrev till detta statliga verk kunde skicka med lite pengar till personalutbildning för att jobba med deras attityder eller bara skicka med förvaltningslagen i en populärversion. Då kunde man läsa innantill hur man ska göra för att visa respekt för medborgare i Sverige men också för utlänningar som kommer till vår dörr och söker asyl.

Anf. 85 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Det här är naturligtvis en fråga som måste tas på största allvar. Det handlar om att utveckla sitt förhållningssätt, att utveckla kompetensen i bemötandet av de människor som söker sig till sina myndigheter – i det här fallet talar vi alltså om Migrationsverket.

Jag vill ändå understryka för Johan Pehrson och riksdagen i övrigt att det här är ett arbete som pågår. Vi kommer t.ex. inom några veckor att få en rapport från Migrationsverket som regeringen har beställt om riktlinjer för utredningar och hur dessa ska gå till när det gäller just kvinnor och deras särskilt utsatta situation.

Ett sådant utvecklingsarbete pågår alltså. Jag utgår från att den här händelsen får ligga med i det fortsatta arbetet när det gäller både förhållningssätt och rutiner.

Anf. 86 MARIE ENGSTRÖM (v):

Fru talman! Jag vill återvända till ämnet mediciner. Jag vänder mig till Lars Engqvist. Skaran av människor som inte har råd att betala sina mediciner har vuxit lavinartat de senaste åren. Allt fler människor hamnar i kronofogdemyndighetens register på grund av att man inte har möjlighet att betala sina skulder. Det finns en möjlighet att lägga upp medicinkostnader på avbetalning, men tydligen har inte ens den möjligheten hjälpt. Det blir allt fler människor som fastnar hos kronofogden.

Vi har nyligen här i kammaren haft en debatt omkring kreditupplysningsregister. Med hjälp av sekretesslagen har man nu möjlighet att skydda fler människor från att hamna i kreditupplysningsregister, människor som i dag finns hos kronofogden. Men grundproblemet när det gäller möjligheten att betala mediciner kvarstår trots det. Jag vill bara fråga Lars Engqvist: Vad gör vi?

Frågestund

Anf. 87 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Marie Engströms fråga är egentligen en fantastiskt bra skildring av den problemställning som vi diskuterade alldeles nyss. Om vi ska fortsätta att subventionera alla läkemedel och inte våga fatta beslut om att utesluta några, då skulle förmodligen högkostnadsskyddet öka från 1 800 kr till 1 900 eller 2 000. Problemet är alltså att även om vi har ett skydd på 1 800 kr är det många människor som inte klarar att betala det.

Jag har för min del sagt att under överskådlig tid kommer det inte att läggas fram ett förslag som innebär att vi höjer högkostnadsskyddet. Det är förmodligen redan för högt för många människor. Vi kommer inte att höja det. Det är därför vi tvingas fatta andra beslut. Alternativet hade varit att gå till riksdagen och säga: Vi höjer det.

Det finns två möjligheter för dem som inte klarar detta. Den ena är att be att få betala månadsvis, 1 500 kronor i månaden. Det underlättar. Det är väldigt många som använder den möjligheten. Vi har kommit överens med apoteket om att apoteket faktiskt automatiskt ska erbjuda detta.

Den andra möjligheten som återstår är naturligtvis att man begär hjälp från socialtjänsten och säger: Jag klarar inte detta. Min ekonomi är inte sådan att jag kan betala för de mediciner som jag behöver.

Men det viktigaste är att det inte blir någon höjning av högkostnadsskyddet.

Passiv rökning

Anf. 88 MIKAEL OSCARSSON (kd):

Fru talman! Jag har en fråga till socialminister Lars Engqvist. Passiv rökning orsakar årligen att ca 1 000 personer får hjärtinfarkt. Av dessa avlider 500 personer. Det framgår av den miljöhälsorapport som överlämnades till regeringen. Bakom den står bl.a. Socialstyrelsen.

Drygt 10 % av befolkningen i åldrarna 19–81 år, dvs. 600 000 svenskar, utsätts för passiv rökning varje dag. På restauranger och i andra serveringslokaler hittar man de högsta exponeringarna.

Min fråga till socialministern är: Stöder socialministern Folkhälsokommitténs förslag, som kom i höstas, om att skärpa tobakslagen så att det nuvarande undantaget för restauranger och kaféer från förbud för rökning i offentliga lokaler tas bort?

Anf. 89 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Mikael Oscarsson tar upp ett av våra absolut största folkhälsoproblem. Rökning och tobak är den största enskilda förklaringen till kostnader i sjukvården och till problem för den enskilda människan. Vi ska lägga fram ett förslag i tobaksfrågan till hösten. Vi kommer att dels lägga fram ett förslag om en ny tobakslag, dels lägga fram ett förslag med anledning av Folkhälsokommitténs arbete.

Vi är inte färdiga med hur lagen ska se ut på tobaksområdet. Men jag har sagt, och jag kan gärna upprepa det, att vi ska bestämma att från ett visst datum ska också restaurangerna i Sverige vara rökfria. Men för att kunna göra en bedömning av hur snabbt en sådan förändring av de svenska restaurangerna kan ske har vi gett ett uppdrag till Folkhälsokommittén att kalla till sig branschen för att diskutera såväl rökningen som utskänkningsvillkoren, tiderna för restaurangernas öppethållande och narkotikaproblemet.

Vi har bett Folkhälsoinstitutet att tillsammans med restaurangnäringen ge oss ett underlag för att bestämma hur snabbt omvandlingen kan gå. Vi kommer att lägga fram ett förslag som innebär att från ett visst datum ska svenska restauranger vara rökfria.

Anf. 90 MIKAEL OSCARSSON (kd):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Låt mig bara påminna om att den som röker en cigarett bara får i sig 25 % av röken. Resten går ut till omgivningen. Jag anser att de som jobbar på restauranger och kaféer inte ska behöva utsättas för någonting som är förbjudet på andra ställen. Det här är allvarligt. 500 personer dör varje år i Sverige på grund av sjukdomar som kommer av passiv rökning. Jag tycker att det är hög tid att restauranger och kaféer blir rökfria. Det måste vara en rättighet för astmatiker och allergiker att också kunna gå på restaurang.

Det var sagt att det skulle komma ett förslag nu i vår. Därför hoppas jag nu att det kommer till hösten så att vi kan få den här nödvändiga förändringen. Det är faktiskt liv som står på spel.

Anf. 91 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Det är alldeles rätt att vi tidigare sade att vi skulle komma med förslaget nu till vårriksdagen. Men med anledning av diskussionen om alkohopolitiken gav vi det här uppdraget till Folkhälsoinstitutet där vi bakade ihop diskussionen om utskänkningsvillkoren och diskussionen om rökningen. Vi kommer alltså med ett förslag till hösten.

Jag ska understryka Mikael Oscarssons argumentation genom att bara nämna en siffra. 8 000 människor dör i Sverige varje år beroende på rökning. En halv miljon dör i Europa. De som säger att vi inte ska ta detta riktigt på allvar eller de som säger att man måste ha rätten att röka också på restauranger måste tänka på att den passiva rökningen är en del av förklaringen till de problem som vi har när det gäller folkhälsan.

Anf. 92 CARL-AXEL JOHANSSON (m):

Fru talman! Det här är också en fråga till socialminister Lars Engqvist. Jag läste nyligen i en tidningsnotis att endast var tionde AT-läkare vill bli allmänläkare. Den enkäten var gjord bland 450 läkare som gör sin obligatoriska allmäntjänstgöring för att få sina legitimationer.

Om jag har förstått socialministern rätt behöver det rekryteras 170 nya allmänläkare per år fram till 2010. De behövs för att primärvården ska kunna utgöra basen i sjukvården och vara tillgänglig för alla. Då undrar jag om detta innebär revideringar i målsättningen för sjukvården och primärvården – enkäten tyder ju på att man har svårt att nå målen. Om så inte är fallet, vilka konkreta åtgärder ämnar socialministern vidta för att öka rekryteringen?

Anf. 93 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Den enkät som Carl-Axel Johansson pekar på är ingen överraskning för mig. Detta var det problem vi hade att diskutera när vi presenterade handlingsplanen för sjukvårdens utveckling. Det var inte bara så att det saknades allmänläkare eller specialister i allmänmedicin ute på våra vårdcentraler, utan vi visste också att intresset bland läkarstuderande för att gå ut i primärvården var ganska litet.

Följande åtgärder fanns med i den handlingsplan som riksdagen beslutade om i december. För det första ska vi öka utbildningen av läkare, vilket är viktigt. Vi behöver en allmänt utökad utbildning. För det andra ska vi upprätta ett särskilt familjemedicinskt institut som ska diskutera kompetensutveckling, villkoren i primärvården och möjligheter för läkare, men också för annan personal, att utvecklas i sina tjänster i primärvården. När jag frågar läkarna om vad det är som lockar i andra delar av sjukvården, är svaret faktiskt inte bara lönen. Man kan klara ganska hyggliga lönevillkor också i primärvården. Det handlar ofta om möjligheten till forskning som en del av jobbet i primärvården, möjligheten till kompetensutveckling och arbetsvillkoren allmänt. Detta ska diskuteras av det familjemedicinska institutet. Vi ska se till så att vi vänder attityden så att fler unga läkarstuderande vill bli riktiga doktorer i primärvården.

Anf. 94 CARL-AXEL JOHANSSON (m):

Fru talman! Jag tackar socialministern för svaret. Som väl är fick jag inte svaret att det behövs mer pengar. Jag tror nämligen inte att det är mer pengar som behövs. Det är attityderna och arbetsmöjligheterna som behöver förändras. Man måste inse att yrket är internationellt. De förutsättningar som finns i Sverige måste premieras. Man kan öka intresset genom att titta på arbetsförhållandena. Det gäller att få doktorerna att välja att bli allmänläkare. Jag tror inte detta gäller totalantalet doktorer, utan man måste öka intresset för inriktning. Det tror jag är viktigt.

Anf. 95 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! När det gäller mer pengar till vården är det viktigt att man klargör att svensk sjukvård allmänt sett behöver ett resurstillskott. Svensk sjukvård tar egentligen lite för liten del av våra gemensamma

resurser för att man ska klara alla de krav som vi som patienter ställer på sjukvården. Det är viktigt. Men vi löser inte att alla problem med pengar.

Just den här frågan handlar om attitydförändringar och arbetsvillkoren. Hur ser det ut för distriktsläkaren? På vilka villkor jobbar han eller hon? Hur arbetar man i team? Hur möter de sina övriga arbetskamrater på vårdcentralen? Hur lägger man upp arbetet? Vilka möjligheter till personlig utveckling finns? Det är helt avgörande. Det kan möjligtvis kosta pengar att erbjuda detta, men det är detta som är kärnfrågan. Vi måste erbjuda en arbetsmiljö och arbetsvillkor för våra distriktsläkare eller för allmänläkare i primärvården som gör det attraktivt. Det är inte alldeles säkert att det är en kostnadsfråga.

Nyckelbiotoper

Anf. 96 RIGMOR STENMARK (c):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till statsrådet Ulrica Messing. Den handlar om nyckelbiotoper och naturreservat.

Många skogsägare får ju i dag avverkningsförbud på produktiv skog där skogsorganisationerna har funnit s.k. nyckelbiotoper. Avverkningsförbudet ligger kvar till dess att en överenskommelse har träffats. Det kan ta väldigt lång tid. Jag anser att allt måste göras för att inte onödigtvis försena och försvåra sådana överenskommelser.

Dessutom har en kontrollinventering under år 2000 visat att nyckelbiotopsarealen ökat så kraftigt att det nu faktiskt är dags att börja ifrågasätta om vi kan fortsätta på det här sättet.

I generationer har enskilda lantbrukare vårdat sin skog. Det har skett genom åtgärder anpassade till gårdens verksamhetsinriktning. I de flesta fall har man betesdjur. För många är skogen en förutsättning för fortsatt jordbruksdrift. För andra skogsägare är intresset för landskap och landsbygd det intresse som driver människor att utföra ett för oss i Sverige mycket värdefullt jobb.

Jag undrar nu vad statsrådet har för kommentarer kring detta med nyckelbiotoper: För vem?

Anf. 97 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Det enkla svaret på Rigmor Stenmarks fråga är: För alla. Det är nämligen en gemensam angelägenhet och i allas vårt intresse att vi värnar de nyckelbiotoper som finns i vårt land. Vi får en allt bredare kunskap om hur vi ska göra det. Enskilda skogsägare har blivit oerhört framgångsrika på att kartlägga de biotoper som finns på deras mark, och det är precis samma sak med stora skogsbolag.

Tillsammans med skogsvårdsstyrelserna gör vi nu en kartläggning av hur den s.k. gamla skogspolitiken har fungerat, hur vi har hållit balansen mellan de miljömål och de näringspolitiska mål som finns. I den utvärderingen ska Skogsstyrelsen återkomma till regeringen med eventuella förslag på förändringar. Det kan handla om utbildning och ökat stöd till skogsägare på något sätt, men det kommer inte att handla om mindre ambitioner när det gäller att bevaka allas våra intressen kring biotoper. Med anledning av det som Skogsstyrelsen kommer att lämna till regeringen i slutet av det här året ska jag också komma till riksdagen med förslag på justeringar av skogsvårdspolitiken nästa år.

Anf. 98 RIGMOR STENMARK (c):

Fru talman! Tack så mycket, statsrådet! Då vill jag skicka med ett påstående. I skälighetsregeln i miljöbalken 2:7 säger man att kraven på hänsyn ska vara miljömässigt motiverade utan att vara omöjliga att uppfylla. Det borde kunna gälla även för nyckelbiotoper, så att normalt skogsbruk inte blir lidande.

I Norduppland, som jag representerar i det här fallet, säger man t.o.m. så här nu: Är det inte dags att bevara skogsbonden? Utan människor som sköter sin skog har vi inte heller nyckelbiotoperna. De är grunden för det här, de har hjärtat och de har möjligheterna att bevara det här och se till att det är för oss alla. Jag delar uppfattningen att det ska vara för alla. Men det ska ske på ett bra sätt, och det tycker jag inte att det gör i dag.

Anf. 99 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Lyckligtvis skulle jag vilja säga att det ändå är relativt sällan som vi står inför konflikter som vi inte kan lösa. Jag var senast i tisdags ute med LRF i Västra Götaland och besökte enskilda bönder som visade var de hade hittat sina biotoper, hur de hade kartlagt dem, hur de hade rapporterat till skogsvårdsstyrelsen och hur de hade gjort skiften när det gäller marken för att vara konkret och praktisk och lösa allas våra gemensamma intressen, både för den enskilde skogsägaren och för vårt allmänna.

Jag utgår från att med den ökade kunskap som vi hela tiden får kring biotoper, hur vi ska kartlägga dem och hur vi kan lösa praktiska problem kommer också de konflikter som har varit hittills att bli än mindre. Vi har ett gemensamt intresse kring både att kunna vara praktiska och konkreta skogsbrukare och att slå vakt om de biotoper som vi har.

Lokal och regional livsmedelsproduktion

Anf. 100 LENNART GUSTAVSSON (v):

Fru talman! I veckan besökte jag ett antal mjölk- och köttproducenter i Västerbottens inland. Dessutom besökte jag ett lokalt slakteri med inriktning på produktion av renkött. Alla hade ambitioner att genom samverkan öka den lokala och regionala livsmedelsproduktionen. Men uppfattningen var att en del regelverk, bl.a. för hanteringen av slaktavfall, utgjorde hinder.

Min fråga till jordbruksministern blir då: Finns det från regeringens sida ambitioner att hitta regelverk som bättre möjliggör en lokal och regional livsmedelsproduktion?

Anf. 101 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Svaret är ja. Jag kan ge två exempel. Det ena är att vi inom EU:s nuvarande jordbrukspolitik försöker förändra på ett sådant sätt att också de små och, i det här fallet, lite mer avlägset belägna gårdarna, ska kunna bibehållas och utvecklas. Nuvarande jordbrukspolitik gynnar nämligen ganska ensidigt de stora och gynnar också en koncentration.

Det andra exemplet är att jag har givit två uppdrag. Ett uppdrag är till Livsmedelsverket för att se över vilka nationella hinder det finns för att

Prot. 2000/01:92

5 april

Frågestund

småskalig slakteriverksamhet ska utvecklas inklusive mobila slakterier. Det andra är att Gudrun Lindvall, känd ledamot i riksdagen, har fått ett uppdrag att se över hur man kan undvika långa djurtransporter och främja slakt nära uppfödningplatsen.

Anf. 102 LENNART GUSTAVSSON (v):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Jag tror själv att det är otroligt viktigt att vi för att kunna uppmuntra den lokala livsmedelsproduktionen hittar lösningar där vi inte har mallen för storskaligheten, utan just de lokala lösningarna.

Hanteringen av slaktavfall utgör ett problem, där man alltså är hänvisad till långa transporter. Det är gårdar med bönder som själva vill utveckla en lokal produktion och kanske kunna sälja kött där man vet varifrån köttet kommer – som ju är ganska aktuellt i dessa dagar – men som har små möjligheter till det. Såvitt jag vet finns det inga anläggningar i norra Norrland som hanterar slaktavfall.

En följdfråga blir då: Hur kommer översynen av frågan om slaktavfall att ske framgent?

Anf. 103 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Vad jag talade om i mitt första inlägg rörde inte slaktavfallet utan slakten generellt sett.

När det gäller slaktavfall är det och har det blivit ett ganska stort och växande problem i och med BSE-diskussionen och den kris som den har utlöst. Det har bl.a. lett till att vi i dag avlägsnar mycket mer delar av djuret som måste behandlas på ett speciellt sätt. Men självdöda djur ute på våra gårdar måste också tas om hand på ett särskilt sätt. De kan alltså inte grävas ned. Det får man göra om gårdarna ligger avlägset. Man får göra det fortfarande, men jag är inte säker på att detta håller i framtiden.

Därför har Svante Englund, tidigare chef för Jordbruksverket, fått ett uppdrag som ska redovisas den 15 april. Han ska se över hur vi kan bygga upp anläggningar i flera delar av Sverige så att vi slipper dessa långa transporter av självdöda djur och kan ta hand om riskmaterialet på ett bättre sätt närmare gårdarna.

Mellanöstern

Anf. 104 LEIF JAKOBSSON (s):

Fru talman! Min fråga är till utrikesministern och handlar om den snabbt förvärrade situationen i Mellanöstern. Vi ser varje dag en upptrappning av våldet. Israel har tydligt markerat att man de kommande 100 dagarna tänker förstärka våldshandlingarna. Det är självfallet ett stort bakslag för fredsprocessen.

Israel har som stat de senaste dagarna angripit den palestinska administrationen i helikopterattacker. Det kallas vanligen krigshandlingar. Man avrättar misstänkta palestinier. I går besköt israeliska soldater palestinska förhandlare på väg hem. Våld utövas från båda sidor, men staten Israel tar till mer och mer övervåld, enligt min åsikt.

Vilka ansträngningar görs från svenskt och europeiskt håll för att få slut på dödandet och angreppen? Hur bedömer utrikesministern möjligheten att fredsprocessen ska kunna återupptas?

Prot. 2000/01:92
5 april

Frågestund

Anf. 105 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! EU försöker spela en aktiv roll, men tyvärr är vi ganska pessimistiska vad gäller situationen just nu. Så fort Israel fick en ny regering gjorde vi en s.k. trojkaresa från EU till Israel och Gaza. Vårt budskap till den nya israeliska regeringen var då att man måste förbättra den allvarliga ekonomiska situation som de palestinska områdena har genom att Israel betalar ut de skattepengar till palestinerna som man håller inne och genom att man upphör med avstängningspolitiken gentemot palestinska områden. Vi menar också att det skulle vara bra för säkerheten, därför att det skulle minska risken för våld från den palestinska sidan om de fick en bättre ekonomisk situation.

Vi tog också upp att vi inte accepterar bosättningspolitiken och att vi inte accepterar s.k. elimineringar, dvs. att man avrättar misstänkta i stället för att använda det riktiga rättssystemet.

Tyvärr har situationen förvärrats sedan vi var där. Det enda positiva som har hänt är att när Peres var här i måndags och tisdags sade han att säkerhetssamtalen mellan israeler och palestinier återigen skulle starta. Det var i tisdagsförmiddags.

Den enda möjligheten att få i gång fredsprocessen är nog att man får en bättre säkerhetssituation, att israelerna betalar ut sina bidrag till de palestinska områdena och att man på grund av ett sådant paket kan starta fredssamtalen igen.

Anf. 106 LEIF JAKOBSSON (s):

Fru talman! Jag tackar för svaret och konstaterar att det faktiskt är Israel som bryter mot folkrätten och mot de beslut som är fattade i FN. Det är viktigt att vi som nation faktiskt agerar i de här frågorna.

Anf. 107 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Vi har varit mycket tydliga mot båda sidor om att man måste minska våldet. Det är ett ansvar för båda sidor. Men det är självklart också så att den israeliska regeringen har ett stort ansvar både för att se till att man inte för en folkrättsstridig bosättningspolitik och för att man inte använder elimineringar och ett oproportionerligt våld.

Anf. 108 TREDJE VICE TALMANNEN:

Därmed är frågestunden slut. Jag tackar regeringens företrädare och riksdagens ledamöter för frågor och svar.

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2000/01:FiU22
Statlig fastighetsförvaltning.

Anf. 109 SIV HOLMA (v):

Fru talman! Detta betänkande behandlar tio motioner som väckts under allmänna motionstiden förra året. En motion är från Vänsterpartiet och tar upp Fastighetsverkets förvaltning av skogar. Jag ska i detta anförande ta upp denna motion.

Jag yrkar bifall till Vänsterpartiets och Miljöpartiets reservation 2 och i övrigt bifall till förslagen i betänkandet.

Statens fastighetsverk bildades 1993 och förvaltar stora landområden som ägs av staten. Det gäller främst markområden väster om odlingsgränsen i Lappland, renbeteslanden i Jämtland, Härjedalen och norra Dalarna samt kronoholmarna utmed hela den svenska kusten. Till området hör också de statsägda delarna av de skyddade Norrlandsälvarna med biflöden. I förvaltningsansvaret ingår dessutom mark kring slott och kungsgårdar.

Sammanlagt handlar det om ca 6 ½ miljoner hektar, varav 300 000 hektar är skog. Större delen av dessa skogar ligger i eller i nära anslutning till fjällkedjan. Detta område omfattar det överlägset största sammanhängande och någorlunda opåverkade skogsområdet i hela Europa. Den svenska staten har en enorm möjlighet att föregå med gott exempel för andra skogsägare, samtidigt som staten kan bevisa att hänsyn till ekologiska och övriga allmänna intressen inte bara är möjligt utan även den enda långsiktiga förvaltningsstrategin för att nå ett hållbart samhälle. Skogarnas överlevnad och fortsatta bidrag till mänsklig välfärd är till stor del beroende av att dessa ansträngningar lyckas.

Hur Fastighetsverket och andra skogsägare ska förvalta skogen finns uttryckt i skogsvårdslagens första paragraf. Enligt denna är skogen en nationell tillgång som ska skötas så att den uthålligt ger en god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden behålls. Vid skötseln ska hänsyn tas även till andra allmänna intressen.

Tyvärr har det visat sig att Statens fastighetsverk inte alltid lyckats fullfölja sin uppgift på ett tillfredsställande sätt. Kritik har riktats mot Fastighetsverket, som inte beaktat naturvärden och turismen i tillräcklig omfattning. Rennäringens och lokalbefolkningens intressen har inte heller alltid tillgodosetts på ett rimligt sätt.

Ett av de grundläggande problemen i samband med detta är att Fastighetsverket ålagts ett avkastningskrav på 3 ½ % av marknadsvärdet. Även impedimentmark, vilken enligt skogsvårdslagen bedöms som icke avverkningsbar skog, har ett avkastningskrav på 2 %. Det avkastningskrav som åligger Fastighetsverket innebär risk för att områden som är särskilt känsliga eller på annat sätt är i behov av ett varaktigt skydd inte får tillräcklig hänsyn. Detta kan beskrivas med följande exempel:

- För områden som enligt skogsvårdslagen borde klassas som skyddsvärda finns avverkningsplaner.

- Avverkningar har utförts på för rennärningen viktiga åretruntmarker, trots samebyarnas överklaganden.
- Turistföretag har förhindrats förvärva mark och skog i anknytning till vandringsleder. Den har avverkats.
- Avverkning har skett i Arvliden, där majoriteten av lokalbefolkningen var emot avverkningsplanerna. Protesterna fick stöd utifrån, och polis sattes in mot dem som försökte blockera avverkningen.

Prot. 2000/01:92
5 april

*Statlig fastighets-
förvaltning*

Fru talman! Regeringen har efter kritik äntligen tillkallat en särskild utredare som ska pröva formerna för statens samlade skogsförvaltning. Det är mycket positivt. Vad som inte är positivt är att det av direktiven till utredningen klart framgår att det utredaren ska lägga fram förslag om är en mer ”effektiv förvaltning av statens totala skogsinnehav” och att ”de affärsmässiga ambitioner som ligger bakom förvaltningen av statens skogsinnehav skall kunna fullföljas effektivt”.

När man enbart lämnar de direktiven och inte lägger till andra saker blir det svårt att klara av att få en bra och allsidig utredning av statens skogsinnehav, framför allt då de fjällnära skogar som det rör sig om inte är avverkningsbara på grund av sin långsamma tillväxt och oförmåga till återväxt inom en överskådlig framtid. Vi är skeptiska till utformningen av avkastningskravet, eftersom det har fått de redovisade negativa konsekvenserna. I avvaktan på att utredningen genomförs anser vi att ett tillfälligt stopp för avverkningarna på Fastighetsverkets marker införs.

Vi anser vidare att utredningsdirektiven bör utvidgas till att även omfatta en bredare översyn. Andra områden behöver belysas, såsom hur lokalbefolkningens medverkan och inflytande ska garanteras, hur alternativa brukningsmetoder kan skapa arbetstillfällen utan att hota skogens miljövärden samt hur skogens alternativa värden för t.ex. fritidsliv och turism kan värderas.

Det är dessutom viktigt att utreda hur befolkningen i inlandets skogsbygder får större inflytande över skogens skötsel och förvaltning. En förbättrad skogsvård kan öka produktionen av varor och tjänster och därmed bidra till att skapa nya arbetstillfällen, inkomster och mervärde genom förädling av och handel med skogsprodukter. Det behövs för att öka inkomster och sysselsättning på landsbygden. Men det ska skapas på ett sådant sätt att ekonomiska, ekologiska och sociala vinster får en rimlig balans. Utredningen bör därför också ta upp statens skogars ekonomiska och biologiska värde. Dessa värden kan exempelvis handla om möjligheten till utveckling av förädlingsindustrier, vilt- och naturvård, turism eller användning av skogar för energiförsörjning.

Anf. 110 LISBET CALNER (s):

Fru talman! Detta finansutskottets betänkande är tillkommet med anledning av motioner som avlämnats under den allmänna motionstiden. Som Siv Holma sade är det sammanlagt tio stycken. De handlar om allt från statlig fastighetsförvaltning, hyressättning av ändamålsfastigheter och Fastighetsverkets förvaltning av skogar till användningen av överblivna statliga skärgårdsfastigheter och frågan om fasadbelysning av statliga byggnader i Stockholm.

Utskottet är oense på några punkter, och därför är två reservationer bifogade betänkandet.

I Centerns reservation vill man göra ett tillkännagivande om att bilda ett bolag för de kulturfastigheter som staten äger. Motionärerna uppger att en del kulturinstitutioner måste använda 50 % av sina anslag till att betala hyra. Det vore bättre att använda dessa pengar till verksamheten, menar man.

Kulturutskottet har redan under förra året uppmärksammat att det är svårt för kulturinstitutioner som är inhyrda i statligt förvaltade ändamålsfastigheter att påverka sin hyra. Kulturutskottet föreslog att revisorerna bl.a. skulle titta närmare på Fastighetsverkets principer för hyressättning och dess rätt att ställa avkastningskrav på just dessa fastigheter.

Revisorerna har sedan gjort en förstudie om bakgrund och inriktning i dessa hänseenden, och den kom finansutskottet till del den 15 december förra året. Revisorerna har dessutom för avsikt att senare i år redovisa en granskningsstudie. Därför anser utskottets majoritet att det inte finns någon anledning att göra ett tillkännagivande om ännu en utredning.

”Vad göras skall är allaredan gjort” skulle man kunna säga, för att travestera en av våra kungars uttalanden.

Med revisorernas förstudie och fortsatta arbete ges också skälen till att vi avstyrker kraven i de andra motionerna.

Regeringen har beslutat, precis som Siv Holma sade, att utse en särskild utredare som på ett allsidigt sätt ska pröva formerna för statens samlade skogsinnehav och förvaltningen av denna. Inriktningen för uppdraget innehåller bl.a. en helhetssyn på styrning, policy och ambitioner, så att staten på allra bästa sätt kan sköta sina skogar ur både miljö- och produktionssynpunkt. Siv Holma glömde det när hon talade om vad utredningen skulle syssla med, men det är viktigt ur både miljö- och produktionssynpunkt.

Siv Holma talar för reservation nr 2. Hon vill att ett tillfälligt avverkningsstopp bör införas i skogar förvaltade av Statens fastighetsverk medan denna utredning pågår. Utskottets majoritet tycker inte att det är ett bra förslag, och vi avstyrker det. Principerna för den statliga skogsförvaltningen kan ju inte skilja mellan de olika statliga skogsförvaltarna.

Fru talman! Med detta yrkar jag bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på de två reservationerna.

Anf. 111 ANNA ÅKERHJELM (m):

Fru talman! Som Lisbet Calner redan har varit inne på reformerades principerna för statens fastighetsförvaltning i början av 90-talet till ett system där myndigheterna själva skulle få bestämma över lokalinnehav och lokalkostnader. Bakgrunden var naturligtvis en önskan att tydliggöra kostnaderna, vilket också låg i linje med budgetreformens principer.

Byggnadsstyrelsen avvecklades, och i stället bildades Fastighetsverket med ansvar för att förvalta bl.a. statens kulturfastigheter. Vasakronan fick ansvar för statens innehav av kommersiella fastigheter, Akademiska hus fick ansvar för universitets- och högskolebyggnader och Lokalför-sörjningsverket fick rollen som rådgivare till statens hyresgäster.

Reformen utvärderades 1997 och sägs ha inneburit en större flexibilitet i lokalutnyttjandet. Men det konstaterades också att reformen inte enbart har fått positiva effekter. Konflikter har uppstått mellan hyresvärd

och hyresgäst i ändamålsfastigheter där man har olika uppfattning om utformningen av spelreglerna, t.ex. dunkla principer vid hyressättningen. Vidare är det fråga om redovisningstransparens och statens avkastningskrav. Ändamålsfastigheter har en särställning. Hyresgästen har, som Lisbet Calner tidigare sade, inga eller starkt begränsade möjligheter att byta till andra lokaler. Exempelvis kan själva byggnaden ha ett centralt Stockholmsläge och karaktär av om inte nationell helgedom så av mycket stort nationellt värde.

Mot bakgrund av detta är det mycket bra att Riksdagens revisorer nu, utöver sin förstudie, beslutat att göra en fördjupad granskning i första hand avseende ändamålsfastigheternas speciella situation, som kommer att redovisas senare i år, liksom att frågan också bereds i Regeringskansliet.

Fru talman! Vi har ett antal moderata motioner till detta betänkande som tar upp just problemen med hyressättningen. Men i avvaktan på pågående beredning låter vi oss för tillfället nöja.

Anf. 112 LENA EK (c):

Fru talman! Till detta betänkande finns fogad en reservation från Centerpartiet. Jag ska be att få yrka bifall till den.

Här finns också ett särskilt yttrande om statens skogsinnehav, som går tillbaka på en gammal motion från oss där vi påpekar att olika statliga förvaltare av statligt skogsinnehav inte har samma principer för sin förvaltning. Det slår olika. Det behövs en samlad helhetssyn vad gäller styrning, policy och ambitionsnivåer för skötsel av statens skogsinnehav. De frågorna kommer dock upp i ett annat sammanhang. Därför finns det bara ett särskilt yttrande.

Det som däremot reservationen hanterar gäller hyressättningen för statliga lokaler. Det handlar då om ändamålsfastigheter och lokaler där det bedrivs olika former av kulturell verksamhet.

I många olika sammanhang pratas det om kulturens betydelse, humor, förståelse, integration, humanism och över huvud taget livskvalitet. Det här förstärks ordentligt av den regionalpolitiska utredningen, som påpekar kulturens betydelse för tillväxt och utveckling och kulturens avgörande betydelse för hur ungdomar flyttar mellan olika bostadsorter, den s.k. kulfaktorn.

Livskvalitet är otroligt viktigt. Kulturen står för en stor del av livskvaliteten som finns och skapas i landet. För många som är intresserade av frågorna, kulturutbudet och kulturarbetare över huvud taget ter det sig helt omöjligt att förstå att man på magra anslag, som det redan har sparats på, ska betala mer än 50 % i hyreskostnader till den offentliga fastighetsägaren staten. Den ger med den ena handen och tar in mer än hälften med den andra handen. Det här är ett exempel på det sektorstänkande och den konstlade uppdelning mellan olika verksamheter som ibland ger mycket märkliga effekter i Sverige. Det är anledningen till att vi tycker att man behöver titta särskilt på hyressättningen på ändamålsfastigheter och att frågan behöver belysas ytterligare utöver det som Riksdagens revisorer kommer att ta upp. Det är anledningen till vår reservation.

När Lisbet Calner, som representerar utskottsmajoriteten, säger att ”vad göras skall är allaredan gjort”, kan man svara med att säga att vad utskottet skapar är vanskligt och kort. Den här situationen är otillfreds-

ställande; den missgynnar de kulturinstitutioner som vi annars värnar. Det är för dem som bryr sig om detta en fullständigt oförståelig situation – därav vår reservation.

Anf. 113 LISBET CALNER (s) replik:

Fru talman! Borde inte Lena Ek vara glad åt att revisorerna gör en fördjupad studie för att ta reda på allt det som Lena Ek har kritiserat för att det inte fungerar? Jag förstår inte anledningen till att ni begär en utredning när revisorerna redan jobbar med detta. Vad är det för utredning som Centern vill ha?

Anf. 114 LENA EK (c) replik:

Fru talman! Vi tycker att det behövs en parlamentarisk belysning av frågorna för att de olika partierna ska kunna ta sitt ansvar för att ställa de frågor som ska ställas och för att plocka fram de svar som kan ge underlag till beslut på området.

Den situation som finns kan vi vara överens om. Den är inte tillfredsställande. Den motverkar det syfte vi har med kulturanslagen. Är det inte så?

Anf. 115 LISBET CALNER (s) replik:

Fru talman! Det är också därför som kulturutskottet har påpekat detta och gett revisorerna i uppdrag att se över allt det som Lena Ek har haft invändningar emot. När revisorerna har gjort sitt kommer resultatet naturligtvis att lämnas vidare. De politiska partierna har representation bland revisorerna, och sedan när ärendet kommer upp i utskottet får vi möjlighet att argumentera och ta reda på vad det handlar om där och eventuellt lägga fram förslag som kan förbättra situationen för fastigheterna och kulturen, som Lena Ek pratar så varmt för.

Anf. 116 LENA EK (c) replik:

Fru talman! Detta är väldigt konstigt. Om man vill ändra någonting och göra situationen bättre, vill man väl ha det gjort så fort som möjligt. Det är en naturlig mänsklig reaktion. Om man däremot inte vill förändra någonting, är det bra att först dra det genom Riksdagens revisorer, sedan genom utskottet, sedan genom riksdagen och sedan begära att regeringen ska vidta åtgärder eller tillsätta en utredning. Det är en normal reaktion att komma fram till det beslutet efter kritik från Riksdagens revisorer.

Vi har gjort en stor omväg som tar lång tid. Under tiden lider kulturinstitutionerna av utgiftstrycket. Det är ett utgiftstryck som är skapat av staten med politiska beslut, som bl.a. Lisbet Calner är väldigt tydligt ansvarig för.

Anf. 117 LISBET CALNER (s):

Fru talman! Nej, Lena Ek, jag tror inte att det går fortare genom att man tillsätter en parlamentarisk utredning. Den kan inte på direkten lämna förslag till riksdagen. Det ska förberedas en form av proposition eller något sådant.

Jag tycker att Lena Ek vilseleder lite grann när hon säger att revisorernas fördjupade utredning skulle förlänga det hela. Jag tror att det

kommer att bli ett bra underlag som vi kommer att resonera om under hösten bland de olika partierna.

Jag är överens med Lena Ek om att det finns problem här. Vi har avsatt resurser för att de ska lösas.

Anf. 118 LENA EK (c):

Fru talman! Vi får komma tillbaka till diskussionen i höst. Då ser vi vad utskottsmajoriteten landar på och om utskottet hemställer till regeringen att den omedelbart ska lösa problemet eller om det begär att man ska tillsätta en utredning. Det ska bli väldigt intressant att fullfölja diskussionen.

Lisbet Calner är bekymrad över situationen och konstaterar att den inte är bra, att det inte fungerar och att det ställer till problem för de kulturinstitutioner som redan har ont om pengar. Man hade kunnat stödja vårt yrkande redan nu och fått ett sådant förslag. Men det ville inte utskottets majoritet.

Därför får vi gå denna omväg runt och se om vi landar på samma resultat eller ett sämre resultat.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 16 §.)

13 § Säkerhetskontroll i domstol

Föredrogs

justitieutskottets betänkande 2000/01:JuU16
Säkerhetskontroll i domstol (prop. 2000/01:32).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 16 §.)

14 § Vissa näringspolitiska frågor

Föredrogs

näringsutskottets betänkande 2000/01:NU7
Vissa näringspolitiska frågor.

Anf. 119 OLA SUNDELL (m):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservation nr 1 om näringspolitikens inriktning. Jag står givetvis bakom övriga moderata reservationer tillsammans med övriga borgerliga partier, men för tids vinande nöjer jag mig med att yrka bifall till reservation 1.

Det kan inte ha undgått någon att världsekonomin inte bara har gått in i en lugnare fas. Efterfrågan på viktiga marknader, åtminstone på den amerikanska, verkar för närvarande vara i fritt fall. Det ser bättre ut i Europa, men sammantaget är nedbromsningen i ekonomin framför allt för exportföretagen påtaglig.

Prot. 2000/01:92
5 april

*Statlig fastighets-
förvaltning*

*Vissa näringspolitiska
frågor*

Finansinstitut, Riksbanken osv. reviderar ned sina tillväxtprognoser på löpande band för detta år. Börsrasen på Nasdaq, i Stockholm, på Wall Street och på andra börser runtom i världen accentuerar nedgången. När marknadernas värderingar av företagen faller påverkar det givetvis framtidstron hos oss alla. Det blir också svårare i sig för näringslivet att attrahera kapital för sina investeringar.

Blir det en recession? Det kan ingen veta. Blir det en utplaning? Det kan ingen veta. Det vi vet i dagsläget är att nyföretagandet i Sverige minskar. Nya siffror från Nyföretagarcentrum visar att nyföretagandet faller kraftigt. Nedgången på riksbasis för de första månaderna i år uppgår till 14 %. På sina håll, som i Västernorrland och Blekinge, är nedgången drygt 30 %. I det här sammanhanget kan man verkligen tala om ett ras. Bakomliggande orsaker är förstås framtidstron. Man behåller hellre sin anställning än att ta risken, som det alltid är, att starta en ny verksamhet. Man konsoliderar hellre än växer.

Vidare har framtidstron hos hushållen fallit i takt med att deras besparingar smälter ihop i takt med kursfallen. Bolagens vinstvarningar står som spön i backen, orderböckerna krymper, och det hela ser ganska kusligt ut för närvarande. Senast i dag kunde vi läsa att Västtysklands ekonomi bromsar in och att tillväxten minskar. För ett exportberoende land som vårt kommer de prognoserna att omedelbart påverka vår tillväxt.

I detta läge har vi representanter för näringsutskottet att diskutera förutsättningarna för företagande i Sverige. Har vi anledning att göra det, eller räcker det att sitta nöjd? Är företagarklimatet sådant att vi kan slå oss till ro och tro att det mesta löser sig bara vi har tillräckligt med tålamod? Den fråga vi bör ställa oss är om vi är tillräckligt konkurrenskraftiga inför en väntad nedgång i ekonomin.

Min utgångspunkt är att politikens huvuduppgift är att skapa så goda förutsättningar och villkor som möjligt för tillväxt. Den utgångspunkten är inte ett uttryck för ett särintresse. Jag skulle vilja påstå att företagandet, entreprenörskapet och villkoren för dessa är av sådan betydelse att de kan betecknas som allmänintresse. Bra klimat och miljö för företagande är liktydigt med ökat välbefinnande för alla och envar. Mot bakgrund av detta ökar ständigt konkurrensen om de välbefinnandeförbättrande krafterna i en ekonomi – entreprenören, idégivaren, uppfinnaren och företagaren.

Alla drar i den eldsjäl som vill starta eget. Alla vill ha företagsamhet lokaliserad just till sin ort. Det händer saker. Produkter och tjänster produceras. Jobb skapas. Efterfrågan på såväl hårda som mjuka insatsvaror ökar. Tillväxten ökar, marknadsförsörjningen ökar och välbefinnandet ökar. När välbefinnandet ökar följer tryggheten och känslan av att vi är något. Orten, regionen, staden och landet blir attraktiva att verka och leva i.

Inte undra på att konkurrensen om etableringen är knallhård. Ort står mot ort, region mot region och så småningom land mot land. Stockholm konkurrerar inte bara med Göteborg eller någon annan ort i Sverige om en etablering. Tiotusentals kommuner i Europa konkurrerar. USA är vår motståndare. Hela världen är våra konkurrenter när det gäller att attrahera människor och kapital.

Är det vad vi kallar för globalisering? Jag bryr mig inte om vad fenomenet heter. Det enda jag bryr mig om är att göra Sverige starkt. Vissa människor har som huvuduppgift att förmedla kunskap, andra har att uppfinna saker, bygga hus, sköta om oss, osv. Vårt uppdrag som politiker

är att göra Sverige starkt i konkurrensen om människorna, de som är aktörerna, och starkt i konkurrensen om kapitalet.

Jag vill att våra elever löser sina matteproblem bättre än i något annat land. Jag vill att våra vägar ska ha en kvalitet som inte hindrar utan som möjliggör. Jag vill ha regelsystem som hellre friar än faller. Jag vill ha lagar som ger trygghet och inte rättslöshet. Jag vill att sjukhuset hjälper mig när jag behöver den hjälpen och inte ställer mig i en kö. Jag vill att det ska vara lönsamt att bo och verka i vårt land.

Vi måste vara bättre än andra länder på de flesta områden som vi kan påverka från den här salen. Att Sverige ligger där det ligger kan vi inte göra något åt. Vi har vårt klimat, och landet är glest befolkat. Vårt land ligger långt ifrån våra marknader. Vi föds med den talang vi har. Det vi kan göra är att förädla de möjligheter vi förfogar över. Låt oss göra detta.

Fru talman! Företagarklimat är ett relativt begrepp. Det betyder olika beroende på vem man frågar. Rimligt är vad företagaren upplever som ett gott företagarklimat. Det är vad vi kallar för de goda villkorens Sverige.

I ISA:s senaste rapport för år 2000 framkom det att 66 % av företagen upplever oförändrat företagarklimat, att 11 % upplever en försämring och att 16 % tycker att det har blivit bättre. Svagheter är som vanligt arbetsrätten och skattetrycket, och styrkorna är infrastrukturen och utbildningsnivån.

När vi moderater pratar företagarklimat hävdar vi alltid mångfald och konkurrens. Det vi tvingas göra i konkurrens tenderar alltid att höja kvaliteten och förbättra utbudet. Lägre priser och mer omtanke om kunden är bra. Det åstadkoms i en miljö där alla stimuleras att göra sitt bästa. Oavsett om det är fråga om en fri skola eller en avreglering på exempelvis elmarknaden åstadkoms mer nytta om verksamheten blir konkurrensutsatt. Fler får möjligheten att delta i tjänsteutbudet.

Därför måste statsföretagen säljas. Risker är uppenbara att konkurrensen sätts ur spel när olika intressen kolliderar i företagets strategi.

En privatisering innebär också bättre möjligheter till finansiering av bolagets expansion, men framför allt renodlar den statens roll som lagstiftare.

En aktuell fråga på detta område är vad staten vill göra med sitt skogsinnehav. Statsministerns önskan om ett nytt domänverk måste besvaras av majoritetens representant. Vilken nytta skulle en sådan maktkoncentration på skogsområdet leda till?

Farten i avregleringsarbetet måste speedas upp. Småföretagsdelegationens förslag till regelförenkling måste omedelbart sättas i sjön. Småföretagsdelegationen bildades 1996. 1998 kom slutrapporten med 80 konkreta förslag till regelförenkling. Nu, två och ett halvt år senare, är två tredjedelar av förslagen fortfarande inte genomförda. Tala om snigelfart från detta s.k. superdepartement. Eller är det bristen på vilja hos regeringen inom detta angelägna område som håller tillbaka förslagen?

Vidare vill vi moderater att statsministern tar täten i detta arbete och ansvarar för avregleringen. Vi vill förstärka Simplexgruppens resurser. Vi vill också att alla företagsregler ska ha granskats inom en fyraårsperiod.

Målet för regelförenklaringsarbetet ska vara tydligt. Inom en mandatperiod ska regelmängden ha minskat med 25 %. Det är de små företagen som tjänar mest på denna avreglering.

Rättssäkerheten för småföretagen måste öka. Det är jätteviktigt att man som näringsidkare känner sig trygg i förhållande till de lagar som vi stiftar. Flera uppmärksammade fall tyder på att så inte är fallet. Medanalyshistorien har för många lämnat en bitter eftersmak som tveklöst bidragit till att många företagare känner sig jagade. Fel har begåtts, men inte av företaget och dess ägare utan av myndigheter. Då borde staten ta sitt ansvar och medverka till en förlikning. Rättsövergrepp och felaktig myndighetsutövning får inte leda till konkurser och personliga tragedier.

Fru talman! Jag har här redogjort för några av de viktigaste åtgärderna för att åstadkomma ett bättre näringsklimat i vårt land. Jag har nämnt avregleringen, ökad konkurrens, ökad rättstrygghet och förändrade attityder, men jag har också talat om vikten av förbättring inom skolans område.

Med detta följer givetvis behovet av lättnader i skattetryck vad det gäller energiskatter, kapital och inkomstskatter. Inte minst borde de s.k. 3:12-reglerna avskaffas. Vidare måste vi få bättre vägar och en i övrigt effektiv infrastruktur.

När vi moderater driver på om bättre vägar och bättre järnvägsinfrastruktur väljer regeringen att vänta. När vi moderater vill sänka energiskatterna höjer regeringen energiskatterna. När vi moderater ökar mångfalden inom sjukvården väljer regeringen en stopplag. När vi moderater vill sänka skatten för småföretag väljer regeringen att utreda frågan. När vi moderater säger "regelförenkling" säger regeringen "tillväxtavtal".

På punkt efter punkt är det avvaktan, väntan eller ängslan från regeringens sida när det gäller att på ett resolut sätt förbättra företagarklimatet i vårt land.

Min fråga till majoriteten blir: Sitter ni nöjda och spelar pass nu när konjunkturen viker och tillväxten avtar, eller tänker ni göra någonting, och i så fall vad?

Anf. 120 LENNART BEIJER (v):

Fru talman! Näringsutskottets betänkande innehåller ett antal traditionellt återkommande frågor som näringspolitikens inriktning, lite allmänt om statliga företag och ett konkret förslag om att sälja Vin & Sprit. Jag kommer att inrikta mig på dessa frågor samt tala en del om vidareförädling av skogsråvara.

Den borgerliga oppositionens synpunkter på näringspolitikens inriktning innehåller knappast särskilt mycket nytänkande. Man kör den borgerligt traditionella vägen med sänkta skatter som löser alla problem och uppluckrade arbetsmarknadsregler.

Det är ändå lite märkligt att man fortsätter att använda denna enkla väg. Man borde trots sin skattesänkariver kunna erkänna att det svenska systemet för att klara en hög nivå för den generella välfärden visat sig mycket effektivt för att just bygga ett framgångsrikt näringsliv. De borgerliga partierna borde problematisera sina ståndpunkter och bl.a. medge att stora olikheter mellan människor i ett land och alltför mycket av privata försäkringslösningar kan få negativ påverkan på näringsliv och samhällsutveckling.

När de borgerliga partierna med Moderaterna i spetsen förordar uppluckring av arbetsmarknadsreglerna vore det välgörande om man mer konkret föreslog vilka förändringar man vill åstadkomma. De svenska

arbetsmarknadsreglerna, liksom de tyska och italienska, är naturligtvis till för att utjämna maktförhållandena på arbetsplatserna mellan dem som äger kapitalet och dem som producerar de nya värdena.

Självklart ser kapital- och aktieägarintressena ett hinder i varje regel som försvårar snabba beslut, men jag tror faktiskt att långsiktiga industrialister i svensk industri i dag anser att det är fullständigt naturligt att löntagarkollektivet ges möjlighet att agera för att försvara sina rättigheter och också ta ett allt större ansvar för produktionsprocesserna.

Jag tycker att de borgerliga partierna har hamnat en bra bit från verkligheten, även om jag också vill säga att Ola Sundell var närmare verkligheten i sitt anförande än vad man kan läsa ut i de borgerliga reservationerna. Det är inte sänkta skatter och försämrade arbetsrätt som erfordras för att Sverige ska fortsätta att vara ett industriland i absolut tätposition. Vad som fordras är mer av forskning, tillvaratagande av innovationer samt ett bättre tillvaratagande av löntagarnas breda kunskaper både enskilt och som kollektiv.

Ökade ekonomiska, sociala och kulturella skillnader är sannolikt negativt för den ekonomiska utvecklingen. Mindre skillnader i olika avseenden är sannolikt mycket produktivt.

Fru talman! De statliga företagen och det samhälleliga ägandet är en aktuell och intressant fråga i flera av våra riksdagspartier. De borgerliga partierna blir emellertid, tycker jag, alltmer kategoriska och anser att det i princip alltid är fel att staten äger företag. Undantaget som bekräftar regeln är möjligen kd, som styvnackat vill behålla Systembolaget i statlig ägo.

Dels vill man fortsätta den plan för utförsäljning av statliga företag som framarbetades av den borgerliga regeringen, dels vill man omedelbart sälja ut det lönsamma Vin & Sprit. Enligt Vänsterpartiets mening är den borgerliga linjen alltför slapp och svepande. Det är å ena sidan inte omöjligt att även vi kan komma till stånpunkten att vissa statliga företag mår bäst av en försäljning. Å andra sidan tror vi att det också kan bli aktuellt för staten att köpa eller ta över nya verksamheter.

Häromdagen fick vi av SCA – det största skogsbolaget i Sverige – en klar signal om att det är en god ordning om staten äger stora skogstillgångar. SCA och andra skogsbolag ser i detta fall staten som en neutral ägare som har möjlighet och resurser att sköta skogen långsiktigt och miljöriktigt utan krav på omedelbar lönsamhet.

Vad gäller Vin & Sprit är det klart att staten i dagsläget knappast skulle köpa ett företag som tillverkar sprit på en konkurrensmarknad. Men ägandet av Vin & Sprit är historiskt, och en försäljning i dag skulle innebära att något annat stort spritbolag i USA eller möjligen Europa blir den nya ägaren. Vin & Sprit skulle försvinna från Sverige, och de årliga inbetalningarna till statskassan skulle utebli.

Frågan är vad vi skulle vinna på en försäljning, mer än det kortsiktiga engångsbeloppet. Skulle konkurrensen på denna marknad öka? Nej, knappast.

Likaså vill de borgerliga partierna försälja ett företag som Vattenfall. I förra veckans debatt om elmarknaden berördes frågan. Frågan blir även här vad som skulle hända om staten fick för sig att sälja ut Vattenfall. Skulle konkurrensen på den svenska eller den europeiska elmarknaden öka? Nej, knappast.

Prot. 2000/01:92

5 april

*Vissa näringspolitiska
frågor*

Vi kan just nu följa det stora tyska elbolaget E.ON:s försök till övertagande av Sydkraft. Är inte den troliga följden av en försäljning av Vattenfall att just E.ON skulle bli den stora intressenten? Är detta bra för konkurrensen? Är det bra för elmarknaden? Är det bra för Sverige?

Anser verkligen mina borgerliga motdebattörer att varje försäljning av svenska statliga bolag är av godo? Går utförsäljning av statliga företag före konkurrensfrågor och svenska intressen?

Fru talman! I flera år har frågan om industrispån – då menar jag alltså sågspån och hyvelspån eller, populärt, kutterspån – varit uppe till diskussion i den här kammaren. Det handlar om vem som ska ha första tjing på denna restprodukt från sågverken, den skivtillverkande industrin eller värmeverken. Det handlar om en miljövänlig restprodukt som kan användas för tillverkning av träskivor av olika slag. Men denna naturprodukt är också ett bekvämt bränsle för våra värmeverk. Då värmeverkan har en betalningsförmåga i nivå med oljepriset blir det svårt att konkurrera för industrin. Svensk skivindustri har därmed fått ett råvarupris som vida överstiger konkurrenternas både i Norden och i Europa.

Utskottet har vid flera tillfällen uttalat sig för att denna besvärliga konkurrensfråga måste komma till en lösning. Det gäller att hitta system som premierar industrins användning av träråvaran och att öka värmeverkens intresse för att tillvarata den s.k. grönflisen, som blir kvar i skogen efter avverkningar. Detta skulle i sin tur öppna för en ökad verksamhet i skogsbruket, både för skogsägare och för flisföretag.

I betänkandet behandlas också två motioner där man föreslår att riksdagen ska ge regeringen i uppgift att återkomma med förslag om hur det ska bli en ökad användning av trä i det offentliga byggandet. Det kan för många tyckas vara en fråga som ska överlämnas till varje offentlig myndighet och att de själva ska bedöma hur de vill göra, men så enkelt är det inte i det här fallet. Vi har förmärkt en klar konservatism hos offentliga myndigheter. Eller ska vi måhända kalla det för slentriantänkande?

Trots att det i olika regeringsförklaringar har sagts att miljöhänsyn ska tas vid all offentlig upphandling präglas det offentliga byggandet fortfarande av stål- och betongmaterial. Stål och betong, som är mycket energikrävande material, borde i de här fallen betraktas som något av nödlösningar för ett hållbart samhälle. Att använda trämaterial är positivt för miljön i flera avseenden. Dels binder trä kol både då det växer och då det används till olika produkter, dels är det energisnålt i jämförelse med exempelvis stål och betong. Miljöargumentet borde väga tungt. Dessutom visar olika pilotprojekt med flerfamiljshus i trä på kostnadsbesparingar i jämförelse med betongalternativen.

Det är närmast en självklarhet att man vid olika byggprojekt ska räkna också på ett träalternativ. Detta tycker, såvitt jag förstår, även utskottsmajoriteten, men man vill inte fullfölja med ett tillkännagivande till regeringen. Det är synd och beklagligt. Här finns nämligen chansen att snabba på när det gäller miljö- och energifrågan i byggandet och att marknadsföra den stora inhemska naturresursen.

Norge och Finland har förstått detta. De driver det här på högsta rege-
ringsnivå. Holland, som inte är något direkt stort träland, har ändå insett miljöfördelarna med att använda trä i byggandet och driver den utvecklingen ganska hårt framåt. Det borde alltså vara intressant även för vårt land. Därför, fru talman, vill jag yrka bifall till reservation nr 13.

Anf. 121 OLA SUNDELL (m) replik:

Fru talman! Det är inget nytt under solen. Vänstern går som vanligt till attack mot de förslag som jag har presenterat här för att åstadkomma ett bättre företagarklimat. Det är som vanligt nej till det mesta. I det här fallet är det nej till privatisering. Från Vänsterns sida tar man upp de här exemplen på att allt som har med näringsverksamhet att göra sannolikt skulle få ett bättre ägande av en statlig ägare än av en privat.

Jag ger mig inte in i den diskussionen här och nu. Jag skulle mer tydligt vilja fråga Lennart Beijer, som jag i övrigt tycker har en sympatisk framtoning som politiker, vad Vänsterns recept är när konjunkturen faller och efterfrågan minskar. Det är, som jag sade i talarstolen, ganska kusligt just nu med alla de här indikationerna på att exporten, tillväxten och det mesta avtar i den industrialiserade världen. Nej till det mesta kan knappast vara receptet när efterfrågan viker.

Anf. 122 LENNART BEIJER (v) replik:

Fru talman! Jag vill först återigen understryka att jag tycker att det åtminstone finns en nyansskillnad mellan Ola Sundells uppläggning av debatten och det som man kan läsa i reservationerna, och det är ju ett framsteg.

Som jag sade säger vi inte nej till alla förslag. Vi säger inte ens nej till privatisering och utförsäljning, om det går att motivera på ett bra sätt. Jag tog fram ett par punkter, ett par frågor, ett par företag. Jag ställer alltså frågan: Vad vinner vi på att sälja ut? Det här är någonting som vi kanske allihop borde ägna lite tid åt. Det är så lätt att från båda hållen ha kategoriska påståenden i det här fallet.

När det gäller frågan om vad vi från Vänsterns sida ska hitta på för att ändra eller stoppa konjunkturfallet kan jag nog inte hjälpa Ola Sundell särskilt mycket. Däremot är jag lika orolig som han. Samtidigt tycker jag väl att man kanske inte ska hänga på alltför snabbt i ett läge då alltför många pratar om att det går bakåt och att det blir sämre. Vi har väl ändå haft en väldigt hög nivå på konjunkturen de senaste åren, och någon nedgång kanske inte är helt fel, därför att en fortsatt hög konjunktur skulle ju också ställa till problem när det gäller inflation, att få tag i arbetskraft osv. Det här kanske ger en möjlighet för både Sverige och Europa att återhämta sig och få ny kraft. Man ska alltså inte utnyttja en nedgång alltför mycket. Det kommer bara att föra surt med sig.

Anf. 123 OLA SUNDELL (m) replik:

Fru talman! Jag inbillar mig inte heller att ens våra åtgärder skulle stoppa en kraftig konjunkturedgång i resten av världen, kanske inte ens i vårt land.

Det jag vill åstadkomma med de åtgärder som jag har tagit upp är att man stärker konkurrenskraften i förhållande till andra företag i andra länder. Med de här åtgärderna stärker man självförtroendet. Känslan av att det här kommer att ordna sig stärks. Därvid kommer just de här tendenserna, som redan nu finns, till minskat nyföretagande och de här depressiva attityderna att avta.

Det som jag levererar till kammaren är det som jag levererar till det svenska folket, nämligen att jag tror att jag har en medicin mot det här. Jag kan nästan lova att jag inte kommer att lösa problematiken i alla dess

delar, men jag har en medicin, och den är klar och tydlig. Den riktar sig till näringslivet och dess representanter: Här har ni något att ta till er. Kommer det här att förbättra klimatet? Jag är övertygad om det.

Men när jag lyssnar på Vänstern hör jag att det är ve och klagan över just att vi presenterar det här förslaget. Man säger att det är gammal skåpmat och ingenting nytt. Men det är det som diskussionen måste utmynna i. Kan vi åstadkomma ett bättre läge för de svenska företagen och i så fall hur? Jag har redovisat mitt förslag, och jag tycker att det finns skäl för Lennart Beijer att göra likadant när det gäller Vänsterns förslag i det här avseendet. Jag tror inte att det räcker med spånskatter och att säga ja till SCA:s inviter om att förstatliga eventuella skogsinnehav. Det måste nog vara mer av det som riktar sig mot små och mindre företag. Det handlar just om den här känslan hos företagaren, innovatören, av att det är någon som står på hans eller hennes sida just i avsikten att skapa framtidens företag.

Anf. 124 LENNART BEIJER (v) replik:

Fru talman! I och för sig tror jag nog att man, om man kunde lösa frågan om spånskatter och vem som ska inneha skogen i det här landet, skulle komma ganska långt på vägen. Men jag håller med om att det inte räcker.

Från min och Vänsterns sida handlar det naturligtvis om att se till att de små företagen kan utvecklas, att man tar bort alla dumma regler som hindrar utvecklingen och att man också ser över systemen så att företagen kan rikta in sig mera på sitt arbete än kanske på att deklarerar och liknande saker. Likaså gäller det att man minskar störningar vid sjukdomar.

Nu är väl reservationerna visserligen skrivna under högkonjunkturen, men det beklagliga är att den moderata reservationen inte gör någon större skillnad på om det är hög- eller lågkonjunktur. Tydligt tänker Ola Sundell använda samma verktyg i båda fallen. Det är detta som gör att man tycker att det kunde vara roligt med några andra grepp för att utveckla det här landet och dess näringsliv.

Vi har ju ändå lyckats ganska bra hittills. Detta har byggt på att vi har haft en generell välfärdspolitik. Det har byggt på att de flesta människor känner att de är med i utvecklingen. Vi har avvisat alla förslag om att öka skillnaderna mellan människor. Jag tycker, när jag läser Moderaternas reservationer, att de fortfarande är inne på denna något ålderstigna modell.

Anf. 125 HARALD BERGSTRÖM (kd):

Fru talman! Kristdemokraterna står bakom de reservationer vi är antecknade för i betänkandet NU7 om näringspolitiska frågor. Jag nöjer mig dock med att yrka bifall endast till reservation 6.

Vi kristdemokrater är liksom föregående talare oroade över de allt kraftigare signaler vi nu hör om en konjunkturavmattning. I reservation 1 talas om att Sverige behöver en ny och positiv attityd till företagande. Det är min uppfattning att företagarna borde få uppleva sig som vår tids hjältar, inte bara bli omtalade som sådana för att sedan i sak bli motarbetade.

Mona Sahlin lär vara initiativtagare till en europeisk stadga för småföretagande som föredrogs och antogs, såvitt jag vet, under ett ministermöte i Feira i Portugal medan Portugal var ordförande i EU. I denna stadga finns en rad förslag om främjande av småföretag och småföretagare. Man borde bl.a. belönas för sin initiativkraft. Det står inte ordagrant så, men innebörden är den. Vart har de förslagen tagit vägen? Det skulle jag vilja veta.

I reservation 2 talas om de statligt ägda företagen och, som vi tycker, behovet av att sälja de flesta av dessa.

Lennart Beijer frågade vilka som ska säljas, och jag ska komma tillbaka till det. I reservation 3 instämmer nämligen jag och vi kristdemokrater i att Vin & Sprit bör säljas snarast. Detta ägande representerar en dubbelmoral som klingar falskt på flera sätt. Personligen sympatiserar jag – observera: *personligen* – med tanken i Folkpartiets reservation 4 om att en del av försäljningsvinsten bör användas i arbetet med att minska alkohol- och knarkbruket bland ungdomar. I varje fall bör man försöka få ungdomarna att senarelägga drogdebuten till efter fyllda 18 år.

Vin & Sprit är ett företag som bör säljas. Lennart Beijer sade att det representerar ett historiskt ägande. Det är möjligt. Men den utveckling som Vin & Sprit har haft de senaste åren, med en våldsam försäljning utomlands, ser jag också som en våldsam dubbelmoral. Vi förordar att Systembolaget bör vara kvar i statlig ägo. Där finns också ett historiskt ägande, men med ett helt annat innehåll än att sälja och tjäna mest. Där är det fråga om att värna om vår folkhälsa och att försöka komma åt de 110 miljarder som vi förlorar på alkoholen varje år, i motsats till de 20–22 miljarder vi tjänar.

Fru talman! Jag instämmer helt i resonemanget i reservation 5 om att innovationer och uppfinningar inte tas tillräckligt väl om hand i vårt land. I oktober förra året gästades vårt land av professor Nathan Rosenberg, verksam på Stanforduniversitetet i USA. Han deltog som föreläsare i ett forskningsseminarium här i Stockholm. I en intervju i Dagens Industri påpekar han att han i sin forskning konstaterat att svenska forskningsresultat ofta är lysande men att forskningsframstegen alltför sällan omsätts i jobb och tillväxt. Detta faktum förvånar och besvärar mig, säger han och menar att vi måste skapa en smidigare samexistens mellan forskning, industri och entreprenörskap. Det är så sant som det är sagt!

I Växjö verkar den unge entreprenören Mikael Kraft, som driver ett företag han kallar Företagsfabriken. På ganska kort tid har han hjälpt i gång en rad små företag genom att ta hand om den administrativa delen av verksamheten så att innovatören kan ägna sig åt sin huvuduppgift, att utveckla sin produkt eller sina produkter. Erfarenhetsmässigt, säger Mikael Kraft, är det så knepigt att starta ett nytt företag att företagaren behöver ägna 80 % av tiden åt administration i stället för åt sin produkt. Vi har vänt på detta, säger han vidare. Vi tar hand om den delen, utan att för den skull kräva att äga företaget.

På några år har han med sin metod fått i gång ett trettiotal företag varav ännu inget gått omkull. Hans verksamhet, de företag han är involverad i, omsätter i dag mellan 500 och 600 miljoner kronor.

Svårigheterna att starta företag, och exemplet Mikael Kraft, visar att Småföretagsdelegationens 77 konkreta förslag till en uppröjning i byråkrati- och regeldjungeln verkligen är viktiga. Tyvärr har inte så mycket

hämt ännu. En rapport visar att regeringen hittills bara hunnit genomföra cirka en tredjedel av förslagen. Många är under beredning. Javisst, det går ju an att prata – och prata och prata. Det har vi hört mycket av.

Jag har mött och samtalat med ett flertal uppfinnare. De ger ungefär samma bild av tillgången på riskvilligt kapital: Det finns, och det finns mycket. De säger att det tycks lättare att få tag i 10 miljoner för att utveckla en uppfinning till en marknadsfärdig produkt än att få låna en liten summa på några hundra tusen upp till en miljon. Nästan alltid kräver en riskkapitalist dessutom att han ska få ett stort inflytande över uppfinnarens verksamhet, oftast genom stort ägande i hans företag. Utvecklas produkten bra och det börjar bli affär av den, ja, då behövs oftast mer pengar – men då mot ytterligare ägarandel för riskkapitalisten. Det här resulterar i att när marknadsföringen på allvar kommer i gång har uppfinnaren inget företag att arbeta i med sin nästa uppfinning.

Så föddes tanken hos mig på att inrätta ett uppfinnarkreditiv. I motion N236 visar jag på att liksom kommunerna ofta går in med borgen för ett byggnadskreditiv under byggnadstiden för en villa borde staten kunna borga för en uppfinnarens inledande kostnader om hans idé bedöms ha ett marknadsvärde. När så produkten börjar ge pengar är det dags att lyfta av kreditivlånet mot finansiering i lämpligt kreditinstitut. Precis så gör man med byggnadskreditiv när bygget är färdigt: då lyfts lånen av och går in i regelmässiga banklån. Jag hävdar, utan att yrka på något annat än vad reservation 6 innehåller, att idén åtminstone borde belysas i en utredning.

Herr talman! Jag upprepar att jag önskar kammarens stöd för reservation 6 och att jag därför yrkar bifall till denna. Kunde jag, herr talman, yrka bifall till en ny regering skulle jag göra det.

Anf. 126 LENNART BEIJER (v) replik:

Herr talman! Det var ett mycket intressant resonemang som Harald Bergström förde kring motiven att sälja Vin & Sprit. Om jag har förstått saken rätt var det inte av konkurrenshänsyn, inte för att staten inte skulle äga just Vin & Sprit, utan för att det skulle vara dubbelmoral att staten äger Vin & Sprit. Det är alltså ytterst omoraliskt, tycker Harald Bergström, att staten äger en tillverkare som producerar spritprodukter.

Den närmaste frågan är då om det är mindre omoraliskt om samma stat lägger över ansvaret för tillverkning av denna omoraliska produkt på en privat ägare. Är det det Harald Bergström menar?

Anf. 127 HARALD BERGSTRÖM (kd) replik:

Herr talman! Jag vill inte inlåta mig på att diskutera den frågan, Lennart Beijer. Jag kan dock konstatera att staten i det här fallet driver och driver på en verksamhet som under förhandlingarna inför medlemskapet i EU för fem sex år sedan vållade en del bekymmer. Ni säljer vodka som ingen annan. Samtidigt vill ni behålla en rad restriktioner i vårt land. Det är ett av skälen till dubbelmoral.

Anf. 128 LENNART BEIJER (v) replik:

Herr talman! Om det är dubbelmoral av staten att äga Vin & Sprit, tycker jag nästan att det är ännu allvarligare om samma stat lägger över det här stora ansvaret på en privat ägare.

Jag kan nämna ett annat företag som jag vet att Harald Bergström är intresserad av att försälja, nämligen Vattenfall. Är det Harald Bergströms och Kristdemokraternas mening att en försäljning av Vattenfall skulle öka konkurrensen på den nordiska och europeiska elmarknaden?

Är det inte så att det hotar konkurrensen, och att vi på det sättet skulle medverka till att bygga upp ett ännu starkare oligopol, närmast monopol-liknande?

Prot. 2000/01:92

5 april

*Vissa näringspolitiska
frågor*

Anf. 129 HARALD BERGSTRÖM (kd) replik:

Herr talman! När det gäller Vattenfall kan man ju ställa sig frågan hur mycket staten påverkas av andra intressen, utländska t.ex. Jag anser att Vattenfall bör säljas. Då får staten en lättare sits när det gäller att hantera energipolitiken. Det är min uppfattning.

När det gäller att sälja Vin & Sprit och att det skulle vara ännu värre att lägga över den moraliska bördan på en privat aktör, vill jag säga att det är upp till den aktören att avgöra.

Som medborgare i staten Sverige är jag med en spik, eller två eller fem, delägare i Vin & Sprit. För mig är det ett bekymmer att vi driver en dubbelmoral; att å ena sidan folkhälsomässigt skydda folket, å andra sidan producera så mycket av ett gift som vi vet orsakar skada.

Anf. 130 ÅKE SANDSTRÖM (c):

Herr talman! Näringsutskottets betänkande nr 7 innehåller en mängd näringspolitiska frågor. Det är inte möjligt att ta upp alla här. Låt mig börja med, trots att jag inte hade tänkt det, att beröra statliga företag eftersom Lennart Beijer har tagit upp det.

Jag delar hans uppfattning att det inte är någon enkel fråga. Den är komplicerad. I Centerpartiet har vi fört en lång diskussion, senast i förrgår, om en lång rad statliga företag.

Det måste resas många frågor i sammanhanget. Hur stor vikt ska man t.ex. lägga vid det aktuella företagets intjänandeförmåga? Vilken regional förankring har den verksamhet som företaget bedriver, osv?

När det gäller Vattenfall ska jag ge besked direkt. Vi har inte funnit några avgörande skäl som talar för försäljning av Vattenfall. Beträffande Vin & Sprit är det något enklare. Det finns flera skäl. Som jag har sagt tidigare, tycker jag inte att staten ska vara storhandlare på spritområdet.

Rent statsfinansiellt måste det vara så, herr talman, att majoriteten måste göra en del utförsäljningar om man ska klara detta års räkenskaper. I går fick vi från Konjunkturinstitutet klart besked att exkluderat utförsäljningar kommer årets budgetresultat att vara minus 1 miljard i stället för tänkta plus 59 miljarder. Det är ju rätt stor skillnad.

Lennart Beijer tar också upp betydelsen av vidare förädling av skogsråvara och utveckling av trä som byggnadsmateriel. Med hygglig kännedom om dessa möjligheter delar jag den uppfattning som framförs av herrar Lennart Beijer och Lennart Gustavsson.

Herr talman! I grunddragen tror jag att vi är överens när det gäller behovet av en näringspolitik för hela landet. Vi är också ganska överens mellan partierna. Min erfarenhet från lokalt och regionalt arbete styrker det. Jag har också funnit att det här i kammaren råder påtaglig samstämmighet om att vi behöver en stark näringspolitik.

Mycket kan dock bli bättre.

Jag har valt att till största delen uppehålla mig kring ett mycket använd uttryck, som det kanske har gått lite inflation i, nämligen: Vad är ett gott företagsklimat? Begreppet används ofta.

Det måste enligt Centerpartiets mening präglas av förståelse för företags och företagares situation. Det handlar i första hand om en positiv inställning, både från myndigheter och banker och från det omkringliggande samhället.

Tiden då företag och företagsamma människor bemöttes med misstänksamhet måste vara en avslutad epok. I stället för att bemötas med misstänksamhet och misstro ska företag och företagare mötas av nyfikenhet och entusiasm.

Ett gott företagsklimat kännetecknas också av att det är fint att våga, att det är bra att lyckas, att det är accepterat att misslyckas och att det är möjligt att försöka igen.

Alltför ofta har entreprenörer som en gång vågat och under en tid varit lyckosamma men sedan hamnat i svårigheter, inte getts tillräckligt goda möjligheter att försöka igen.

Det kan handla om misstro från allmänheten i en kommun, från kommunala företrädare bland såväl tjänstemän som politiker eller från företrädare för myndigheter och banker.

Ett gott företagsklimat kräver även enkelhet i sitt regelverk. Detta är särskilt viktigt för de mindre företagen, som har knappa resurser vad gäller tid och möjligheter att klara en hög administrativ belastning. Ett regelverk som är enkelt leder inte automatiskt till att byråkratin minskar, men förutsättningen för att så ska bli fallet ökar avsevärt.

Genom att utforma regelverket på ett enkelt sätt och ta hjälp av ny teknik för inrapportering och betalning kan företagens administrativa börda minska. I slutändan är det företagets produktion och försäljning, inte deras administration, som levererar tillväxt och välfärd till medborgarna.

Ett gott företagsklimat kräver tillgänglighet och snabbhet från myndigheter och offentlighet. För företagaren är det viktigt att kunna få tag på ansvariga myndighetspersoner på tider som passar företagaren. Vi vet alla att vi har fått rapporter från verkligheten som talar om att så inte är fallet.

Herr talman! Det är enkelt för myndigheter att begära in uppgifter med krav på svar inom tio dagar, och införa straffavgifter för de företag som inte har möjlighet att klara dessa krav. Däremot är det inte lika enkelt för företagare att få svar på sina frågor på kort tid. Detta är på inget sätt acceptabelt.

På samma sätt som myndigheter kan begära in uppgifter från företag ska företag kunna begära – och lita på att få – svar inom samma tid.

Ett gott företagsklimat innebär att det finns lika möjligheter över hela landet att driva företag. För att detta ska vara möjligt är det viktigt att staten utför sina åtaganden på ett korrekt sätt. Det handlar om att garantera goda kommunikationsmöjligheter i form av framkomliga vägar och ett fungerande järnvägsnät. Det är de traditionella infrastruktursatsningar som oftast kommer på tal i frågor som berör företagandets möjligheter.

Det går inte att komma ifrån att dessa är viktiga, men i takt med att samhället förändras ställs det också ytterligare krav. Det gäller krav på grundläggande samhällsservice i form av el, tele och post, och det är

absolut nödvändigt att leveranssäkerheten i systemen är god. Det finns anledning för samhället att tillföra resurser för att garantera denna service i hela landet.

Det har blivit allt tydligare att kunskap och kompetens kommer att ha en avgörande betydelse för framtidens företag. Det är inte minst viktigt med tanke på att kunskap omsätts med större hastighet i dag än för några år sedan. Den kunskap som en nytexaminerad civilingenjör besitter i dag måste ständigt uppdateras. Detsamma gäller inom alla typer av yrken. Detta faktum gör att det blir än viktigare i framtiden att det finns möjligheter till högre utbildning och forskning över hela landet och att de möjligheterna även kommer företagen till del. Ofta sägs det att högskolor och universitet utgör regionala motorer i utvecklingsarbetet. För företagen utgör enligt vår mening högskolor och universitet möjligheter till nödvändig bränslepåfyllning.

Herr talman! Vad som sagts beträffande ett gott företagsklimat gäller generellt för allt företagande, med betoning på småföretagande. Kvinnors företagande har varit mycket framgångsrikt bl.a. när det gäller många nystartade företag, och det har en mycket stor andel uthålliga företag. Detta har skett tack vare goda insatser från den regionala och lokala rådgivning som är riktad till kvinnor. Det är en viktig uppgift inom näringspolitiken att ta till vara kvinnors kompetens och idékraft när det gäller småföretagande. Även här handlar det om attityder och värderingar och om det bemötande som kvinnliga företagare får från näringslivskontoren i kommunen, från handläggaren på länsstyrelsen eller från banken.

Det handlar även om att stimulera till avknoppning av kommunal verksamhet. Det finns ett betydande exempel på att detta har fallit väl ut. Slutligen är Centerpartiets utgångspunkt beträffande kvinnors företagande att samhällets aktörer när det gäller företagsutveckling och rådgivning ska ta hänsyn till kvinnors förutsättningar och krav och att den verksamhet som i dag bedrivs vid regionala och lokala resurscenter inte ska ges sämre resurser än för närvarande.

Herr talman! Med det anförda yrkar jag bifall till reservation 7 men står självklart också bakom övriga reservationer undertecknade av centerpartister.

Anf. 131 EVA FLYBORG (fp):

Herr talman! Ett framgångsrikt företagande är den absolut viktigaste förutsättningen för välbild. Vi i Folkpartiet talar här om de välbildande krafterna. Globalisering, liberalisering och informationsteknikens snabba utveckling öppnar enorma möjligheter för dem som förstår att göra sig attraktiva genom att skapa ett bra klimat för arbete och företagande. Inte bara de svenska företagen utan i högsta grad Sverige som land befinner sig därmed i en knivskarp konkurrenssituation.

Det nationella näringsklimatet måste formas så att Sverige klarar att tävla med de mest konkurrenskraftiga delarna av världen. Omvärldsförståelse och förändringsbenägenhet i politiken är helt avgörande för Sveriges framtida position. Det är i detta perspektiv förödande att – som regeringen gör – klamra sig fast vid stela modeller, rigida arbetsmarknadsregler och världens högsta skattetryck. Tillkomsten av jobb på lång sikt bygger på en tillväxt bland de små och medelstora företagen, och det, herr talman, har vi inte klarat i Sverige.

Prot. 2000/01:92
5 april

*Vissa näringspolitiska
frågor*

Negativa attityder till småföretagande har under lång tid påverkat företagsstrukturen i Sverige. Varför hyllas man i vårt land som en hjälte om man vinner 10 miljoner på Bingolotto, men behandlas misstänksamt om man tjänat pengar som egen företagare? Det är inställningen till företagsamheten i Sverige i ett nötskal. Gemensamt finansierad välfärd bygger på att de välståndsbildande krafterna klarar sin uppgift. Utan dem står vi oss slätt.

Villkoren för företagande har i Sverige helt anpassats till storföretagen, vilket i förlängningen lett till en bristande mångfald av medelstora, växande företag som finns i andra länder. Av Sveriges cirka en halv miljon företag är den överväldigande majoriteten enmansföretag, och bara 3 % av alla företag har fler än 20 anställda. Jag upprepar: Bara 3 % av alla Sveriges företag har mer än 20 anställda.

Framväxt av nya företag inom tjänste- och servicesektorerna hindras effektivt genom den offentliga sektorns monopol. Detta monopol måste brytas upp, så att även dessa områden kan konkurrensutsättas och därmed ge en bättre service och bättre valuta för skattepengarna – för att inte tala om att det traditionellt är inom dessa områden som kvinnor har startat företag. Kvinnokraft ger bättre välstånd och välfärd.

För att Sverige ska få en växande företagsamhet måste entreprenörskap och företagande löna sig bättre än vad det gör för närvarande. Kunskapen om företagen måste börja redan i låg skolålder. Snilleblixterna, t.ex., är en rörelse som både ger barnen kraft och självförtroende att skapa själva och leder till tryggade pensioner på sikt.

Det är glädjande att det under en tid har gått bättre för Sverige ekonomiskt. Samtidigt noterar vi att Sverige under de senaste åren bara har hämtat in några få procentenheter av en eftersläpning på 15–20 % sedan 1970 i förhållande till OECD-länderna.

För att återerövra en topplats i välståndsligan krävs många år av överlägsen tillväxt. Om Sverige skulle lyckas uppnå en tillväxt som varaktigt ligger en procentenhet över genomsnittet, dröjer det ändå 17 år innan Sverige återtagit en plats bland de tio rikaste. Under den senaste tiden har det dessutom kommit tecken på att det pågår en allmän avmattning i världsekonomin och därmed också i den svenska ekonomin. Exportorderingen visar den sämsta utvecklingen sedan årsskiftet 1998/99. Även orderingen för hemmamarknaden har försämrats kraftigt, särskilt för bilindustrin och metallvaruföretagen. Lägg här till Ericssons varsel och börsens djupdykning, så blir bilden ganska bekymmersam. Inte minst med tanke på att Sverige har västvärldens mest konjunkturkänsliga finansier tycker jag att man har anledning att vara orolig.

Herr talman! Statens främsta näringspolitiska uppgift är att ange ramar och regelsystem för näringslivets verksamhet och bidra till att skapa jordmån för långsiktig tillväxt. Om staten samtidigt uppträder som ägare eller spelare och som domare, uppstår en rad problem. Grundprincipen måste vara att konkurrensutsatt verksamhet ska drivas i privat regi. Dessutom har studier visat att det finns mycket övrigt att önska av staten som företagsledare eller företagsägare. Exempelvis har Riksrevisionsverkets granskningar av statliga bolag visat på behovet av bättre uppföljning och rapportering av verksamheterna.

Det arbete som påbörjades under fyrpartiregeringen i början av 90-talet med att minska statens företagsäggande bör återupptas. Med en priva-

tisering av statliga företag uppnås en tydligare ägarroll, kommersiellt mer kompetenta företag och en ökad aktiespridning.

När det gäller det statliga ägandet av Telia anser vi att riksdagen bör ge regeringen fullmakt att sälja ut resterande innehav av Teliaaktier när så är möjligt. För att Telia ska kunna fortsätta att utvecklas på ett positivt sätt är det nödvändigt att en fortsatt privatisering sker så snart som möjligt. Ett kvardröjande statligt ägande utgör en hämsko för Telia.

Låt mig i detta sammanhang bara påminna om det stora misslyckande som regeringens vilja att slå samman Telia och Telenor innebar. Genom den spruckna affären har mångmiljardbelopp förspillts genom förlorade kunder, förlorade affärer och misslyckat fusionsarbete. Relationerna mellan Sverige och Norge har kanske inte lidit någon större skada, men vi kommer inte ifrån att förtroendekapital har förstörts.

Sammantaget tycker jag att Telia–Telenor-affären är ett praktexempel på varför statliga företag bör privatiseras. Näringsdepartementets upphandling av konsulttjänster i samband med denna affär är ytterligare ett belägg för att staten är olämplig som ägare av bolag.

Sedan, herr talman, gäller det spriten. Efter Sveriges inträde i EU har ju Vin & Sprits tidigare monopol på alkoholområdet upphört. Företaget arbetar nu på en konkurrensutsatt kommersiell marknad.

Att sälja vodka, Lennart Beijer, kan rimligtvis inte vara en angelägen uppgift för staten. Vin & Sprit har inte på många år tagit något som helst socialpolitiskt ansvar. Jag föreslår därför att staten säljer företaget, något som för övrigt beräknas tillföra statskassan ca 30 miljarder kronor. De pengarna ska användas till avbetalning på statsskulden. Det ger en s.k. räntevinst på ca 1 miljard kronor. En del av de pengarna bör användas till en stor satsning på att minska alkoholmissbruk och narkotikaanvändning bland unga.

Folkpartiet har gjort bedömningen att ett samlat åtgärdsprogram mot det växande ungdomsfylleriet och narkotikamissbruket under flera år framöver kan behöva tillföras 200 miljoner kronor årligen, utöver de resurser som redan finns. En försäljning av Vin & Sprit kan ge de resurser som faktiskt krävs.

Herr talman! Vi intar en avvaktande och ganska skeptisk hållning till de regionala tillväxtavtalen. För att tillväxt ska komma till stånd är det absolut viktigaste att det skapas generellt goda villkor för företagandet och att det råder konkurrens på lika villkor. Det finns en inbyggd risk i arbetet med tillväxtavtalen, nämligen att särintressen – t.ex. särskilda företag, branscher eller regioner – kan komma att gynnas på bekostnad av andra. I så fall hämmas faktiskt tillväxten i stället för att främjas.

Vidare konstaterar vi att inga nya medel ställs till förfogande för tillväxtavtalen och att grupper som det borde ha varit angeläget att engagera i detta arbete har varit representerade i alltför liten utsträckning. Det gäller t.ex. företagare, kvinnor och, inte minst, invandrare.

Av rapporterna om tillväxtavtalen framgår att jämställdhetsperspektiv nästan helt har saknats. Detta är helt oacceptabelt. Att städa upp i sina egna konton och kalla det för ett avtal om tillväxt är lite väl häftigt.

Herr talman! Samma dag som riksdagen förra gången debatterade turismpolitiken tillsatte regeringen ytterligare en av sina otaliga pratgrupper, en s.k. framtidsgrupp, som för övrigt tycks vara alternativet till en riktig näringspolitik. Under det år som denna grupp verkat har svenskarnas

inrikes resande minskat med ytterligare 9 %. Sedan 1989 har 75 miljoner övernattningsnätter försvunnit, en del till utlandet men de flesta till TV-soffan. Det motsvarar mer än en tredjedel av turismens totala volym. Den allt snabbare utvecklingen utgör ett allvarligt hot mot de tusentals små handels- och serviceföretag som tillsammans utgör turismens infrastruktur.

Ska vi svenskar kunna semestra i vårt eget land? Ska utlänningar kunna komma hit och skapa välbehövlig sysselsättning och lönsamma exportintäkter, eller ska vi tvingas importera den rekreation som vi behöver genom att åka utomlands? Det är detta som Folkpartiets turistpolitiska motion handlar om. Svaren på de frågorna är långt ifrån självklara. Detta är också bakgrunden till reservation nr 10.

Sveriges kostnadsläge ligger i världstoppen när det gäller den typ av enkla tjänster som turistnäringen producerar – 20–30 % över EU:s genomsnitt, enligt regeringens grönbok om tillväxten. Det motsvarar 50–70 % över prisnivån i de stora turistländerna. De som över huvud taget har råd att åka på semester skaffar sig en prisvärd semester genom att åka utomlands. De som inte har råd stannar hemma i lägenheten.

60 år efter den stora semesterreformen har regeringens felaktiga politik åstadkommit att semestern återigen blivit ett klassmärke. Den som har råd åker på semester och den som inte har råd får stanna hemma.

Turistnäringen förmår inte längre producera det som semesterfirarna vill ha, i alla fall inte till priser som de har möjlighet att betala. Om orsakerna är det inte mycket att orda. Det handlar om beskattningen av tjänsteproduktion, om beskattningen av framför allt låginkomsttagare och om konkurrensen. Detta är ett hot inte bara mot turistnäringen som sådan och mot ungefär 140 000–150 000 sysselsatta utan också mot miljön. De personliga tjänster som måste till för att turisternas utnyttjande av naturen inte ska medföra skadeverkningar har nämligen en prislapp, och det priset är det få förunnat att kunna betala.

Detta är dock inte den bild som man får när man läser tidningen, invänder kanske någon, för där talas det hela tiden om nya turistrekord överallt. Orsaken, herr talman, är att de uppgifter som den statliga turistdelegationen levererar till massmedierna till allra största delen handlar om affärsresor, resor som av företagen betalas med obeskattade medel och med avdragsgill moms. Detta resande ökar i takt med ekonomin och ligger därför just nu på så hög nivå att nedgången för fritidsresandet skymms. Det är affärsresorna som vi får läsa om i tidningarna.

De dystra siffrorna handlar uteslutande om rekreationsresor. Det samma gäller statens anslag för turistfrämjande åtgärder. Avsikten är att stimulera resor som företas på fritiden av utländska personer som betalar med beskattade medel och som saknar möjlighet att lyfta momsen. Det är på detta område som volymerna rasar.

För flygbolagen och storstädernas lyxhotell går det som på räls tack vare affärsresekonjunkturen, men det är väl egentligen en klen tröst i sammanhanget.

Sverige ska som turistland ha stor attraktionskraft och en långsiktig konkurrenskraftig turistnäring. Detta är sedan 1995 statens mål för turistpolitiken, men målet ligger i stort sett helt utanför det näringspolitiska område som anslaget avser. Mål och medel hålls alltså avskilda, och det är ingen bra ordning. Givet befintlig anslagsnivå kan man med fog ifrå-

gasätta om målet över huvud taget är realistiskt. Vi anser att det bör ersättas med ett mål som det i alla fall finns teoretiska chanser att nå.

Vi beklagar att utskottsmajoriteten inte vill ha en utvärdering av turismpolitiken och av organisationernas verksamhet, för det hade varit välgörande för alla.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till reservationerna 8 och 10.

Anf. 132 LENNART BEIJER (v) replik:

Herr talman! Eva Flyborg uttalar sig mot monopol och anser att monopol ska brytas upp. Hon var inne på den offentliga servicesektorn, där hon menar att det skulle kunna skapas många nya arbetstillfällen och företag. På den punkten är Eva och jag märkbart oense; det är helt klart.

Jag går vidare till elmarknaden och skulle vilja fråga Eva Flyborg och Folkpartiet hur viktigt det anses vara att man på den svenska elmarknaden – ja, kanske på den nordeuropeiska elmarknaden – har en fungerande konkurrens.

Jag skulle nog chansa på att Eva Flyborg säger att det är bra med konkurrens även på denna marknad. Därför blir min följdfråga: Hur ser Folkpartiet egentligen på den process som nu pågår? Trots att det i vårt land finns bara ett par rätt stora företag som behärskar elmarknaden håller ett av de stora företagen på att bli uppköpt av ett utländskt bolag. I betänkandet står Folkpartiet bakom förslag om att också sälja ut det statliga bolaget Vattenfall. Tycker Eva Flyborg att det är ett bra led i detta med en konkurrensutsatt marknad där vi vill att konkurrensen ska fungera?

Anf. 133 EVA FLYBORG (fp) replik:

Herr talman! Ja, Lennart Beijer, jag tycker att det är en både välbehövlig och nödvändig politik att staten blir en allt mindre spelare som aktieägare i företag – dvs. utförsäljning av de statliga företagen!

Låt mig ta två konkreta exempel. Det ena gäller Telia. Statens totala misslyckande som ägare i Telia AB kan väl egentligen inte illustreras bättre och tydligare än i detta sammanhang. Den inkompetens som visats från början till slut rakt igenom får egentligen allt annat att blekna. Egentligen behöver jag inte säga så mycket mer om statligt ägande och den kompetensen.

Men hur är det nu med Vattenfall, Lennart Beijer, som ni brukar fråga om här i kammaren? Är det inte statliga Vattenfall som just köpt upp smutsig brunkolsenergi från f.d. Östtyskland? Det kan få tjäna som det andra exemplet på hur totalt olämpligt det är med statligt ägande av företag.

Anf. 134 LENNART BEIJER (v) replik:

Herr talman! Jag menar nog att Telia befinner sig på en väldigt dynamisk marknad med många konkurrenter. Att vi från riksdagens sida ansåg att det var läge att sälja ut delar av Telia berodde på att vi ville se till att man har möjlighet att klara konkurrensen genom att få nytt kapital.

Det är dock en stor skillnad mellan Telia och den marknaden å ena sidan och elmarknaden å andra sidan. Okej – principen ska vara att staten inte sysslar med konkurrensutsatt verksamhet. Men vi ser också risken att andra, större, bolag tar över hela den svenska elmarknaden.

Då undrar jag: Är inte detta att gå för långt – även för Folkpartiet? Tycker ni inte att man borde försöka hålla emot den utvecklingen lite grann?

Anf. 135 EVA FLYBORG (fp) replik:

Herr talman! Jag ska svara ganska kort. Jag har en mycket stark tilltro till vad marknaden kan åstadkomma om den får rätt förutsättningar – och det är framför allt det som staten ska göra, tycker jag. Staten ska göra så att det finns goda förutsättningar för företagen att verka på marknaden, för små företag att bli mellanstora och för mellanstora företag att bli ännu större.

Den fråga som du inte ställde, Lennart Beijer, tänker jag också besvara. Varför ska vi sälja ut Vin & Sprit? Ja, varför vill ni inte det? Jag tycker att vi ska sälja ut Vin & Sprit framför allt av två skäl. För det första är det av de konkurrenssnedvridande skäl som ni brukar tala om men sällan rösta till förmån för här i kammaren, Lennart Beijer. För det andra är det av skälet att staten ska göra det som staten måste göra, dvs. staten ska koncentrera sig på kärnuppgiften och inte på att sälja sprit.

Dessutom föredrar vi att en del av de vunna intäkter som nu binds upp i Vin & Sprit används till att minska alkohol och narkotikaberoende bland unga. Det, Lennart Beijer, är en angelägen statlig uppgift. Att sälja vin och sprit är inte det.

Anf. 136 ANNE LUDVIGSSON (s):

Herr talman! I betänkandet NU7 behandlas ett stort antal motioner från den allmänna motionstiden. Tre motioner har väckts med anledning av regeringens redogörelse för företag med statligt ägande. De flesta motioner handlar om företagande och tillväxt. Liknande motioner har behandlats tidigare i kammaren. Den del i betänkandet som handlar om statliga företag kommer min partikollega från utskottet Barbro Andersson Öhrn att ta upp.

Jag vill börja med att yrka avslag på alla reservationer och bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Vi socialdemokrater anser att det ska vara vägledande för näringspolitiken att den ska bidra till tillväxt, sysselsättning och välfärd i hela Sverige. Jag vill också påpeka att tillväxten ska vara ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbar. I detta sammanhang tål det att upprepas att den ekonomiska tillväxten i Sverige år 2000 uppgick till 3,6 %, vilket är över genomsnittet för EU-länderna och strax under tillväxtnivån i USA. Sverige har dessutom återvänt till en politik av låg inflation och kraftigt expanderande sysselsättning. Sveriges offentliga finanser hade ett överskott på drygt 3 % förra året. Vi kan således konstatera att Sverige står på en stabil marknadsekonomisk grund vad avser tillväxt, inflation, sysselsättning och de offentliga finanserna.

Detta anser vi socialdemokrater vara ett resultat av god ekonomisk politik och en bra grund för fortsatt tillväxt och gott företagsklimat. Men vi måste också inse att förändringar i omvärlden och strukturförändringar i stora internationella företag som verkar i Sverige gör det än viktigare att ha en stabil ekonomisk grund att stå på. Vi ser de snabba effekterna av konjunkturedgången i USA och hur de får återverkningar genom ned-

skärningar hos bl.a. Ericsson. Vid två tillfällen har jag haft kännning av detta i mitt eget län, Östergötland.

Vi tar signalerna på allvar, och vi sitter inte nöjda. Men vi målar inte allt i svart, som Ola Sundell hade en tendens att göra. Medicin är nog bra, men att jobba förebyggande är bättre.

Herr talman! Vad gäller företagsklimatet, som tas upp i flera motioner, så kan saker och ting naturligtvis göras mycket bättre. Framför allt kan förbättringar ske för småföretagen. Det har vi pratat länge om. Det handlar också om det som är på gång. Det gäller teknikspridning, kompetensutveckling, rådgivning, innovationsfrämjande åtgärder och kapitalförsörjning. Socialdemokraterna i utskottet anser att det också handlar om att t.ex. inom tillväxtavtalens ram stimulera framväxten av regionala och lokala nätverk och kluster. IUC-konceptet har visat sig vara väldigt framgångsrikt, och det är viktigt att staten även framöver kan stödja den verksamheten.

Naturligtvis handlar det om regelförändringar, regelförenklningar och attitydförändringar. Jag måste uppriktigt säga att jag märker en stor skillnad när det gäller attitydförändringar och företagsverksamheten.

Det handlar om att ta till vara kunskaper och erfarenheter och att stödja och ta bort hinder för företagande som vissa grupper i samhället kan möta. Det kan gälla möjligheten för kvinnor, invandrare och ungdomar att t.ex. få lån för sitt företagande. Det är angeläget för näringslivet och tillväxten att vi tar till vara den utvecklingspotential för företagande som finns bland kvinnor. Här har också pågått aktiviteter under en rad år. I detta sammanhang vill jag också lyfta fram att kvinnor behövs i företagens styrelser och ledningsgrupper. Jag anser att det är en förutsättning för framgångsrika framtidsföretag. Det inser också fler och fler företag.

NUTEK har fått i uppdrag att redovisa vilka omständigheter som utgör hinder för kvinnor – och även de andra grupperna som jag nämnde – att starta företag. Man ska komma med förslag till förändringar under hösten 2001. Kooperativa företag utgör också en viktig roll inom småföretagsverksamheten. Jag tror att de kan ha en alldeles speciell roll för kvinnors företagande.

Herr talman! Turistnäringen har berörts. Turistnäringen är en av de branscher som växer snabbast i Sverige. Jag delar inte Eva Flyborgs syn på att det bara pratas och pratas. Jag tycker att det pågår ett intressant arbete i den av regeringen tillsatta Framtidsgruppen, där näringen och staten möts.

Vilka krav ska vi ställa på det offentliga? Och vilka krav ska vi ställa på näringen i sammanhanget? Vilka faktorer främjar tillväxt på området? Vad behövs som underlag för att vi ska kunna få fram en bra nationell strategi?

Framtidsgruppen kommer att lämna en första rapport i juni 2001. Själv hade jag förmånen att vid Turmässan i Göteborg lyssna på företrädare för näringen och staten från Framtidsgruppen. Där uppfattade jag mycket positiva signaler.

I motion N231 tar kd upp Östersjömiljardssatsningarna och huruvida jämställdhetsperspektivet har beaktats. Jag välkomnar detta intresse och kd:s engagemang vad gäller Östersjömiljarden och dess möjlighet att uppmuntra kvinnors företagande i Östersjöområdet. Men jag vill också säga att varje myndighet eller organ som fått uppdrag från regeringen ska

se till att jämställdhetsaspekten beaktas i allt arbete som genomförs. Jämställdhetsperspektivet ska vara med i alla delar av statens verksamhet. Det gäller naturligtvis också verksamhet som finansieras via Östersjömiljarden.

Vi kan konstatera att det är få projekt som särskilt vänder sig till kvinnor. Därför anser socialdemokraterna i utskottet att regeringen aktivt måste verka för att sätta ökat fokus på kvinnors företagande.

Jag tycker att tillväxtavtalen är ett nytt och spännande sätt att jobba på för att utveckla näringspolitiken och främja regional utveckling. Detta ger alla delar av landet möjlighet att utvecklas utifrån sina egna förutsättningar. Det lyfter fram underifrånperspektivet på ett alldeles speciellt sätt. Det lyfter fram lokala förhållanden och förutsättningar, och det ökar deltagandet från aktörer som tidigare inte har deltagit i sådana här sammanhang. Vi socialdemokrater tror på detta arbetssätt. Men arbetet med tillväxtavtalen ska naturligtvis vidareutvecklas i olika avseenden. Det har brister. Det gäller bl.a. kvinnors deltagande, och över huvud taget hur man har jobbat med jämställdhetsperspektivet. Det gäller också kulturen och miljön. De erfarenheter som man nu har blir en bra grund för nästa programperiod som inleds 2003.

Herr talman! Jag ska lyfta fram en betydelsefull fråga, nämligen frågan om vidareförädling av skogsråvara som har aktualiserats i ett par motioner.

Skogen är en strategisk resurs för Sverige. Vi måste på olika sätt lyfta fram värdefrågor som skogen som råvara och även som upplevelse. Skogsindustrin har stor betydelse och kan få ännu större betydelse för den ekonomiska utvecklingen i Sverige. Vi kan i betänkandet läsa att det pågår en rad utvecklingsprogram. Staten har gått in med stora resurser för att utveckla vidareförädlingen av skogsråvaran. Det är viktigt att arbetet sker i samverkan med näringen.

Men visst kan man fråga sig varför vi inte bygger mer i trä i ett land där skogen växer och frodas in på knutarna. Sitter vi fast i ett betongtänkande vad gäller byggande? Det finns ju bra alternativ. Forskning och pilotprojekt visar att det finns tydliga kostnadsbesparingar att göra vid användning av trä i förhållande till betong och stål. Dessutom kan man anföra klara miljöskäl och också regionalpolitiska skäl.

Varför byggs det då så lite offentliga lokaler i trä? Kunde nya terminalen på Arlanda ha byggts i trä, liksom simhallar och idrottsanläggningar ute i kommunerna?

Jag tror att man vid offentlig upphandling alltid borde se på alternativ till det traditionella betongbyggandet. Det tror jag är en viktig del för att stimulera till ökad användning av trä. Men det är också enligt min och utskottsmajoritetens mening marknadsföring, ökad kunskap och fler pilotprojekt som behövs inom det här området. Då tänker jag på såväl nationell som regional och lokal nivå. Ett ökat offentligt byggande kan alltså vara den motor som stimulerar och utvecklar användningen av en av vårt lands viktigaste naturresurser.

Utskottet utgår från att regeringen agerar på detta område utifrån de skäl som jag har anfört och för att se till att de resurser som har avsatts för forskning och utveckling också utnyttjas och kommer till användning. Men politiker på regional och lokal nivå måste också dra sitt strå till

stacken. Det behövs dessutom en kraftsamling från de företag som verkar inom det här området.

Herr talman! Jag vill avsluta med att säga att det är få länder som ändå har så goda förutsättningar att hävda sig i den globala ekonomin och det kunskapsbaserade samhället som Sverige. Men det krävs naturligtvis att vi ser om vårt hus. Det är nödvändigt därför att konkurrensen där ute är snabb och hård. Men spelar vi våra kort väl kan vi stå inför en lång och stabil tillväxtperiod.

Anf. 137 OLA SUNDELL (m) replik:

Herr talman! Jag tror inte att jag svartmålar den ekonomiska verklighet som vi alla upplever just nu. Nasdaq faller 60–70 %. Orderingången faller för i stort sett samtliga exportbolag. Vi ser också att börsen i Sverige indikerar denna nedgång. Så det är ingen svartmålning, utan det är en verklighet som vi alla har tagit del av under dagen.

Det som jag har pekat på i mitt anförande är vilka åtgärder vi moderater vill sätta in för att förbättra företagarklimatet. När jag lyssnar på Anne Ludvigssons anförande uppfattar jag att det innehåller antydningar till något, men de verkliga åtgärderna som gynnar företagare lyser fortfarande med sin frånvaro i Anne Ludvigssons anförande. Det är hela tiden tillväxtavtal, framtidsgrupper och liknande som ligger till grund för företagarklimatet, enligt Anne Ludvigsson. Hon säger så här: Spelar vi våra kort väl, kommer det här att gå bra. Min fråga är naturligtvis: Hur ska vi spela de här korten, Anne Ludvigsson? Jag har redovisat mina kort. Det är dags för Anne Ludvigsson att redovisa sina kort.

Till sist också frågan om Assi Domän, Sveaskog osv. Statsministern har sagt: Jag vill ha ett nytt domänverk. Vill Anne Ludvigsson ha ett nytt domänverk?

Anf. 138 ANNE LUDVIGSSON (s) replik:

Herr talman! Först och främst överlåter jag frågan om Assi Domän till Barbro Andersson Öhrn, som ska tala om de statliga företagen i detta sammanhang.

Ola Sundell ser mer dystert på de här frågorna än vad jag tycker att vi har anledning att göra. Det mesta i svensk ekonomi är faktiskt bra. Tillväxten är helt normal, arbetslösheten sjunker kraftigt och vi har mer pengar i plånboken. Vi kommer alltid att vara beroende av vad som händer runtomkring oss, och det måste vi iaktta med största allvar. Men det anser jag att vi gör.

Det som man hör att företagen efterfrågar när man är ute och diskuterar, och det gäller också hemma i Östergötland, är för tillfället faktiskt utbildad arbetskraft. Det är naturligtvis också annat som efterfrågas, som bra infrastruktur och även förnuftiga politiker i våra regioner och lokalt. Det här har också lyfts fram på ett föredömligt sätt, tycker jag, i arbetet i omställningsgrupperna, som visar på ett väldigt gott resultat av sitt samarbete.

Mycket av det som Ola Sundell säger om företagande är säkert förnuftigt. Men vi har ändå en ideologisk skillnad i synen på vad vi behöver göra för landet som helhet.

Prot. 2000/01:92

5 april

*Vissa näringspolitiska
frågor*

Anf. 139 OLA SUNDELL (m) replik:

Herr talman! Det var ytterligare en upprepning av det som jag tror att vi alla i salen upplever som en viss otydlighet, Anne Ludvigsson.

Jag har sagt att 3:12-reglerna för familjeföretagen är oerhört väsentliga just i samband med generationsskiften och annat. Jag tycker att basindustrierna, energiskatterna och energipolitiken har betydelse för skogsindustrin och för stål- och annan basindustri.

Vi behöver öka mångfalden inom i stort sett alla områden som i dag nästan bara är förknippade med monopol på den kommunala sidan och på landstingssidan – sjukvården och mjuka verksamheter inom kommunerna i övrigt, men även hårda verksamheter. Alla dessa delar har jag redovisat som ett sätt att öka marknadsförsörjningen. Det är ju det som vi talar om, att fler ska få sin försörjning i verksamheter som är privata; företag, enskilt ägande. Det är detta som jag vill åstadkomma. Jag har redovisat detta och tidigare försökt få fram vad det är, enligt Anne Ludvigssons resonemang, som gör att marknadsförsörjningen ökar och att raset i nyföretagandet stoppas upp. Vi måste lösa den här problematiken, åtminstone på lång sikt, med några verkliga konkreta åtgärder.

Anf. 140 ANNE LUDVIGSSON (s) replik:

Herr talman! När det gäller 3:12-reglerna tror jag att också Ola Sundell vet att de håller på att ses över, och det sker inte inom vårt utskottsområde.

Ola Sundell och jag delar inte synen på hur samhället ska organiseras och vad som är till nytta för den ena och den andra. Men vad som är oerhört farligt, och det vill jag skicka med Ola Sundell, är att måla allting alldeles för mörkt. Det viktiga är faktiskt att hushållen har en framtidstro så att man fortsätter att konsumera och att vi ser till att företagen får utbildad arbetskraft. Det tror jag är det viktigaste som vi kan hjälpa till med i det här läget.

Anf. 141 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik:

Herr talman! Jag fastnade för den vackra inledningen där Anne Ludvigsson sade att utvecklingen ska vara i regional, social och miljömässig balans.

Nu är faktiskt verkligheten den, som vi från Centerpartiet har påpekat gång på gång, att det här landet håller på att klyvas både regionalt och socialt. Vi fick en TCO-rapport denna vecka som styrker det påståendet.

Har då Anne Ludvigsson något recept? Vi fick just höra att det inte var populärt att skriva ut medicin. Men jag frågade inte efter medicin. Kan vi möjligen få något recept i dag på hur vi kan bryta och minska denna regionala och sociala klyvning i landet? Det är en jättefråga.

Anf. 142 ANNE LUDVIGSSON (s) replik:

Herr talman! Eftersom jag inte förespråkar medicin skriver jag väl inte heller ut recept. Däremot tycker jag om att jobba förebyggande. Åke Sandström vet ju också att mycket av det här ligger i den regionalpolitiska utredningen och i den proposition som kommer till hösten. Sedan är det klart att vi har visioner. Vi måste också se till att handla utifrån dessa och sätta upp mål.

Anf. 143 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik:

Herr talman! Man får inte ut något på det receptet, förstår jag. Men jag vill ändå konstatera att ska vi enbart lita till det som den regionalpolitiska utredningen föreslår, det är ju faktiskt ett ganska tunt aktstycke, så blir det nog ett litet utfall. Finns det enligt Anne Ludvigsson chanser att få mer kraftfulla insatser än vad utredningen har förespråkat?

Anf. 144 ANNE LUDVIGSSON (s) replik:

Herr talman! Om det här är ett tunt aktstycke eller ej – det får väl stå för Åke Sandström. Tillväxtavtalen är ju en del i det här som redan har påbörjats. Hur andra delar ska sammanföras är jag övertygad om att den regionalpolitiska utredningen kommer att föra fram.

Anf. 145 HARALD BERGSTRÖM (kd) replik:

Herr talman! Ibland när man lyssnar på Anne Ludvigsson tror man nästan att hon är borgerlig. Men sedan kommer det en del annat, som talar i en helt annan riktning.

Jag ställde en rak fråga om näringslivsklimatet och om det som statsrådet Mona Sahlin tog fram om en europeisk stadga för småföretagande. Jag studsade till rejält när jag läste den. Portalparagrafen talar bl.a. om att den främsta kraften för att förbättra samhällsutvecklingen osv. både socialt och näringslivsmässigt är småföretagen. Men talar man med småföretagare får man en helt annan bild. De har bekymmer. Jag gav ett exempel på detta, Mikael Kraft i Växjö. Han har startat 35–40 företag. Han har en annan uppfattning. Det är inte så enkelt. Det vill jag gärna höra om. Vad har hänt med implementeringen av denna stadga i vårt näringslivstänkande? Var har det tagit vägen? Det är det första.

Det andra är tillväxtavtalen. Jag är skeptisk, och det är jag för att jag har upplevt tillväxtavtalen som avtal där länsstyrelsen i varje län har ansvaret. Det är deras baby – naturligtvis tillsammans med ett s.k. partnerskap. Det är många företagare som känner sig främmande inför det arbetssättet. Anne Ludvigsson nämnde underifrånperspektivet. Det har jag faktiskt inte träffat på. Jag skulle vilja höra lite mer kommentarer om det. Får vi se ett underifrånperspektiv i nästa generations tillväxtavtal eller hur blir det då?

Anf. 146 ANNE LUDVIGSSON (s) replik:

Herr talman! Jag tror, och är medveten om, att småföretagen har bekymmer. Bekymren ser inte likadana ut för alla småföretagare. Jag tror att det är speciellt om det är kvinnor som startar eller om det är andra. Det ser olika ut. Det här måste vi naturligtvis ta till oss och lyssna på.

Den stadga som Harald Bergström åberopar har jag tyvärr inte sett, så den kan jag inte uttala mig om. Men jag förutsätter att det arbete som sker nu inom Regeringskansliet, bl.a. inom Simplexenheten – Simplexgruppen – just handlar om det som ställs upp på EU-nivå. Det förutsätter jag.

Vad gäller tillväxtavtalen måste jag ändå uppmärksamma att ni vill att jämställdhetsperspektivet ska gälla Östersjömiljarden. Inom Östersjömiljarden finns mycket som hamnar under tillväxtavtalen på regional nivå. Jag delar uppfattningen om de första tillväxtavtalen att inte alla har varit bra, självklart inte. Det är också brist på företrädare för näringslivet,

och det finns andra grupper som inte har representerats. Det här förutsätter jag, som jag sade tidigare, tas med när de nya tillväxtavtalen ska utformas.

Anf. 147 HARALD BERGSTRÖM (kd) replik:

Herr talman! Jag går vidare med tillväxtavtalen. Hemma i Kronoberg, något som jag har tittat på, har det varit väldigt många småföretagare med. När man sedan ser lite grann på Näringsdepartementets egen utvärdering har det inte upplevts som så rysligt positivt. Kan vi verkligen förvänta oss, Anne Ludvigsson, att det blir en förändring, en förbättring? Kommer t.ex. kommunerna att involveras, kommunala näringslivssekreterare, så att vi får ned det här på lokal nivå i stället för att ha ett uppifrånperspektiv?

Anf. 148 ANNE LUDVIGSSON (s) replik:

Herr talman! Det är ju just detta underifrånperspektiv som jag lyfter upp och tycker är viktigt. Sedan tror jag att man lokalt och regionalt bestämmer mycket vilka grupper som ska jobba inom tillväxtavtalen. Men visst är det någonting som vi ska bevaka. Jag tycker att både Harald och jag ska bevaka det här i utskottet och se till att det blir bättre nästa gång.

(forts. 17 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.55 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 17.00 då dagens votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 17.00

TU11 Yrkestrafik m.m.

Punkt 1 (Åkerinäringens konkurrenssituation)

1. utskottet

2. res. 1 (m, kd, c, fp)

3. res. 2 (mp)

Förberedande votering:

124 för res. 1

16 för res. 2

142 avstod

67 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

143 för utskottet

126 för res. 1

13 avstod

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 108 s, 35 v

För res. 1: 65 m, 34 kd, 15 c, 12 fp

Avstod: 13 mp

Frånvarande: 23 s, 17 m, 8 v, 8 kd, 3 c, 5 fp, 3 mp

Punkt 2 (Bärighetsfrågor)

1. utskottet

2. res. 3 i motsvarande del (v)

Votering:

247 för utskottet

35 för res. 3

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 109 s, 65 m, 33 kd, 15 c, 12 fp, 13 mp

För res. 3: 35 v

Frånvarande: 22 s, 17 m, 8 v, 9 kd, 3 c, 5 fp, 3 mp

Punkt 4 (Vissa trafiksäkerhetsfrågor)

1. utskottet

2. res. 3 i motsvarande del (v)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkt 5 (En reformerad taxinäring)

Utskottets förslag till beslut med godkännande av

1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 4 (m, kd, c, fp)

Votering:

158 för utskottet

124 för res. 4

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag med godkännande av utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 109 s, 1 m, 35 v, 13 mp

För res. 4: 64 m, 33 kd, 15 c, 12 fp

Frånvarande: 22 s, 17 m, 8 v, 9 kd, 3 c, 5 fp, 3 mp

Stig Rindborg (m) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU13 Unga lagöverträdare

Punkt 2 (Medling och familjegruppskonferenser)

1. utskottet
2. res. 1 (m, kd, c, fp)

Votering:

157 för utskottet

126 för res. 1

66 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 109 s, 35 v, 13 mp

För res. 1: 65 m, 34 kd, 15 c, 12 fp

Frånvarande: 22 s, 17 m, 8 v, 8 kd, 3 c, 5 fp, 3 mp

Punkt 9 (Drogtest från barn under 15 år)

1. utskottet

2. res. 5 (m, kd, mp)

Votering:

170 för utskottet

108 för res. 5

5 avstod

66 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 109 s, 35 v, 14 c, 11 fp, 1 mp

För res. 5: 65 m, 31 kd, 12 mp

Avstod: 3 kd, 1 c, 1 fp

Frånvarande: 22 s, 17 m, 8 v, 8 kd, 3 c, 5 fp, 3 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU9 Arbetstid och ledighet från anställning m.m.

Punkt 1 (Flexibel arbetstid, arbetstidsförkortning, övertid, semester m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

3. res. 2 (kd)

4. res. 3 (fp)

5. res. 4 (mp)

Förberedande votering 1:

12 för res. 3

13 för res. 4

258 avstod

66 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Förberedande votering 2:

35 för res. 2

13 för res. 4

235 avstod

66 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 3:

66 för res. 1

34 för res. 2

183 avstod

66 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

157 för utskottet

65 för res. 1

60 avstod

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 107 s, 35 v, 15 c

För res. 1: 65 m

Avstod: 1 s, 34 kd, 12 fp, 13 mp

Frånvarande: 23 s, 17 m, 8 v, 8 kd, 3 c, 5 fp, 3 mp

Punkt 2 (Avskaffande av gällande arbetstidsreglering)

1. utskottet

2. res. 6 (fp)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkt 3 (Arbetsgivarens ansvar för semesterlön)

1. utskottet

2. res. 7 (c, m, kd, fp)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkt 8 (Ledighet för att pröva annat arbete)

1. utskottet

2. res. 12 (v)

Votering:

248 för utskottet

35 för res. 12

66 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 109 s, 65 m, 34 kd, 15 c, 12 fp, 13 mp

För res. 12: 35 v

Frånvarande: 22 s, 17 m, 8 v, 8 kd, 3 c, 5 fp, 3 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

16 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FöU3 Försvarsmaktens fartygsunderhåll, m.m.

Punkt 2 (Försvarsmaktens framtida fartygsunderhåll)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

Votering:

217 för utskottet

64 för res. 1

68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 109 s, 35 v, 34 kd, 15 c, 12 fp, 12 mp

För res. 1: 64 m

Frånvarande: 22 s, 18 m, 8 v, 8 kd, 3 c, 5 fp, 4 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FöU4 Förvarshögskolan

Kammaren biföll utskottets förslag.

FöU5 Beredskapen mot svåra påfrestningar på samhället i fred

Punkt 5 (Elförsörjning m.m.)

1. utskottet

2. res. (kd)

Votering:

249 för utskottet

34 för res.

66 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 109 s, 65 m, 35 v, 15 c, 12 fp, 13 mp
För res.: 34 kd
Frånvarande: 22 s, 17 m, 8 v, 8 kd, 3 c, 5 fp, 3 mp

Prot. 2000/01:92
5 april

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU18 Vissa finansmarknads- och försäkringsrörelsefrågor

Punkt 3 (Jäv vid börsintroduktioner och nyemissioner)

1. utskottet

2. res. 1 (fp)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkt 4 (Kreditmarknadens förutsättningar i glesbygd)

1. utskottet

2. res. 2 (m)

Votering:

214 för utskottet

66 för res. 2

69 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 108 s, 35 v, 34 kd, 14 c, 11 fp, 12 mp

För res. 2: 65 m, 1 mp

Frånvarande: 23 s, 17 m, 8 v, 8 kd, 4 c, 6 fp, 3 mp

Punkt 5 (Kollektiva hemförsäkringar [gruppförsäkringar] m.m.)

1. utskottet

2. res. 3 (m, fp)

Votering:

173 för utskottet

109 för res. 3

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 109 s, 35 v, 1 kd, 15 c, 13 mp

För res. 3: 65 m, 33 kd, 11 fp

Frånvarande: 22 s, 17 m, 8 v, 8 kd, 3 c, 6 fp, 3 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU21 Kreditupplysningslagen och dataskyddsdirektivet

Punkt 2 (Känsliga uppgifter m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (m, fp)

Votering:

192 för utskottet

77 för res. 1

14 avstod

66 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 109 s, 35 v, 34 kd, 1 c, 13 mp

För res. 1: 65 m, 12 fp

Avstod: 14 c

Frånvarande: 22 s, 17 m, 8 v, 8 kd, 3 c, 5 fp, 3 mp

Punkt 6 (Flödesinformation)

1. utskottet

2. res. 6 (m, fp)

Votering:

206 för utskottet

77 för res. 6

66 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 109 s, 35 v, 34 kd, 15 c, 13 mp

För res. 6: 65 m, 12 fp

Frånvarande: 22 s, 17 m, 8 v, 8 kd, 3 c, 5 fp, 3 mp

Punkt 8 (Kreditupplysningar om mindre belopp m.m.)

1. utskottet

2. res. 7 (v, mp)

Votering:

235 för utskottet

48 för res. 7

66 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 109 s, 65 m, 34 kd, 15 c, 12 fp

För res. 7: 35 v, 13 mp

Frånvarande: 22 s, 17 m, 8 v, 8 kd, 3 c, 5 fp, 3 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

1. utskottet

2. res. 1 (c)

Votering:

264 för utskottet

16 för res. 1

69 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 108 s, 64 m, 35 v, 33 kd, 12 fp, 12 mp

För res. 1: 15 c, 1 mp

Frånvarande: 23 s, 18 m, 8 v, 9 kd, 3 c, 5 fp, 3 mp

Dag Ericson (s) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 3 (Tillfälligt avverkningsstopp i Fastighetsverkets skogar)

1. utskottet

2. res. 2 (v, mp)

Votering:

233 för utskottet

48 för res. 2

68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 109 s, 64 m, 34 kd, 15 c, 11 fp

För res. 2: 35 v, 13 mp

Frånvarande: 22 s, 18 m, 8 v, 8 kd, 3 c, 6 fp, 3 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU16 Säkerhetskontroll i domstol

Kammaren biföll utskottets förslag.

17 § (forts. från 14 §) **Vissa näringspolitiska frågor** (forts. NU7)

*Vissa näringspolitiska
frågor*

Anf. 149 EVA FLYBORG (fp) replik:

Herr talman! Anne Ludvigsson och även hennes partiledare Göran Persson har talat om att det skulle vara en historisk uppgift eller ett historiskt företag att behålla Vin & Sprit i statlig ägo. Det låter lite konstigt, egentligen: Det har alltid varit så, och därför ska det vara så i fortsättningen också. Men sedan EU-inträdet 1995 agerar Vin & Sprit på en konkurrensutsatt marknad och snedvrider därmed konkurrensen, och det är inte lämpligt.

Vi vill sälja ut Vin & Sprit. Vi beräknar att värdet skulle kunna bli ungefär 30 miljarder kronor. Om man amorterar av statsskulden med dem får man en räntevinst, kan vi kalla det, på ca 1 miljard. Ungefär 200 miljoner kronor av dessa pengar skulle vi vilja satsa på att motarbeta alkohol- och narkotikaberoende bland unga.

Då vill jag fråga Anne Ludvigsson, herr talman, om inte detta skulle vara en mer angelägen statlig uppgift än att sälja vin och sprit.

Anf. 150 ANNE LUDVIGSSON (s) replik:

Herr talman! Vi kan konstatera att vi har skilda uppfattningar i denna fråga. Jag delar min partiledares uppfattning att det i dagsläget inte är aktuellt att sälja Vin & Sprit.

Förebyggande åtgärder för barn och ungdomar är oerhört viktigt, och det vidtar vi redan. Där kan vi naturligtvis göra ännu mer, men jag ser det inte som nödvändigt att använda just dessa pengar.

Dessutom genererar Vin & Sprit ett plusresultat till staten. Har man sålt ett företag så har man. Då är det borta. Även om konsumtionen av alkohol behöver minskas ser vi det som positivt att Vin & Sprit går bra. Barbro Andersson Öhrn kommer att utveckla det mer när hon pratar om de statliga företagen.

Anf. 151 EVA FLYBORG (fp) replik:

Herr talman! Jag tycker nog ändå att skälen för att behålla Vin & Sprit, dvs. att det alltid har varit så och att det alltid kommer att vara så, är alldeles för klena för att vara egentliga skäl.

Men jag har en annan fråga till Anne Ludvigsson. Hur kommer det sig egentligen att ni från majoriteten inte vill utreda den statliga turistpolitiken t.ex.? Den nya organisationen har ju verkat i snart sex år, och det är dags att utvärdera den, tycker jag. Varför är ni så rädda för det? Förra gången vi diskuterade detta var skälet för att inte göra det att den inte hade verkat i ens fem år. Nu har det verkligen gått fem år. Då skulle ni väl kunna vara med på att utvärdera den åtminstone.

Anf. 152 ANNE LUDVIGSSON (s) replik:

Herr talman! Det händer saker ändå inom turistnäringen, Eva Flyborg. Jag har inte varit i riksdagen i fem år. Jag vill ändå blicka framåt. Det tycker jag att den här framtidsgruppen gör med det arbete som förekommer där. Jag ser mycket positivt, och jag är optimist för det mesta. Jag tror att den här gruppen också behöver lite uppmuntran från oss, att vi ser att det här kan vara någonting. Jag tror på gruppens arbete. Av den anledningen tycker jag inte att vi ska göra någonting mera i dagsläget.

Anf. 153 INGEGERD SAARINEN (mp):

Herr talman! Jag ska anstränga mig för att inte tala längre än nödvändigt här i dag.

Jag ska börja med debatten om statliga företag. Det står i utskottets ställningstagande att det vore värdefullt om regeringen ytterligare kunde utveckla redogörelsen så att mål för det statliga ägandet av respektive bolag kan redovisas osv.

Det är trevligt att se de gamla konjunktiven i användning igen. Men i det här fallet skulle jag faktiskt själv föredra imperativ. Men vi och de andra samarbetspartierna ska ju tillsammans se till att både mål och syften kommer till för alla statliga företag. Jag hoppas att det här ska få ett bra resultat. Av det skälet har jag i det här fallet gått med på konjunktiven.

När det gäller Vin & Sprit är min uppfattning att det inte är statens uppgift att vara ute och ha en aggressiv marknadsföring av alkohol, särskilt inte i de drabbade östländerna. Det kan över huvud taget inte vara en statlig uppgift att marknadsföra och göra reklam för alkohol. Det är då ett skäl till att jag tycker att Vin & Sprit faktiskt kan säljas. Å andra sidan ska vi ta med Vin & Sprit i diskussionerna kring mål och syfte med företag. Det kan då vara rimligt att inte gå ut i förväg och kräva försäljning utan invänta kollegernas synpunkter och höra vilka skäl de kan ha till att Vin & Sprit inte ska säljas. Sedan hör det till saken att ungefär vid den tiden när vi skulle justera det här gjorde Vin & Sprit ett jätteuppköp på 7 miljarder och ändrade sin struktur för hur man ordnar transporterna. Det är ju inte riktigt lämpligt att man går ut direkt efter ett sådant jättelikt uppköp och säljer. Ur den synpunkten tycker jag inte alls att det skadar att man avvaktar med försäljningen ett tag. Ur den synvinkeln blev inte det här beslutet så problematiskt.

När det gäller kompetensutveckling av företagare är det mycket som sker just nu, t.ex. när det gäller att ta till vara innovationer. Ett av skälen för hela omstruktureringen av NUTEK är att man ska åstadkomma en förbättring av hur Sverige tar hand om innovatörer och innovationer, så jag hoppas på att det här ska ge utdelning. Sedan är det ett starkt önskemål från Miljöpartiet att vi ska satsa mer på affärsrådgivning för kvinnor och invandrare som ju är en framtida resurs för vårt näringsliv som har haft för liten möjlighet att utvecklas. Det är ett starkt önskemål att de ska få bättre villkor. Jag tror att det kan finnas goda förutsättningar för det framöver.

En viktig sak för alla företag men särskilt för små företag – det kanske gäller alldeles särskilt för kvinnor, invandrare och glesbygdsföretag – är ju det här med kapitalförsörjning. Det är en svår sak för alla dessa grupper. Särskilt i glesbygden är det mycket svårt att få kapital och låna pengar. Det här är någonting som det ändå görs mycket åt. Om det är tillräckligt får framtiden utvisa. Men det som görs som har redovisats är ju bra. NUTEK har getts i uppdrag att tillsammans med ALMI belysa och analysera de här gruppernas möjligheter att få lån, och Institutet för tillväxtpolitiska studier har ett uppdrag att studera hur andra länder fixar det här. Regeringen har då tillsatt en utredning med uppdrag att se över värdepappersfonder och andra företag som erbjuder möjligheter till kollektiva investeringar. Jag hoppas mycket på att det här kan bidra något till att företag i glesbygden får bättre lånemöjligheter. Sedan kommer det här också att tas upp i den regionalpolitiska propositionen. Man kan ju hoppas att det där kommer någonting av värde.

När det gäller IUC tycker jag att det är väldigt glädjande att man även kommer in på andra områden, t.ex. musik, mat och idrott, i fortsättningen.

När det gäller kvinnors företagande är vi lite bekymrade för Nationellt resurscentrum och vad som händer där. Vi får ju en massa rapporter om att man inte klarar sig så bra, att man rentav inte överlever just nu. Men NUTEK håller på att skicka ut frågor till de olika lokala resurscentrumen för att höra hur det går. Vi får väl analysera det här och se vad som händer, så har man ett bättre underlag för att göra någonting om det behövs.

När det gäller kooperativ pågår ett bra arbete, och jag finner inte just nu några orsaker till att ha andra åsikter än vad majoriteten i utskottet har. Det pågår rätt mycket, och det verkar hoppfullt.

När det gäller regionala tillväxtavtal har redan tidigare talare konstaterat att det finns brister vad det gäller jämställdhet, miljöfrågor och kultur, men vi förutsätter att man ska göra någonting åt de här bristerna i kommande avtal, det som kommer i gång 2003. Så det är också i sin ordning. Att det görs någonting åt det är bra.

När det gäller skogsråvaran känner jag naturligtvis sympati för motionerna, där det står att man vill utveckla användningen av skogsråvaran. Det här är oerhört viktigt för hela landet men speciellt för glesbygden. Jag önskar ju att mer ekologiskt byggande kommer till och mer byggande i trä. Man kan förmodligen för samma pris och ibland ännu billigare göra mycket bra hus i trä. Och det handlar inte bara om husbyggen. Det finns en massa andra saker man kan göra i trä och komposit. Det här borde utvecklas. Det är dock lite svårt att se vad vi ska ge staten för uppdrag i detta. Vi får hoppas att den tyvärr ibland konservativa byggindustrin kan göra det själv.

Då är det bara detta med auktorisation av teckenspråkstolkare kvar. Införande av detta är på gång, vilket gläder mig.

Anf. 154 HARALD BERGSTRÖM (kd) replik:

Herr talman! Jag kan inte låta bli att ställa ett par frågor till Ingegerd Saarinen om det här med statligt ägande.

Vin & Sprit i statlig ägo är inget stort problem för mig, säger Ingegerd Saarinen. Det förvånar mig faktiskt. Det kan knappast vara ett angeläget statligt intresse att driva ett företag som är tämligen aggressivt i sin marknadsföring och som absolut har sin största marknad utomlands. Som Ingegerd Saarinen påpekade har Vin & Sprit gjort en del stora affärer på sistone och är på väg att göra fler, vad jag kan förstå. Är det verkligen inget problem? Var det inte så att Miljöpartiet fick offra detta för att få något annat i stället?

Skulle det då möjligen vara ännu mer bekymmersamt att offra, eller hur jag nu ska uttrycka det, Vattenfall? Här köper alltså Vattenfall både kärnreaktorer och kolkraftverk utomlands, i såväl Tyskland som Polen. Vi har importerat rejält med kolproducerad el på sistone sedan Barsebäck 1 lades ned. Är inte det bekymmersamt, Ingegerd Saarinen? Det vore väl renhårigare att sälja Vattenfall, att säga: Här har ni det! Nu lägger vi oss inte i det här längre, utan ni får sköta detta!

Uppenbarligen gör ju de här företagen som de vill. Finns det ingen ägarstyrning här?

Anf. 155 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Herr talman! Jag tror att jag sade i mitt anförande att min personliga uppfattning är att Vin & Sprit kan säljas. Jag tycker inte om den aggressiva marknadsföring av sprit som man håller på med. Jag tycker inte att det är en statlig uppgift. Men jag uppfattar inte att det måste göras på ögonblicket. Jag tror att det vore en dålig affärsstrategi att gå ut och sälja just när Vin & Sprit har gjort en jättestor affär. Jag tror att det här borde få sätta sig lite grann först. Det kan faktiskt vara en fördel.

Vad det gäller Vattenfall håller jag med: Det är faktiskt inte roligt att se hur man håller på ute i Europa. Jag tycker naturligtvis inte om att se att man köper in kolkraft och kärnkraft. Det är inte bra att ett statligt företag gör det. Om vi kan göra något åt det och i så fall vad hoppas jag att vi kan komma fram till under nästa år. Jag har själv svårt att se att det man håller på med över huvud taget kan vara en bra affär.

Det var så långt jag kommer nu.

Anf. 156 HARALD BERGSTRÖM (kd) replik:

Herr talman! Jag konstaterar således att det för närvarande är viktigare att staten genom Vin & Sprit tjänar pengar än att vi rensar upp i denna dubbelmoral.

Anf. 157 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Herr talman! Det är naturligtvis bra att staten vid en eventuell försäljning senare får in mer pengar. Det behöver staten till en del angelägna uppgifter, som flera talare här har varit inne på. Jag anser att Vin & Sprit i princip kan säljas, men jag anser inte att det är jättebråttom. Det har faktiskt varit i statlig ägo väldigt länge. Man behöver inte göra allting på en gång.

Anf. 158 BARBRO ANDERSSON ÖHRN (s):

Herr talman! Varför ska vi ha statligt ägande? Och varför ifrågasätts det?

Det finns flera skäl till varför ett statligt ägande är bra. Det är t.ex. sysselsättnings- och regionalpolitiska skäl. Det är för att bevara viktiga naturtillgångar som skogen och malmen. Det är socialpolitiska eller kulturpolitiska skäl.

Staten har ägarandelar i 63 företag med mycket varierande inriktning och storlek, alltifrån telekomföretaget Telia AB med en omsättning på 52 miljarder kronor år 1999 till Imego AB, ett forskningsinstitut med en omsättning på drygt 1 miljon kronor. Sammanlagt omsätter de statliga företagen drygt 300 miljarder kronor. Tio av statens företag har en omsättning som överstiger 10 miljarder kronor. 22 av företagen tillhör den s.k. miljardklubben, dvs. har en försäljning som överstiger 1 miljard kronor.

Staten har ägarandelar i fem börsnoterade företag – Nordea, dvs. före detta Nordic Baltic Holding, Assi Domän, Telia, SAS Sverige och OM-Gruppen. Dessa bolag utgör knappt 40 % av det totala värdet på de statliga företagen.

Företagen med statligt ägande utgör ca 25 % av det svenska näringslivet. Värdet på statens aktieportfölj uppskattas till omkring 500 miljarder kronor.

Den statliga företagssektorns totala förädlingsvärde, dvs. företagens bidrag till bruttonationalprodukten, motsvarar ca 7 % av Sveriges BNP. Telia, SAS och Nordea ger de största bidragen.

Flera av statens företag hör till de största i landet. Sju företag har fler än 10 000 anställda, t.ex. Posten, Telia, SAS, Samhall och det bolagiserade SJ. Bara Ericsson har fler anställda i Sverige än Posten. Totalt har de 63 statliga företagen ca 230 000 anställda.

De statliga företagen har verksamhet spridd över hela landet. Vissa, t.ex. Posten och Systembolaget, opererar i alla Sveriges kommuner. Telia och Apoteket finns i nästan alla.

Många av statens företag har sitt ursprung i uppbyggnad av infrastruktur – t.ex. energi, transporter, post och telekommunikation. Traditionellt är också ägande av företag inom basindustri med koppling till naturresurser. Av företagen kan 18 stycken hänföras till infrastrukturföretag, i vilka 61 % av det totala antalet sysselsatta finns.

De statliga företagen ägs ytterst gemensamt av skattebetalarna. På samma sätt som med övriga gemensamma statliga tillgångar är det riksdagen, såsom medborgarnas främsta företrädare, som förfogar över dem och regeringen som förvaltar dem.

I besluten som följde på propositionen *Aktiv förvaltning av statens företagsägande* från 1996 slogs det fast att staten ska vara effektiv i sin ägarroll och att man ska sträva mot en samordnad och professionell förvaltning.

Sedan dess har två väsentliga förändringar skett inom Regeringskansliet. I de departement som ansvarar för företag har det sedan några år tillbaka i högre grad än förut skilts på ägarfrågorna, dvs. förvaltningen av bolagen och regleraransvaret. Detta har inneburit att man, vad gäller de bolag som staten nu i praktiken äger, har kunnat fokusera mer på hur ägarrollen ska utövas än på vad staten ska äga eller inte äga. Dessutom har ägarfrågorna samlats i färre departement – Näringsdepartementet och Finansdepartementet förvaltar tillsammans de flesta – för att man ska få bättre förutsättningar för en enhetlig ägarpolitik och kunna utforma tydliga mål och riktlinjer för företagen.

Herr talman! Staten förvaltar sina företag väl!

Statens ägarintressen är breda och finns i många olika verksamheter, vilket i sin tur innebär att ägarutövningen blir minst sagt komplex. Den måste anpassas till om företagen är helt konkurrensutsatta eller om företagen har i uppgift att uppfylla särskilda samhällsintressen, om företagen har lagstadgade monopol eller har ensamställning på marknaden eller om företag är helt eller delvis ägda av staten. För vissa företag gäller dessutom flera av dessa förutsättningar, vilket innebär speciella avvägningar vad gäller styrningen och ägarpolitiken.

Det övergripande målet, har regeringen fastslagit, är att skapa värde, dvs. uppnå acceptabel avkastning på statens kapital, effektivt sköta företag och infria uttryckta samhällsintressen.

För de konkurrensutsatta företagen gäller det att maximera avkastningen. För företagen med särskilda samhällsuppgifter gäller det att utnyttja sina resurser effektivt samt att skapa värde för samhället genom att uppfylla de särskilda målen.

Jag anser, herr talman, att det är viktigt med olika aktörer: stora företag, små företag, statliga och privata företag, liksom kooperativa företag. Då får vi mångfald.

Det som kan hänföras till våra naturtillgångar ska vi självklart äga gemensamt. Vi ärver inte det av våra föräldrar, utan lånar det av våra barn.

De borgerliga vill sälja ut av ideologiska skäl. Vi socialdemokrater har en mer pragmatisk syn. Visst kan vi tänka oss att sälja ut statliga företag, men vi kan också tänka oss att behålla dem. Det beror helt på

omständigheterna. Vi är också öppna för att köpa. Vad är bäst för företaget? Vad är bäst för branschen? Vad är bäst för Sverige?

Vi socialdemokrater vill vårda det staten äger, dvs. vara en aktiv långsiktig ägare och ge företagen med statligt ägande möjligheter att skapa ett värde som ökar välfärden i Sverige.

Herr talman! Som Ingegerd Saarinen påpekade kommer vi socialdemokrater att tillsammans med våra samarbetspartier, Vänsterpartiet och Miljöpartiet, intensifiera samarbetet inom det här området. Jag förutsätter att det kommer att ske i samma goda anda som på våra andra samarbetsområden, och att det kommer att innehålla den pragmatiska synen.

Anf. 159 OLA SUNDELL (m) replik:

Herr talman! Detta var att sjunga det statliga ägandets lov, tror jag vi alla tycker.

Vad Barbro Andersson Öhrn har sagt och argumenterat för tyder inte på mer privatisering och mindre statligt ägande, utan snarare tvärtom.

Min fråga till Barbro Andersson Öhrn är: Vad är motivet för att majoriteten i det här skedet av allmän liberalisering runtom i världen inte ansluter sig till en ökad marknadsekonomi? Alltfler länder ansluter sig till marknadsekonomi. Det gäller snart hela världen. Det är ju snarast ett understatement. Det är väl bara Kuba och Albanien som inte ansluter sig till marknadsekonomin som det främsta instrumentet när det gäller att bidra till välståndet.

Nu säger Barbro Andersson Öhrn: Vi vill ha mer statligt ägande. Det är pragmatism. Jag kan tänka mig att köpa, om ändamålet helgar medlen.

Svara på frågan varför det är bra.

När det gäller Assi Domän, Sveaskog och det statliga skogsägandet undrar jag: Är det ett nytt domänverk i vardande?

Anf. 160 BARBRO ANDERSSON ÖHRN (s) replik:

Herr talman! Vi socialdemokrater har en pragmatiskt syn på det statliga ägandet. Jag vidhåller att ett statligt ägande är bra för mångfalden. Jag vill se statliga företag, privata företag, kooperativa företag, stora företag och små företag.

Jag vill att vi ska vårda det som staten äger. Jag vill att vi ska vara en aktiv och långsiktig ägare och noga tänka igenom vad som är bra för Sverige, för branschen, för företagandet och för hela landet.

Anf. 161 OLA SUNDELL (m) replik:

Herr talman! Barbro Andersson Öhrn kommer inte längre än så. Hon tycker att det är bra som det är. Om det handlar om mer eller mindre statligt ägande, fick jag inget svar på.

Lämna den frågan.

Svara på frågan om det är ett nytt domänverk som statsministern talar om som Socialdemokraterna vill ha.

Vi kan ta Sveaskog som exempel. Det avknoppades för något år sedan från Assi Domän. Motiven var miljömässiga. Man skulle kunna byta mark med privata skogsägare osv., och man skulle kunna erbjuda sågverk i inre Norrland råvara.

Skogen står ju där den står. Framför allt när det gäller Sveaskog finns den i norra Sverige, där de flesta reservaten och avsättningarna skogs-

mässigt finns. Det motivet måste ju falla, eftersom de avsättningar vi vill ha framför allt finns i södra Sverige.

När det gäller råvaran står skogen där den står. Om det var Assi Domän eller Sveaskog fanns den i alla fall tillgänglig för dessa sågverk. Den här bokföringsmässiga åtgärden synes tämligen överflödigt.

Mot bakgrund av bl.a. de två sakerna är det angeläget att majoriteten i det här sammanhanget kan föra ett resonemang kring varför vi ska ha ett nytt domänverk i Sverige.

Anf. 162 BARBRO ANDERSSON ÖHRN (s) replik:

Herr talman! Ja, jag kan tänka mig att vi ökar det statliga ägandet av skog.
(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 17.55 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 19.00 för middagsuppehåll.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 19.00

17 § (forts.) Vissa näringspolitiska frågor (forts. NU7)

Anf. 163 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s):

Fru talman! Mitt anförande här i kammaren berör främst motion N296 angående träanvändning i offentliga byggnader. Utskottet har gett motionen ett mycket positivt svar, och så långt är allt bra. Jag konstaterar av skrivningarna att utskottet har förstått betydelsen av ett ökat träanvändande i byggandet och ser det som en väg att hitta nya användningsområden. Men det handlar inte bara om byggande.

Skogs- och tränäringen i Sverige omsätter i dag 15 miljoner kubikmeter, och av detta exporteras 11 miljoner kubikmeter. Det är bra att vårt land kan exportera, men vår träförädlingsindustri måste bli bättre på att få råvarorna att stanna kvar, om vi långsiktigt ska kunna behålla jobben och kompetensen i landet.

I dag sysselsätter sågverksindustrin 14 000 och möbelindustrin 12 000 personer. Till detta ska läggas de jobb som finns inom snickeribranschen, fönsterbranschen osv. Det handlar om en sektor som svarar för 15–20 % av BNP. Därtill kommer att de flesta av de berörda arbetstillfällena finns i glesbygd.

Sverige måste bli bättre på att vidareförädla sin skogsråvara. Vi har den kunskap som krävs. Vi har satsat massor med pengar på forskning och utveckling. Nu måste det också komma till handling.

Ett sätt är att skapa ett nationellt program för träbyggande med tydliga mål, vilket vi har beskrivit i motionen. Här kan staten och den of-

fentliga sektorn i övrigt vara drivande genom att skapa rutiner för upphandling där trä finns med som ett alternativ. Det handlar om byggande av badhus, förskolor och servicehus. Det handlar också om Banverkets och Vägverkets byggande. Man ska titta på alternativ och inte alltid gå i gamla invanda fotspår.

Fru talman! Det handlar om att alla vi som på olika sätt är samhällsbyggare ska ändra vanor och tänka nytt. Man ska från statsmaktens sida visa att detta är en näring som är viktig för landet. Med den inställningen höjer man statusen för dessa jobb, och forskning och teknikutveckling blir mer intressant, något som i sin tur kommer hela landet till del.

Jag ska inte yrka bifall till motionen, eftersom utskottet har behandlat den positivt, bl.a. med följande skrivning:

”Regeringen bör på de sätt som är möjliga främja en ökad träanvändning i byggandet. Speciellt bör detta kunna ske i det offentliga byggandet.”

Jag vill till slut säga att vi motionärer också i fortsättningen kommer att följa denna fråga och regeringens behandling av den.

Anf. 164 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Också jag ska mycket kort beröra samma motion, N296, om att flera offentliga byggnader bör uppföras i trä. Vi har när vi utformat motionen tittat på sättet att bygga i Sverige. Det byggs mycket lite i trä i offentliga byggnader, vilket vi motionärer tycker är märkligt med tanke på det skogsland som Sverige är, med gott om träråvara.

Småhustraditionen håller i sig, och det byggs fortfarande ganska mycket med användande av inhemskt material, men det är sämre ställt med större byggnader, framför allt med offentliga byggnader. Vi tycker att den här frågan är viktig av många olika skäl, kanske framför allt för värnandet om inhemsk industri och om inhemsk råvara, något som naturligtvis också kan lägga en grund för ökad export av trä som byggnadsmaterial.

I våra grannländer är man mycket bättre på det här området. Både i Finland och i Norge har man av tradition uppfört viktiga byggnader i trä. Så är fallet med konserthuset i Lahtis och med Gardermøens flygterminal, där man genomfört ett konstbygge i trä och visat att det går att göra väldigt mycket på den här fronten.

Jag vill rikta ett tack till utskottsmajoriteten för dess positiva skrivning, som visar att man tar denna fråga på stort allvar. Man förväntar sig verkligen att regeringen ska överväga det här och göra någonting på det här området. Man kan alltid fråga sig vad regeringen i sak kan göra. Det är bra med skarpa skrivningar. Jag skulle gärna se att regeringen eller regeringsföreträdare i lämpligt sammanhang uttryckte att man förväntar sig att få se mer av offentliga byggnader i trä.

Jag kan t.o.m. leka med tanken att statsministern vid lämpligt tillfälle skulle säga att det vore trevligt att få se lite mer offentligt byggda röda hus. Jag tänker lite grann på hans tidigare uttalande om valet av lämpliga matvanor, vilket fick en fantastisk effekt. Kanske skulle ett motsvarande uttalande av honom få fart på byggandet av offentliga byggnader i trä. Jag tycker i varje fall att han skulle försöka med det. Jag tror att det skulle gagna oss alla.

Prot. 2000/01:92

5 april

Vissa näringspolitiska
frågor

Anf. 165 HARALD BERGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag var tidigare lite för sen i vändningarna och hann inte begära replik på Barbro Andersson Öhrns anförande.

Barbro Andersson Öhrn sade flera gånger både i sitt anförande och framför allt i replikskiftet med Ola Sundell att socialdemokraterna är pragmatiska när det gäller ägande och när det gäller politik i bredare mening. De kan gott tänka sig att öka skogsinnehavet.

Jag slogs då av en tanke. Om man är pragmatisk, varför då inte också börja titta lite grann på de arbetsrättsliga reglerna? Det är visserligen arbetsmarknadsutskottets politikområde, men det berör också i högsta grad näringslivsklimatet.

Strax före jul 1993 ändrades en del regler i den arbetsrättsliga lagstiftningen. Vi hade då redan sett en begynnande konjunkturuppgång. Efter valet 1994 och i början på 1995 kom de s.k. återställarna. Vi kan nu i BNP-kurvorna tydligt utläsa hur konjunkturen vände nedåt för att först 1997 vända uppåt igen. Är ni nu så pragmatiska, Barbro Andersson Öhrn, varför då inte föreslå att rätta till och förenkla de arbetsrättsliga reglerna till det läge vi hade år 1994, när konjunkturen vände ordentligt? Det skulle vara intressant att få en kommentar till detta.

Jag skulle önska att Barbro Andersson Öhrn ville begära replik på detta, så att jag får ett svar.

Anf. 166 EVA FLYBORG (fp):

Fru talman! Jag ska bara be att få korrigera mig själv. Jag yrkar bifall till reservation 7 i stället för till reservation 8, som jag tidigare felaktigt yrkade bifall till.

Anf. 167 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Här berördes arbetsmarknadspolitiska frågor, och jag kunde inte låta bli att begära replik på detta. Det som här sägs om de arbetsmarknadspolitiska reglerna är intressant. Jag kan ändå inte låta bli att hänvisa till det som skrevs i Expressen för några dagar sedan. Den politiske reportern Nilsson gjorde en summering.

Alltifrån OECD till borgerliga politiker sade att problemet med den stora arbetslösheten faktiskt var att vi hade en alltför sträng arbetsrättslig lagstiftning i Sverige men nu säger man att vi trots det har haft en fantastisk utveckling på arbetsmarknaden. Man säger: Vi trodde fel i den delen.

Jag tycker att det var ett mycket intressant inlägg där man också från Expressens sida alltså säger att t.o.m. OECD hade fel, inte bara borgerliga politiker. Ni är alltså i gott sällskap.

Anf. 168 HARALD BERGSTRÖM (kd):

Fru talman! Det är intressant att Sven-Erik Österberg begärde replik. Jag vet ju att det här är arbetsmarknadsutskottets fråga.

Det är väl ganska märkligt, Sven-Erik Österberg, att Irland som var så illa ute på 1980-talet har rätt så liberala – om jag nu får använda den formuleringen – regler för arbetsmarknaden. Där har man haft en betydligt bättre utveckling än vad vi har haft. Beträffande BNP-utvecklingen har de ju rört sig med tvåsiffriga tal, och inte bara under ett eller två år utan bra nära hela 1990-talet. Säger inte det också någonting?

Vi var rejält på gång i Sverige år 1994 och alldeles i början av år 1995. Jag undrar om det inte skulle löna sig att återigen titta på de lättare och bättre regler som vi hade arbetsmarknadsmässigt – det var fem små förändringar som gjordes den gången.

Prot. 2000/01:92

5 april

*Vissa näringspolitiska
frågor*

Anf. 169 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Irland är kanske ett ganska dåligt exempel att hänvisa till. Få länder i Europa har väl haft större nytta än Irland av EU:s strukturfonder och det stöd som varit. Det är väl det som till stor del bidragit till den höga tillväxt som varit i Irland.

Felet med den borgerliga politiken i början av 1990-talet var väl att man trodde att hela politiken skulle lösas genom försämrade arbetsrätt och sänkta skatter. Men det visade sig ju att det också fordras en näringspolitik samt en ekonomisk balans. Vidare måste det finnas människor som har råd att köpa och människor som tror på politiken framåt. Detta är ju grunden i sammanhanget.

Vad reporter Nilsson i Expressen antydde var väl att det var just det som man hade stirrat sig blind på och som man trodde var åtgärderna. När de andra sakerna kommit på plats kan man se att arbetsmarknaden växer. Arbetsrättsliga regler, som ger trygghet åt arbetare, tjänstemän osv., har inte någon hindrande effekt om de andra faktorerna är på plats, utan då fungerar arbetsmarknaden. Det har vi i Sverige visat. Irland tycker jag alltså är ett dåligt exempel eftersom man där mycket lever på EU:s strukturfonder, som varit till hjälp. Det vet alla som varit där och sett hur de här delarna fungerar.

Anf. 170 HARALD BERGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag har också varit där och sett hur det är, och jag är medveten om att irländarna har haft god nytta av EU:s strukturfonder. Men det är också ett obestridligt faktum att utöver strukturfonderna har regelverket varit till hjälp.

Sven-Erik Österberg, man kan bara spekulera i vilken utveckling vi skulle ha haft om inte klåfingrigheten från Socialdemokraternas och Vänsterpartiets sida den gången, alltså år 1995, hade varit så stor och om ni i stället hade varit mer pragmatiska och låtit marknaden få sköta sig själv så som den kom i gång. Vi har ju ett rejält hack i BNP-kurvan och där har vi nått och jämt kommit i fatt.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 6 april.)

Anf. 171 KJELL-ERIK KARLSSON (v):

Fru talman! I detta betänkande behandlas saker som berör många människor i landet. Vad vi behandlar är frågan om icke joniserande strålning. Denna kan vi inte se men det finns vissa som kan förnimma den. Den strålning som här behandlas går det att mäta. Jag tänker då på de högfrekventa fält som alstras vid användning av mobiltelefoner och även på strålningsförhållandena kring basstationer och antenner som nu med hög hastighet växer upp i städer och på landet.

Exempel på icke joniserande strålning är radiovågor, mikrovågsstrålning, infraröd strålning, synligt ljus och ultraviolett strålning.

Exponering för lågfrekventa elektriska och magnetiska fält som uppstår vid överföring och användning av elektrisk energi behandlas också delvis i det här betänkandet.

I betänkandet behandlas en motion av Vänsterpartiet där vi bl.a. tar upp frågan om elöverkänslighet samt forskningen kring denna.

Själv har jag växt upp på en liten bondgård på landet. Vad jag fick höra från de gamla på gårdarna runtomkring där jag växte upp var rådet till min pappa att aldrig en längre tid ha djuren tjudrade eller betande under de kraftledningar som gick över våra marker. Skälet till det rådet var att deras erfarenhet var att kvigor som var dräktiga och även kor ofta fick missfall eller kastade, som det uttrycktes, om djuren ofta befann sig under eller i närheten av högspänningsledningarna. Det är inte alltid som man ska kasta bort goda råd från erfarna äldre verklighetsanknutna människor. Dessa signaler från de gamla har jag tagit till mig.

Häromveckan konstaterade även näringsutskottet i ett betänkande, som då behandlades och som det fattades beslut om här i kammaren, att forskningsresultaten vad gäller kraftledningar är motstridiga. Eftersom ett samband mellan kraftledningars magnetfält och bl.a. leukemi inte kan uteslutas har Arbetarskyddsstyrelsen, Boverket, Elsäkerhetsverket, Socialstyrelsen och Statens strålskyddsinstitut i samråd utarbetat en s.k. försiktighetsprincip.

Som ni säkert vet upplever alltfler människor elöverkänslighet i varierande grad. Frågan om orsaken till symtomen och besvären har länge debatterats livligt men det har ännu inte kunnat ges någon enhetlig eller samstämmig förklaring till orsakerna när det gäller de här besvären. Snarare har det framkommit att den s.k. vetenskapliga expertisen är mycket splittrad i frågan om elöverkänslighet. Samtidigt upplever många elöverkänsliga människor sig missförstådda och utsatta.

Det finns faktiskt elöverkänsliga personer som ibland måste lämna sina arbeten på grund av omfattande besvär till följd av sin överkänslighet. Frågan om elöverkänslighet ska kunna klassas som arbetsskada eller ej ligger inte inom området för detta betänkande och detta utskott, utan den delen – som vi också har med i vår motion – behandlas i socialförsäkringsutskottet.

Vi i Vänsterpartiet anser att forskningen om elöverkänslighet måste breddas och fördjupas. Det krävs en allsidig forskning där tekniker, medicinsk kompetens av alla slag och människor som upplever dessa problem samarbetar. Forskningen måste också inriktas mot att man dokumenterar och utvärderar åtgärder för rehabilitering och symtomlindring. Det behövs alltså fortsatt forskning för att vetenskapligt fastställa elöverkänslighet.

Erfarenheten från andra områden har tyvärr visat att det är först när det är för sent som samhället reagerar och förstår konsekvenserna av exponeringen av ett nytt ämne eller en ny substans. Vi kommer väl alla ihåg hur t.ex. tobaksbolagen förr hävdade att rökning var helt ofarligt för hälsan. De lyckades även få viss forskning att stödja deras påståenden.

Forskare inom området elektromagnetism är numera överens om att extremt lågfrekventa elektriska och magnetiska fält påverkar biologiska system. Den uppfattningen rådde inte för 10–15 år sedan, utan här har vi ett exempel på ny kunskap. Reglerna var inte tillräckligt hårda på 1960- och 1970-talen. För att inte göra om samma misstag är det befogat med en skärpning av reglerna och med en breddning av forskningen.

Vi anser därför att utifrån en samlad bild av människors vittnesmål och den forskning som hittills har bedrivits måste dessa frågor om elöverkänslighet tas på allvar – och vi tar de här frågorna på allvar!

Fru talman! Därmed yrkar jag bifall till reservation 7.

När det gäller miljöeffekterna av utbyggnaden av mobiltelenäten har Boverket i januari i år fått i uppdrag att belysa vilken inverkan den nu planerade utbyggnaden av mobiltelenäten kan få för främst natur- och kulturvärden. Det uppdraget ska genomföras tillsammans med Riksantikvarieämbetet, Naturvårdsverket, Post- och telestyrelsen, Glesbygdsverket och Kommunförbundet. Uppdraget ska redovisas någon gång i maj månad i år.

Den snabba utvecklingen av mobiltelenätet väcker naturligtvis frågor om hur en utbyggnad ska hanteras. Många basstationer placeras på höga master, som även kan kräva tillstånd enligt både miljöbalken och plan- och bygglagen. Masterna kan ha effekter på hälsa och på natur- och kulturvärden beroende på hur de placeras. Här ska gällande lagar användas. Det är viktigt att begränsa miljöpåverkan och få en enhetlig och genomtänkt hantering av ansökningarna. Boverket ska tillsammans med de andra myndigheterna belysa tänkbara miljökonsekvenser och metoder för att hantera konflikter mellan utbyggnadsintresset och andra intressen.

Det är enligt vår syn viktigt att man inte glömmer bort att miljöbalkens hänsynsregler kan och ska användas. Vi avvaktar med intresse slutredovisningen av det uppdrag som Boverket har fått.

Jag vill avsluta med att liksom tidigare yrka bifall till reservation 7.

Anf. 172 SVEN BERGSTRÖM (c):

Fru talman! Betänkandet handlar om hur vi ser på hälsoriskerna med den ökande användningen av mobiltelefoner, om exponering för radiofrekventa fält, radiovågor, mikrovågsstrålning och infraröd strålning etc. I betänkandet behandlas också frågor om de risker som exponeringen för lågfrekventa elektriska och magnetiska fält kan medföra liksom riskerna med UV-strålning.

Det är känt att radiofrekventa fält, s.k. RF-fält, tränger in i vävnad och ger upphov till värme. Gränsvärdet som finns i dag, det s.k. SAR-värdet, *Specific Absorption Rate*, motsvarar 2 watt per kilo kroppsvävnad. Detta klaras i dag av en vanlig GSM-telefon, som ligger på mellan 0,2 och 1,3 watt per kilo.

Men – och det är det som är det viktiga i sammanhanget – det finns en stor och växande oro hos många människor inte minst över de samlade effekterna av all utrustning och alla apparater som vi omger oss med. De avger alla olika typer av strålning, radiovågor och elektriska och magnetiska fält.

Det vetenskapliga underlaget för risker och gränsvärden behandlas i dag av bl.a. internationella expertorgan. Världshälsoorganisationens s.k. EMF-projekt hanterar t.ex. detta. Av dem får vi ofta lugnande besked. Detta håller sig inom gränsvärdena, det är ingen fara på taket osv., säger de. Men samtidigt finns det kunskapsluckor, vilket också framhålls i betänkandet. Man säger också att det behövs tre till fyra års ytterligare forskning för att man ska bli lite säkrare när det gäller underlaget.

Läget i dag är att så sent som den 30 november redovisade RALF, Rådet för arbetslivsforskning, som numera heter FAS, Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap, en forskningsöversikt och en utvärdering av såväl svenska som internationella forskningsresultat. Resultatet visar att man kan hamna i närheten av gällande gränsvärden vid ogynnsamma förhållanden.

Statens strålskyddsinstitut, SSI, har också redovisat att högfrekventa fält kan ge akuta värmeeffekter och brännskador.

Fru talman! När det gäller lågfrekventa elektriska och magnetiska fält, som berörs i flera motioner i betänkandet, säger SSI att det kan finnas skäl för en viss försiktighet när det gäller exponering för dessa. Denna uppfattning delas av RALF, som förordar tillämpning av en försiktighetsstrategi, dvs. att eftersträva att begränsa exponeringen för magnetfält och elektriska fält där det är möjligt.

I motion MJ844 av Marianne Andersson och Gunnel Wallin framhålls bl.a. behovet av en bred oberoende forskning avseende elektromagnetiska fält och mikrovågsstrålning samt den komplexa bakgrunden till ökningen av vissa sjukdomar i dag. Utskottets majoritet föreslår avslag på detta yrkande, främst med hänvisning till att detta är en fråga för berörda forskningsråd samt att riksdagen inte bör göra uttalanden om enskilda forskningsområden fristående från behandlingen av regeringens forskningspropositioner vart tredje år.

För Centerpartiets del anser vi dock att det nu finns skäl att lyfta fram behovet av en intensifierad forskning på området. Det gäller inte minst med tanke på den växande oro som har kunnat noteras bland alltför många människor över risken för negativa hälsoeffekter av mobiltelefonstrålning samt av elektriska och magnetiska fält.

I vår reservation nr 8 framhålls vikten av att forskningen bedrivs och utvecklas utan minsta misstanke om att något intresse från ett enskilt företag skulle kunna påverka forskningsverksamheten och dess inriktning.

Vi anser därför att en bred forskning med statlig finansiering bör vara den inriktning som forskningsverksamheten ska ha på detta område.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till reservation nr 8 i betänkandet.

Anf. 173 BARBRO FELTZING (mp):

Fru talman! På nyheterna i går kunde vi höra hur den nya generationens mobiltelefoner behöver ett underlag på ca 60 000 basstationer eller master. Dessa behöver alltså byggas och sättas upp i Sverige. Det nya UMTS-systemet kräver fyra gånger så många basstationer som det nuvarande. På Gotland erfordras 800 basstationer.

Det ligger en motsats i att vi behöver ha en framförhållning för att mota Olle i grind när det gäller försiktighetsprincipen för den elektromagnetiska strålning som kommer från masterna och det ökade antalet mobiltelefoner, som ökar sin strålning om det finns för få basstationer.

Jag är i dag glad, fru talman, att miljö- och jordbruksutskottet har behandlat mina motioner så noggrant, även om jag inte håller med om bedömningen av avslagsyrkandena.

Under de år som jag har skrivit motioner om mobiltelefoner har användningen ökat explosionsartat. När jag skrev för första gången, under den allmänna motionstiden 1995, såldes det 23 000 abonnemang under de tre första månaderna av året. Det var lika mycket som under hela 1993. Denna utveckling av antalet abonnemang tyckte jag var anmärkningsvärd på grund av den strålning som mobiltelefoner utsöndrar och på grund av att de s.k. SAR-värdena skulle öka i samhället.

Jag har arbetat som strålskyddssingenjör innan jag inledde mitt riksdagsarbete, och jag har då arbetat med lågdosstrålning. Jag reagerade därför på de ökade antal abonnemang som såldes. Ökningen har varit exponentiell och kraftig. Nu ligger försäljningen på nära sex miljoner. Telefonbolagen räknar med att nio personer av tio har mobiltelefon i Sverige.

Gränsvärdena är satta för en användning under en till två minuter. Knappast någon i dag pratar under så kort tid. Jag har sett människor sitta och prata i 30 minuter, och då ökar naturligtvis exponeringen och de upptagna SAR-värdena.

Fru talman! Försiktighetsprincipen är viktig i sådana här sammanhang. Det är alltid svårt att förutse vad påverkan under lång tid kan innebära. Därför bör försiktighet gälla.

Sverige har en undantagsklausul som innebär att mobiltelefoner med en uteffekt på mindre än 7 watt inte behöver kontrolleras. Denna klausul bör försvinna, bl.a. på grund av att ett så stort antal olika mobiltelefoner kommer ut på marknaden och ökar SAR-värdena. Utskottet skriver också om detta. Forskare på mobiltelefoner tycker att den slopade gränsen för kontroll ska antas.

Visst har mobiltelefoner gjort att bl.a. olycksfallsarbete har kunnat underlättas. Sjöolyckor, speciellt med småbåtar, har kunnat minskas på grund av att mobiltelefoner funnits ombord. Antalet utryckningar av sjöräddningen har också minskat. Så visst är mobiltelefonen till nytta.

Självklart är det här mycket positivt, men det undantar inte det faktum att mobilfontillverkare måste se till att designa telefonerna med en antenn som inte utsätter människokroppen för uppvärmning eller förse

telefonerna med s.k. *hands free* och därmed minska strålningsrisken. Men det är ju en strålningsrisk även med *hands free* i och med att det är strålning från själva sladden. Därför bör man lägga mobiltelefonen på bordet framför sig och absolut inte sätta den på höften och i närheten av midjan, för där har vi fler vattenmolekyler som suger upp strålningen. Man ska alltså se till att de används på ett vettigt sätt.

Vi vet också att det är strålning från hela höljet på en mobiltelefon. T.ex. på Nokias mobiltelefoner, som inte har några antenner, är det strålning från hela höljet. När man nu minimerar telefonerna ökar faktiskt strålningen. Det är klart att detta med designen och Ericsson är bra, men det kan öka strålningen från mobiltelefonerna.

Jag har talat om att man borde ha en varningstext som varnar för att prata alltför länge i en mobiltelefon och att det kanske skulle hjälpa till att minska utsattheten. Det finns ju forskning som visar på risker.

Fru talman! Den strålning som tas upp av kroppsvävnaden benämns SAR-värde, som vi hörde här innan av Sven Bergström. Dessa värden testas av telefontillverkarna men de görs inte officiella, och det har jag påpekat i min motion.

I USA har man lagstiftat om att SAR-värdena måste redovisas. EU kommer också med en liknande rekommendation. Jag förväntar mig att också Sverige antar den snart, och det är bra.

SAR-värdet är ett tidsmedelvärde. Man mäter värdet på tio gram kroppsvävnad som under sex minuter har utsatts för strålning från en mobiltelefon. Vi har gränsvärdet 2 watt per kilo.

Utgångsvärdet för gränsen har satts efter undersökningar med kaniner som blev exponerade för mikrovågsstrålning och som fick grumlade linser. Detta är alltså en säkerhetsmarginal för att man inte ska få grumlade linser, men det påvisar inget vad gäller nervpåverkan. Det är faktiskt ett rimligt krav att öppenhet visas från tillverkarna.

När det gäller märkning vill jag ha en varningstext för alltför flitigt pratande i mobiltelefon. TCO ska nu märka mobiltelefoner som kan komma redan till hösten. De ska märkas inom tre områden: ekologi, ergonomi och strålning. Forskaren på Chalmers, Hamnerius, deltar. Man ska titta på 20 olika modeller av mobiltelefoner. När det gäller ekologi och ergonomi får materialet i mobiltelefonerna inte innehålla bly, kvicksilver eller bromerade flamskyddsmedel. Men vi pratar ju i dag om immissioner, och det är det tredje kriteriet. Man kommer att säga att strålningseffekten ska vara max 0,8 watt per kilo, alltså inte 2 watt per kilo. Det är ett värde som myndigheterna i USA har som gränsvärde, och det är inte vettigt att vi ska ha ett högre gränsvärde.

Om man sätter SAR-värdet till 0,8 watt tar man bort de mobiltelefoner som ger mest strålning. T.ex. Siemens visade sig ha 2,64 som SAR-värde, vilket är ett väldigt högt värde.

Den forskning som Kjell Hansson-Mild utförde på 11 000 personer, som det var den största i sitt slag i världen, visade på symtom som trötthet, koncentrationsproblem och den värme som många känner. Det visar att det är väldigt viktigt med ytterligare forskning.

Fru talman! Barn är mer känsliga för mikrovågor. Barn absorberar mikrovågor 3,3 gånger mer än en vuxen. I Australien bl.a. är man orolig för detta faktum. Man vill inte ha sändare till mobiltelefoner nära barn-

daghem. Barn och ungdomar har ju inte vuxit färdigt, och ben- och nervvävnad påverkas kraftigare än hos en vuxen.

I England har man tillsatt den s.k. Stewartkommissionen som tillförts 100 miljoner. Det är en oberoende expertpanel som flera experter är med i. I England rekommenderar man allmänhet och föräldrar att inte låta barn använda mobiltelefoner i onödan och mobiltillverkare att inte rikta sig till barn som målgrupp. Det har ju tyvärr både Ericsson och Nokia gjort. Bl.a. rekommenderar man att sändare till mobiltelefoner inte ska sättas upp nära skolor. Varningen gäller barn och ungdomar under 16 år.

De tre Lundaforskarna Salford, Brun och Persson visade 1999 att de höga strålningsnivåerna kan öppna den s.k. blod-hjärnbarriären som vi människor har. Hjärnan kan släppa in proteiner som i framtiden kan orsaka både alzheimer och MS.

Forskaren Hamnerius, som jag nämnde, har i Göteborgs centrum uppmätt ett medelvärde på 0,8 milliwatt per kvadratmeter vid basstationer. I centrum av storstäder är ju strålningen från basstationer mycket högre. På landsbygden är medelvärdet 0,002 milliwatt per kvadratmeter.

Det står i betänkandet att det är betydligt mer strålning från TV- och radiomaster. Men i Göteborgs centrum utgör strålningen från radio- och TV-master 36 %, medan strålningen från basstationer och mobiltelefoner står för 62 %. Bara mobiltelefoner står för 10 % av strålningen.

I början på 90-talet fanns inte basstationernas tillskott till bakgrundsstrålningen. Bakgrundsstrålningen från basstationer kan man aldrig värja sig mot, medan man själv väljer om man vill utsätta sig för mobiltelefonstrålningen.

Jag har också tagit upp den höga strålningen från mobiltelefoner i bilar. Även om bilen har glasfönster verkar den som en Faradays bur. Man har uppmätt mer än 100 volt per meter i fältstyrka fem centimeter från mobiltelefonantennen vid förarplatsen. I utskottstexten säger man att det visserligen är hög strålning i en bil men att den aldrig överstiger gränsvärdet. Men det gör den faktiskt, därför att gränsvärdet ligger på 41 volt per meter, och här har man uppmätt långt över 100 volt per meter.

Skulle man i stället sätta upp en yttre antenn på bilens tak minskar strålningen till 0,75 volt per meter. På samma sätt utsätts passagerarna för strålning, mest den som sitter bredvid föraren men även de som sitter i baksätet. En antenn på taket skulle även minska den strålning som de utsätts för.

Som jag skriver i min motion korsas vi av en massa vågräta fält från elektronisk utrustning, från mobiltelefoner och från digital-TV-satelliter. Jag har flera gånger liknat detta vid en enorm mikrovågsugn. Vi människor ingår i ett gigantiskt jätteexperiment. Vi vet inte vad detta kommer att innebära så småningom. Vi vet att man letar efter nya frekvenser hela tiden, men forskningen styrker att man inte hittar dessa.

Värmen i hjärnan ökar ju när man talar i en mobiltelefon. Då kan man svara så här: Hej, jag kan inte ta emot ditt samtal just nu eftersom min hjärna kokar. Men lämna namn och telefonnummer så återkommer jag så snart jag coolat ned lite. Så stod det i en ungdomstidning.

Med detta vill jag yrka bifall till reservationerna nr 3 och nr 4 i betänkandet och avsluta med att önska att vi alla kan se framåt och ta åt oss nya tekniker men med en viss försiktighet vad gäller liv och hälsa.

Prot. 2000/01:92

5 april

*Icke joniserande
strålning m.m.*

Anf. 174 INGE CARLSSON (s):

Fru talman! I det här betänkandet behandlas 23 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden år 2000 om icke joniserande strålning m.m. Det är första gången som vi i miljö- och jordbruksutskottet debatterar dessa frågor. I motionerna yrkas i första hand om eventuella hälsorisker förenade med de högfrekventa fält som alstras vid användning av mobiltelefoner och strålningsförhållanden kring basstationer.

Vidare berörs exponeringen för lågfrekventa elektriska och magnetiska fält som uppstår vid överföring och användning av elektrisk energi och riskerna med UV-strålning samt forskningsfrågor.

Fru talman! Man kan säga att strålning är både på gott och ont. Mäniskan har alltid utsatts för strålning – från världsrymden, solen, marken och från naturligt radioaktiva ämnen i sin egen kropp. Men det är först under det senaste århundradet som vi har börjat förstå vad strålning är och vilka former av strålning som vi utsätts för. Samtidigt har nya strålkällor tillkommit. Strålningen har alltid medfört både nytta och risker. I många fall utnyttjas den till att göra nytta. I andra fall är den en oönskad biprodukt från olika verksamheter.

Solstrålningen är en förutsättning för livet på jorden. Upptäckten av röntgenstrålningen och radioaktiviteten för hundra år sedan innebar en revolution inom medicinen, där röntgenstrålning och radioaktiva ämnen alltsedan dess är ovärderliga för att utreda och behandla sjukdomar. Det finns också otaliga användningar inom teknik, industri och forskning där strålningens egenskaper gör nytta.

Kunskapen om strålningens risker har ökat med åren. I början av 1900-talet oroade man sig framför allt för svårläkta sår på händerna och för att benmärgen förstördes hos läkare och sköterskor som arbetade med röntgenstrålning. Dessa strålskador berodde på relativt stora stråldoser som dödade ett stort antal celler. På 1920-talet insåg man att strålningen också kan förändra ärftliga egenskaper.

Eftersom skador på enstaka celler är slumpmässiga och det räcker med en förändring i en enda köns-cell, är det också slumpen som avgör om ett barn till en bestrålad person ska drabbas av en ärftlig skada. Under 1950-talet stod det klart att också cancer kan orsakas av förhållandevis låga stråldoser. Även i detta fall tycks slumpen avgöra om cancer uppstår hos en bestrålad individ.

Den internationella strålskyddskommissionen, vars rekommendationer ligger till grund för lagar och föreskrifter om strålskydd världen över, bildades i Stockholm redan 1928. Sverige fick sin första strålskyddslag 1941. Sedan dess har all användning av strålkällor i landet varit föremål för tillsyn av en särskild strålskyddsmyndighet som 1965 fick namnet Statens strålskyddsinstitut, SSI. Myndigheten är pådrivande i strålskyddsfrågor, informerar och utbildar, utfärdar föreskrifter och kontrollerar användningen av strålning, bedriver och stöder forskning, mäter och övervakar strålning i miljön och har ständig beredskap mot strålningsolyckor.

SSI verkar ständigt för ett gott strålskydd och för att det i samhället ska finnas en så god kunskap om strålningen att flertalet kan hantera dess risker på ett bättre sätt.

Fru talman! I reservation 1 av Folkpartiet krävs att en ny tillsynsmyndighet måste utses för kontroll av strålningsvärdena. Jag yrkar avslag

på reservationen och jag vill fråga Folkpartiet en sak. Ni var ju positiva till tillkomsten av SSI 1965, som bl.a. fick uppdraget att utfärda föreskrifter och att kontrollera användningen av strålning.

Bortsett från Folkpartiet tycker övriga partier att SSI gör ett gott arbete. Varför vill Folkpartiet ha en ny myndighet enbart för att kontrollera att SSI:s föreskrifter efterföljs? Tror Folkpartiet att det blir effektivare? Tycker Folkpartiet att SSI gör ett dåligt jobb? Folkpartiet har valt att inte ställa upp och förklara sin reservation, så de blir oss svaret skyldiga.

Folkpartiet anser vidare i reservation 1 att man måste aktualisera och ifrågasätta nu gällande gränsvärden för mobil strålning och omedelbart klargöra om de behöver skärpas. Vidare anser de att ett gränsvärde inte är konstant utan måste revideras i takt med att kunskaperna ökar och sammanhangen förändras. För oss andra är det självklart att man när nya vetenskapliga rön framkommer vidtar de åtgärder som är nödvändiga.

Jag ska motivera mig mer utförligt beträffande samtliga reservationer i ett sammanhang. Reservationerna handlar om strålning från mobiltelefoner, gränsvärden för barn och ungdom, varningstext på mobiltelefoner och lågfrekventa elektriska och magnetiska fält. Det finns två reservationer om forskning samt informationskampanj om UV-strålning.

Mot bakgrund av den oro som finns bland allmänheten för hälsorisker till följd av elektrisk, kommunikationsteknisk utrustning som kraftledningar, mobiltelefoner samt radio- och radarsändare pågår det i dag ett omfattande internationellt och nationellt arbete för att klargöra eventuella hälsorisker. Det vetenskapliga underlaget för gränsvärden eller rekommendationer beträffande elektromagnetiska fält utvärderas och sammanställs av internationella expertorgan som t.ex. Internationella strålskyddskommissionen för icke joniserande strålning, ICNIRP. Det sker också inom Världshälsoorganisationens, WHO, s.k. EMF-projekt, Electro Magnetic Fields.

Internationella riktlinjer framtagna av ICNIRP är baserade på en noggrann analys av all vetenskaplig litteratur. Det gäller både värme- och icke värmerelaterade effekter. De erbjuder med stora säkerhetsmarginaler skydd mot alla identifierade faror med energi från radiofrekventa fält.

Exponeringsnivåerna från en mobiltelefon är för användaren betydligt högre än de från en basstation men ligger under internationella riktlinjer. Europeiska rådets rekommendation den 12 juli 1999 om begränsning av allmänhetens exponering för elektromagnetiska fält mellan 0 hertz och 300 gigahertz baseras helt och hållet på ICNIRP:s bedömningar.

WHO:s EMF-projekt påbörjades år 1996 och är planerat att slutföras år 2005. Målsättningen är att nå internationell samsyn när det gäller värdering av hälsorisker förknippade med elektromagnetiska fält. I projektet ingår bl.a. kunskapsvärdering, forskningsinsatser och utveckling av gränsvärden för, samt råd om, skyddsåtgärder. Till projektet är knutet en rådgivande kommitté bestående av företrädare för de länder som stöder projektet, bl.a. Sverige. Aktuella slutsatser från EMF-projekt innebär sammanfattningsvis följande: Ingen av de granskningar som nyligen utförts har kommit till slutsatsen att exponering för de radiofrekventa fälten från mobiltelefoner eller deras basstationer orsakar några negativa hälsoeffekter. Det finns dock kunskapsluckor som identifierats för framtida forskning så att man ska kunna göra bättre hälsoriskbedömningar.

Prot. 2000/01:92
5 april

*Icke joniserande
strålning m.m.*

Det kommer att ta tre till fyra år att slutföra och utvärdera den forskning om radiofrekventa fält som krävs samt för att offentliggöra det slutliga resultatet angående eventuella hälsorisker. I avvaktan på projektets resultat har WHO utfärdat ett antal rekommendationer. Det gäller bl.a. uppmaning om strikt efterföljande av gällande internationella och nationella säkerhetsstandarder, regler för lokalisering av basstationer för mobiltelefoni och åtgärder för att motverka att mobiltelefoner stör annan elektrisk utrustning.

Rådet för arbetslivsforskning, RALF, numera Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap, FAS, har på regeringens uppdrag studerat frågor med anknytning till icke joniserande strålning från olika apparater. Den 30 november 2000 redovisade RALF en forskningsöversikt och utvärdering av såväl svenska som internationella forskningsresultat inom området elkänslighet och hälsorisker av elektriska och magnetiska fält. När det gäller mobiltelefoni konstaterar RALF bl.a. att den egna användningen av en telefon i värsta fall, dvs. vid dåliga mottagnings- och sändningsförhållanden, kan innebära radiofrekventa fält som leder till exponering som ligger strax under de grundrestriktioner som ICNIRP och EU rekommenderar.

Den normala exponeringen för allmänheten från källor som basstationer, radio- och TV-sändningar, andras användning av mobiltelefon i närheten, m.m. är i jämförelse med detta försumbar. Den samlade bedömningen av hälsoeffekter vid mobil telekommunikation, baserad på dagens kunskap, är att vetenskapligt stöd saknas för förekomst av ökad risk för ohälsa vid användning av mobiltelefon. Dessa eller liknande slutsatser dras av i princip alla internationella utredningar och mötesreferat som arbetsgruppen har tagit del av.

Strålskyddsinstitutet, SSI, som är ansvarig tillsynsmyndighet för elektromagnetiska fält, har inför utskottet redovisat det aktuella kunskapsläget när det gäller eventuella risker förenade med mobiltelefoni m.m. Enligt SSI kan högfrekventa fält, som bl.a. kommer från radiomaster, mobiltelefoner och mikrovågsugnar, ge akuta värmeeffekter och brännskador. Ingenting tyder på att dessa fält orsakar cancer. Sammanfattningsvis bedömer SSI att mobiltelefoner inte utgör någon hälsorisk och att exponeringen från mobiltelefoner inte överskrider internationellt vedertagna gränsvärden.

I detta sammanhang bör även uppmärksammas en nyligen publicerad dansk rapport om mobiltelefoni och cancer. Undersökningen är gjord av forskare i samarbete med Danmarks motsvarighet till Cancerfonden, Kræftens Bekæmpelse. Undersökningen visar inga samband mellan mobiltelefoni och någon form av cancer.

Jag vill framföra följande. Sverige följer de gränsvärdesrekommendationer som också stora delar av EU tillämpar. Dessa rekommendationer om exponeringsbegränsningar antogs av Europeiska unionens råd 1999 och baseras på vad som tidigare har utarbetats inom EU och ICNIRP.

Rekommendationerna omfattar bl.a. en uppmaning om att strikt följa gällande internationella och nationella säkerhetsstandarder. Som jag tidigare har sagt pågår ett omfattande internationellt och nationellt arbete för att klarlägga eventuella hälsorisker förenade med elektromagnetiska fält, och enligt riksdagens tidigare uttalade mening bör denna fråga även

i fortsättningen ägnas stor uppmärksamhet. Med anledning härav har riksdagen i betänkande 1999/2000:TU9 och i riksdagsskrivelse 1999/2000:256 anmodat regeringen att fortsättningsvis lämna en redovisning av de insatser som görs på området och sin bedömning av eventuella hälsorisker. I budgetpropositionen för innevarande år har regeringen lämnat en sådan redogörelse till riksdagen, proposition 2000/01:1, Utgiftsområde 22. Med hänvisning till den breda samstämmighet som råder i huvuddelen av forskarvärlden om att några hälsorisker inte har kunnat påvisas vid användandet av mobiltelefoner, den omfattande internationella kompetensuppbyggnad som pågår och ansvariga myndigheters fortsatta arbete med dessa frågor, anser utskottsmajoriteten att riksdagen inte nu bör ta något ytterligare initiativ i frågan. Vad gäller räckvidden av miljöbalkens s.k. försiktighetsprincip vill utskottet framhålla att denna princip gäller för all verksamhet och alla åtgärder som omfattas av balkens tillämpningsområde.

I den senaste rekommendationen från ICNIRP sägs uttryckligen att man för gränsvärdena för allmänheten använt en säkerhetsfaktor som tar hänsyn till den särskilda känsligheten hos barn, ungdomar, sjuka personer och personer under medicinering.

Enligt vad utskottet erfarit kommer mobiltelefonstillverkarna att presentera aktuella SAR-värden på telefonerna när den preliminära standarden, som hittills använts, blir en officiell standard i Europa. Enligt uppgift beräknas detta ske under första halvåret 2001.

Fru talman! När det gäller strålningsförhållanden kring basstationer framhåller ICNIRP att både mätningar och beräkningar visar att nivåerna för RF-sigener från basstationer i områden dit allmänheten har tillträde ligger långt under internationella riktlinjer, vanligtvis med en faktor på 100 eller mer. RALF har efter en genomgång av tillgängliga forskningsresultat och av ett antal internationella utredningar i sin rapport funnit att fullgott vetenskapligt stöd saknas för andra åtgärder än dem som innefattas i de rekommendationer som utfärdats av ICNIRP och EU.

När det gäller Vänsterpartiets reservation om forskning framhålls att det behövs en fortsatt forskning för att vetenskapligt fastställa elöverkänslighet.

I Centerpartiets reservation om forskning framhålls bl.a. att en bred forskning med statlig finansiering bör skyndsamt komma till stånd.

När det gäller frågor om tillämpad forskning konstaterar utskottsmajoriteten att riksdagen i tidigare ställningstaganden har framhållit att man bör avstå från att göra uttalanden om enstaka forskningsområden fristående från behandlingen av regeringens forskningsproposition. Det får dessutom anses vara en uppgift för berörda forskningsråd att inom ramen för olika forskningsprogram fördela medel till olika forskningsprojekt. Vi har tidigare i andra forskningsangelägna frågor uttalat oss om detta i miljö- och jordbruksutskottet.

Den forskningsproposition som regeringen har lagt fram har godkänts av riksdagen. Den ska verka under tiden 2001–2003.

Fru talman! Det finns också en reservation om UV-strålningen. Man föreslår en informationskampanj inför våren 2001. Där vill jag hänvisa till vad vi har skrivit i betänkandet och hänvisa till den fråga som Miljöpartiet tidigare har ställt till miljöministern.

Fru talman! Det är mycket tyckande i motionerna och reservationerna. Med den kunskap som vi i miljö- och jordbruksutskottet har inhämtat anser vi att det måste vara de vetenskapliga rönen som ska utgöra underlag för våra beslut. Jag anser att reservationerna är tillgodosedda med de motiveringar som finns i betänkandet. Jag yrkar avslag på samtliga reservationer och bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 175 BARBRO FELTZING (mp) replik:

Fru talman! Inge Carlsson avslutade med att säga att det är fråga om mycket tyckande. Jag kan inte säga att det är mycket tyckande. Det ligger mycket forskning bakom. Det finns forskning över hela världen. Man kan ta fram 100 forskningsrapporter som visar på eventuella hälsorisker.

När jag arbetade som strålskyddsingenjör jobbade jag också med cancerbehandling – lite som det Inge Carlsson berörde här. Omkring 1945 bestrålades bebisar som hade hemangiom – sådana märken. De bestrålades med lite röntgenstrålning, och det sades vara helt ofarligt. 20 år senare, när jag arbetade med dessa frågor, kom barnen tillbaka och uppvisade cancer.

Man ska vara väldigt försiktig när man säger att ingenting kommer att hända. Man ska inte vara så tvärsäker på att detta inte är farligt. Det behöver inte vara väldigt farligt, men det visar sig först efter många år.

Jag nämnde bl.a. Stewartkommissionen i England. De har tagit ett bra grepp om detta, och de har använt sig av oberoende experter och gått ut med rekommendationer om försiktighet vad gäller bl.a. barn och ungdom. USA har ett mycket lägre gränsvärde än vad vi har, 0,8 i SAR-värde, dvs. watt per kilo. Varför ska inte vi ha det värdet?

Anf. 176 INGE CARLSSON (s) replik:

Fru talman! Jag står för att jag sade att det var mycket tyckande. Jag lyssnade med spänning på Barbro Feltzings anförande. Jag måste tillstå att hon är mycket skicklig och kan mycket mer inom det här området än vad jag kan.

Barbro Feltzing påpekar att det är andra lägre värden i andra länder. Vi försöker att ena oss inom EU. SAR-värdena är på gång, och förhoppningsvis kommer de under året.

Barbro Feltzing berättade hur det var med barnen. Jag tror att vi måste förlita oss till de organ, myndigheter och forskare vi har inom områdena. Det måste vara de vetenskapliga rönen som ligger i besluts-skålen. Försiktighetsprincipen i miljöbalken är viktig för oss i Sverige. Frågan om när basstationerna ska byggas ut måste prövas.

Anf. 177 BARBRO FELTZING (mp) replik:

Fru talman! Tack för de vänliga orden, Inge Carlsson.

Bl.a. har 17 forskare från Sverige skrivit under på att de vill ha en större forskning om elektromagnetiska fält. De vill ha ett nationellt handlingsprogram för elektromagnetisk strålning, det gäller bl.a. basstationer, mobiltelefoner, och övrig strålning. Det är ansedda forskare som har skrivit under det. De tycker att det behövs.

Det är bra att SAR-värdena blir officiella. Det håller jag med om. Det sade jag också i mitt anförande.

Miljöminister Kjell Larsson lovade att det skulle göras en utredning. Jag nämnde det, Inge Carlsson. Våren 1999 lovade Kjell Larsson att det skulle göras en utredning om bygglov för var man placerar de basstationer som nu kommer i en sådan väldigt mängd när vi har lämnat ut UMTS-tillstånd. Det kanske blir så många som 60 000 basstationer.

Jag undrar vad Inge Carlsson säger om det. De pengar som departementet hade gick åt, och man använde dem inte till den utredning som Kjell Larsson utlovade år 1999. Jag undrar om Inge Carlsson har något mer att säga om det. Det kanske kommer att bli en utredning i alla fall.

Anf. 178 INGE CARLSSON (s) replik:

Fru talman! I den senare delen av frågeställningen kan jag inte ge ett bra svar. Jag har inte kännedom eller kunskap om det, om jag ska vara ärlig.

De forskare som vill har ett nationellt handlingsprogram måste kunna göra en framställning till de nya forskningsorgan som vi har. Därigenom kan de få medel och bidrag. Det är forskningsorganen som avgör det. Det är inte riksdagen och regeringen som gör det, utan det är de olika forskningsorgan som är tillsatta. De borde närmast komma in under FAS.

Jag kan inte här i talarstolen uttala mig om eller veta någonting om vad Boverket eller miljöministern har sagt.

Anf. 179 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Inge Carlsson tyckte att det var mycket tyckande från tidigare talare. Det kan man inte anklaga Inge Carlsson för i hans inlägg. Jag hade väntat mig att det skulle komma något utförligare motiveringar från den socialdemokratiska sidan till varför man landar på de åsikter man har. Jag noterade mest en upprepad inläsning till protokollet av vad man redan säger i utskottets betänkande. Det gav kanske inte så mycket nytt.

Strålning är på gott och ont, säger Inge Carlsson. Det är naturligtvis sant. Det som är bekymmersamt och som jag tror oroar mig och många fler människor är den snabba tillväxt av antalet olika apparater och olika strålningskällor som vi omger oss med i det moderna samhället.

Det skulle vara intressant att höra ett resonemang från Inge Carlsson och socialdemokraterna om hur man ser på den samlade mängden strålning i elektromagnetiska fält, radiofrekventa fält och annat som vi får i vårt samhälle i våra bostäder och i våra lokaler.

Känner Inge Carlsson ingen oro för detta som forskningen har så svårt att mäta? Man mäter ofta varje enskilt objekt, och man sätter gränsvärden för varje enskild mobiltelefon. Det är väldigt lite forskat kring de samlade effekterna.

Jag skulle också vilja höra hur Inge Carlsson ser på att personer med anknytning till enskilda stora och starka företag också finns verksamma i forskningsvärlden. De sätter ibland t.o.m. sin prägel på forskningsrapporter. Känner Inge Carlsson och socialdemokraterna ingen oro för detta? Det borde inte få finnas minsta misstanke om att det finns lojaliteter som gör att det inte blir förutsättningslös forskning som styr de rapporter man tar fram.

Jag och Centerpartiet känner en oro för det. Det är vad vi påpekar i vår reservation. Här borde staten känna ett ansvar för att det blir en verk-

ligt oberoende forskning. Jag är lite förvånad att inte socialdemokraterna skulle kunna bejaka en forskning av den typen på området.

Anf. 180 INGE CARLSSON (s) replik:

Fru talman! Det är klart att man kan vara oroad över mycket i det svenska samhället över huvud taget när det gäller oss människor. Men jag känner ingen särskild oro för exempelvis forskningen, där ni hävdar i er motion att det privata näringslivet har för mycket att säga till om.

Alla de organ som jag hänvisar till – ICNIRP, WHO, SSI – är dels statliga organ, dels internationella organ där Sverige är med och bidrar med forskare. Det gäller den mesta forskningen om hälsorisker inom dessa områden.

Jag tror att Sven Bergström har helt fel om han tror att det är det privata näringslivet som i första hand ägnar sina forskningspengar och resurser till det. Det är faktiskt de statliga organen som bedriver forskning, de organ som vi i riksdagen har fattat beslut om.

Det är till dem vi ger pengar. Vi ger inte några pengar till näringslivet. Om det vill vara med är det självklart att det kan vara med. Men det är inte ofta som det är med om att utvärdera och forska i de ohälsöfrågor som kan uppstå.

Det är klart att man kan vara oroad hemma där man talar i mobiltelefon, lyssnar på radio och ser på TV osv. De frågorna tog vi upp med SSI. De menar att det inte är så farligt och så allvarligt att det kan bli några hälsorisker.

Däremot kan det vara större risker i en citykärna där det finns stora master, där polisen har sina system och räddningstjänsten har sina master, osv. Där kan det vara en ganska hög frekvens av elkänslighet osv.

Jag är inte oroad när jag är hemma i mitt hem, det måste jag säga, även om jag äger mobiltelefon, TV och radio.

Anf. 181 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Om nu inte Inge Carlsson är oroad för egen del finns det väldigt många andra människor som *är* oroad. Jag känner som min uppgift som förtroendevald politiker och riksdagsledamot att lyssna på alla de signaler jag får i skriftlig och muntlig form när jag träffar människor.

Jag är något förvånad att det inte finns något lite av ödmjukhet i den socialdemokratiska hållningen på detta område. Man ser hur snabbt problem som man förknippar med användning av olika apparater och utrustning med elektromagnetiska fält, radiofrekventa fält osv., växer för enskilda människor. Det är just på denna punkt – den samlade effekten av alla de olika strålningsrisker som finns – som det finns kunskapsluckor. Det borde också Inge Carlsson kunna medge.

Sedan försöker han blanda bort korten när det gäller forskningen. Jag ville ha ett besked om Inge Carlsson och socialdemokraterna inte ser några risker med att människor, forskare, hamnar i dubbla roller. De är oberoende forskare samtidigt som de har kopplingar och anknytningar till olika enskilda stora företag på detta område av typen Telia och Ericsson. Det är åtminstone för mig självklart att det framstår som en risk att människor här hamnar i lojalitetskonflikter och att de inte i alla delar lever upp till den fria roll som en forskare bör ha.

Det skulle vara intressant att veta om Inge Carlsson inte känner någon liten oro för alla dessa signaler som kommer från alltför många människor om krämpor och hälsopåverkan av olika sorter som de upplever att utvecklingen för med sig.

Prot. 2000/01:92
5 april

*Icke joniserande
strålning m.m.*

Anf. 182 INGE CARLSSON (s) replik:

Fru talman! Jag talade i mitt inledningsanförande om att det finns många människor som är oroad inför det som nu händer med den snabba utvecklingen med mobiltelefoner och basstationer. Jag sade att jag personligen inte är så särskilt oroad för det. Det tycker jag att jag kan få stå för.

Om man som vi i utskottet har gjort tar till sig den information som finns från olika forskningsrön minskar oron. Jag tror att de rekommendationer som har gjorts är riktiga. Sedan finns det, som jag också sade, kunskapsluckor. Därför kommer det att ta ytterligare tre fyra år innan man med större säkerhet kan lugna oron.

Det är lite märkligt att Centerpartiet just i denna motion återkommer och kräver mer statliga pengar till forskning. Ni säger: En bred forskning med statliga finansiering bör därför skyndsamt komma till stånd. Det har vi fattat beslut om för några månader sedan när vi lade fast forskningspropositionen.

Det är väl då som ni ska agera. Det är väl då som ni ska komma med kraven i stället för att nu komma med en liten motion från Eskil Erlandsson. Det är möjligt att det är ert partis uppfattning. Jag tycker att det är fel. Ni ska komma när vi diskuterar forskningsfrågorna och när vi ska besluta om anslagen till forskning.

Det är därför vi övriga i utskottsmajoriteten yrkar avslag på reservationen.

Anf. 183 KJELL-ERIK KARLSSON (v) replik:

Fru talman! Det är viktigt i denna debatt att man skiljer på joniserande strålning och icke joniserande strålning. Debatten gäller icke joniserande strålning.

Jag skulle vilja fråga Inge Carlsson om s anser att det ska behövas bygglov för uppsättande av antenner till basstationer i städerna eller om ni anser att bolagen – operatörerna – ska kunna hemlighålla var sändarna och antennerna finns uppsatta.

Anf. 184 INGE CARLSSON (s) replik:

Fru talman! Jag tycker det låter väldigt rimligt att man måste ha bygglov om man ska bygga sådana stationer.

Anf. 185 KJELL-ERIK KARLSSON (v) replik:

Fru talman! Nu är det så att man diskuterar att det inte ska behövas bygglov för att sätta upp antenner och basstationer. Det är en diskussion som pågår.

För att kunna veta i framtiden, för att kunna få erfarenheter och för att – också av forskningsskäl – kunna få fram vilka effekterna är måste man på något sätt ha registrerat var sådant har varit placerat – annars kan man inte dra någon slutsats. Därför ville jag ha just den kommentaren från s.

När det sedan gäller icke joniserande strålning och människors oro vill jag säga att man ska ta människors oro på allvar. Det hoppas jag att vi alla gör. Men SSI säger i en skrift att kunskapen om sambandet mellan icke joniserande strålning och stokastiska skador inte är tillräcklig för att man ska kunna skapa ett riskmått liknande det man har när det gäller den effektiva dosen för joniserande strålning. Man har alltså inte tillräcklig kunskap för detta ännu, och därför behövs det också en bredare forskning.

Anf. 186 INGE CARLSSON (s) replik:

Fru talman! Det är inte så att vi motsätter oss att man ska forska på detta område, men vad jag hävdar inför Centern och inför er i Vänstern är att vi ska besluta om hur mycket forskningsanslag vi ska lämna vid den tidpunkt då regeringen presenterar sin forskningsproposition. Om inte kommer det att bli ogörligt för oss.

Vi har tidigare haft diskussioner om att vi skulle tala om för SLU – Sveriges lantbruksuniversitet – vad man ska forska om där. Det fanns motioner om det också. Det är likadant här nu. Jag tycker att man ska fatta beslut om forskningen vid ett och samma tillfälle.

När det gäller basstationer kan jag referera en diskussion från min grannkommun Norrköping. Där pågår det väldigt livliga diskussioner om att man ska ha en frizon och att man ska placera stationerna så långt bort som möjligt, så att människor inte ska komma i närheten av dem. Det beror naturligtvis på att det finns människor som är elkänsliga.

Men när det gäller basstationerna visar de rekommendationer som ändå finns, grundade på den forskning som görs nu, att de inte utgör någon hälsorisk eller någon fara.

Vi får återkomma till frågan om bygglov. Den är inte med i det betänkande som är under behandling.

Anf. 187 ESTER LINDSTEDT-STAAF (kd):

Fru talman! Som vi har hört är detta betänkande grundat på motioner från allmänna motionstiden. Kristdemokraterna hade ingen motion i detta ämne under allmänna motionstiden, och därmed har vi inte något eget yrkande.

Jag blev lite förvånad över att Inge Carlsson sade att det var första gången som utskottet debatterade detta ämne. Det är möjligt, för det är en ganska ny företeelse, men jag trodde nog att vi hade gjort det förut.

Jag blev lite konfys när Inge Carlsson först motiverade avslagsyrkandena från utskottets sida med att tala om joniserande strålning och om hur bra grepp SSI har om just joniserande strålning. Jag tänkte plötsligt att det var jag som hade lärt mig allting fel.

Här finns tänkvärda motionsyrkanden, men vi kristdemokrater anser faktiskt att utskottet betänkande är bra.

Rubriken för betänkandet är alltså *Icke joniserande strålning m.m.* I detta betänkande är det, som jag kan se det, liktydigt med mobiltelefoni, för det är det som det i huvudsak handlar om.

Utskottet lämnar motionsyrkandena utan åtgärd med hänvisning till att den omfattande forskning som pågår både internationellt och nationellt inte kunnat påvisa att exponering för högfrekventa fält från mobiltelefoner eller deras basstationer orsakar några negativa hälsoeffekter. Men

samtidigt säger utskottet att denna fråga bör ägnas stor uppmärksamhet även i fortsättningen. Vi kristdemokrater tycker att det är oerhört viktigt att man gör på det viset.

Personligen har jag haft samma fundering som Barbro Feltzing om vad som händer när många fält från icke joniserande strålning korsar varandra och hur de samverkar. Antagligen kommer det att bli ett sammelsurium av sådana fält om 10–15 år, när alla master och basstationer är ordentligt utbyggda.

När det gäller mobiltelefoni har vi fått veta att vågrörelserna går ut ifrån ifrågavarande mast bara när telefonkontakt pågår och att telefonen måste arbeta med högre effekt vid dålig kontakt eller om den befinner sig långt ifrån masten. Vid högre effekt blir den lokala strålningen mot kroppen större.

Den bästa försiktighetsåtgärden är, som jag kan se det, att prata så lite som möjligt i mobiltelefonen.

Jag tyckte att det var kul att höra Barbro Feltzing citera ungdomstidningen. Det är den typen av uppmaningar vi behöver, för ungdomar har i dag tagit till sig mobiltelefonen. Jag ser hemma att sonen har kamrater som faktiskt förstör familjens ekonomi med sitt pratande. Man tillbringar helgerna med att prata i mobiltelefon, för det är mycket tuffare än att prata i vanlig telefon, som ju inte strålar på det viset.

Kristdemokraterna finner alltså utskottets betänkande bra. Även vi kommer att följa de vetenskapliga rönen kring mobiltelefoni, men vi finner inte anledning att agera annorlunda än vad utskottet har kommit fram till. Jag yrkar alltså bifall till utskottets förslag.

Anf. 188 LENNART FRIDÉN (m):

Fru talman! Man brukar säga att en optimist är någon som löser korsord med bläckpenna. Efter att ha lyssnat på Inge Carlsson utgår jag ifrån att han bara använder bläckpennor. Jag ser att han visar en sådan. Det var väl det jag misstänkte.

Han har en partikollega i Göteborg – kommunfullmäktiges ordförande – som strax innan den numera nedlagda Ny Tid försvann ifrån presshimlen skrev följande: Det kan inte plötsligt ha blivit så många knäppskallar på en gång. De drabbade måste tas på allvar.

Det är en ovanligt förnuftig partikollega till Inge Carlsson.

Den samlade vetenskapen, sade Inge Carlsson också, tycker så här. Det är det som är det största problemet; det finns inte någon samlad vetenskap. Vi vet vad den samlade vetenskapen sade när Semmelweis på 1800-talade om vad som hände om man inte tvättade händerna när man var läkare. Vi kan bara konstatera att de drabbade – kvinnorna – visste att chansen att inte få några problem vid förlossningen var många gånger större om man lät en barnmorska klara av det i stället för en läkare som nyligen hade obducerat. Vi vet väldigt ofta lite, och vi ska visa ödmjukhet inför de brister i kunskap som vi har.

Jag har framför mig en brevkopia som jag vet att åtminstone tre av oss som debatterar i kväll har fått från en nära anhörig till en professor på Karolinska Institutet som dog häromåret och som själv hade sysslat med frågor som hade med miljöfaktorer vid uppkomst av cancertumörer att göra. Han utgick ifrån, liksom hans nära har gjort, att detta faktum att han hela tiden satt och arbetade i ett hus med mobilmaster på taket och

bodde i ett hus med mobilmaster på taket måste vara en av de faktorer som gav honom denna cancer, som tog hans liv.

Han säger det inte rätt ut, men han misstänkte det. De misstänkte det. Helt ödmjukt ber de Lars Engqvist – det är till honom som detta brev var ställt – att se till att detta kommer med som en del i pusslet för att man ska kunna få säkerhet och visshet när det gäller forskningen kring detta.

I motion 2000/01: MJ801 har jag och en medmotionär tagit upp ett par saker. Vi tycker att vi ganska stillsamt har begärt två saker, nämligen en strikt tillämpning av försiktighetsprincipen – vi vet att det i dag görs undantag från den, bl.a. genom regeringsbeslut – och en samordnad forskning.

Behövs det då en samordnad forskning? Ja, det gör det verkligen. Det är inte bara på den sida där man anser att det inte föreligger några hälso-risker som det är brister i samordningen, utan vi kan faktiskt också se hur man i den forskning som sker där man kommer fram till andra resultat bara behandlar vissa delar. Jag kan som exempel ta professor Per-Arne Öckerman i Göteborg som med sin stora utredning häromåret kunde peka på hur mycket högre värden av fria radikaler det var i blodet hos dem som var överkänsliga för magnetstrålning och som hade utsatts, exponerats, för detta. Eller jag kan ta en internationell auktoritet, som docenten Olle Johansson på Karolinska, som sysslar med dermatologi och neurologi. Jag har läst alla hans forskningsrapporter. Uppenbarligen är inte dessa någonting som man använder sig av i det här utskottet i alla fall. Vi kan konstatera att han kan peka på ett klart samband, liksom flera av hans internationella forskningskolleger, mellan de skador som har uppstått hos folk och att de har varit utsatta, exponerade, för den här typen av strålning.

Det är väldigt lätt att prata om det här som principer. Men när man väl besöker någon av dem som har drabbats av detta märker man att det inte är principer och fall. Detta är människor. Detta är våra medmänniskor, enskilda individer, som har råkat illa ut.

Jag tror att jag tidigare i kammaren, när vi har diskuterat de här frågorna, har tagit upp som exempel en av de finaste forskarna bakom JAS-projektet i Saab, som skrattade åt alla de här knäppskallarna som hade för sig att de hade blivit sjuka på grund av strålning. Han sitter numera i ett elsanerat hus och arbetar vid ett gammaldags ritbräde. Han har ingen som helst elektricitet. En dag slog nämligen allt det här över. Han fick hudförändringar och annat. Det fanns ingen som helst annan förklaring till det än att han hade suttit och, ursäktat uttrycket, häckat framför dataskärmar i flera år, i stort sett dygn ut och dygn in. Sedan hände det som hände.

Den mänskliga organismen har en oerhörd tolerans. Men när den marginal som sträcker sig utanför det normala överskrids är det ofta försent att komma med åtgärder. Ofta samverkar då en hel del av de överkänsligheter av olika slag som människor har.

Nu tycker inte jag att det här är en partipolitisk fråga. Vi borde egentligen kunna samlas över gränserna kring detta. Jag är därför lite förvånad. Jag kommer inte att kunna rösta på ett par av de här reservationerna, som finns, som faktiskt ställer sig bakom Per-Samuel Nissers och min motion därför att man i sina förslag till beslut skriver att man ska bifalla sina egna motioner. Det gäller alltså både reservation 7 och 8. Samtidigt

avslår man den motion som vi har skrivit. Det är för mig en princip att inte stå och rösta mot min egen motion. Man har alltså gjort partipolitik av det här i stället för att ta in alla de här förslagen. Det är mycket tänkande och vetande, inte bara tyckande, Inge Carlsson, bakom de motionerna. Genom att ta in dem under samma paraply och samsas kring det här hade man kanske kunnat få åtminstone samma ställningstagande som näringsutskottet hade häromveckan. Det är lustigt att två utskott i riksdagen kan komma till så olika resultat i det här sammanhanget.

Det var en ödmjuk begäran från vår sida om en bättre samordnad forskning och om att man strikt ska tillämpa försiktighetsprincipen. Så sker icke i dag.

Anf. 189 INGE CARLSSON (s) replik:

Fru talman! När vi behandlade det här ville inte moderaterna stödja den här motionen. De lyssnade på oss. Vi kan inte hålla på att diskutera det här med forskningen i det här sammanhanget. De tycker liksom jag att det faktiskt är fel att göra det vid den här tidpunkten. Det är väl den enkla anledningen till att det här inte har kommit in. Att sedan Vänstern och Centern inte ville vara med om det här utan ville stå upp för de motioner som de hade skrivit får vara upp till dem. De tar inte med Lennart Fridéns motion. Men samtidigt är det så att Moderata samlingspartiet inte yrkade bifall till Lennart Fridéns motion.

Anf. 190 LENNART FRIDÉN (m) replik:

Fru talman! Det är bara att beklaga. Jag har också noterat att mina kamrater i Inge Carlssons utskott är mindre öppna och mindre ödmjuka än dem som sitter i näringsutskottet. Vi får väl återkomma till det. Jag känner också igen den här argumentationen. Den finns uppenbarligen hos den majoritet som just nu finns i utskottet. En del av det som Inge Carlsson sade härifrån talarstolen känner jag igen från de entusiaster som jag har i mitt parti också, som inte kommer att gå att övertyga förrän de en vacker dag kanske dessvärre själva är drabbade.

Anf. 191 INGE CARLSSON (s) replik:

Fru talman! Jag tror inte att vi är mindre ödmjuka i miljö- och jordbruksutskottet än vad man är i näringsutskottet.

Det är klart att det var ett beslut förra veckan där vi inte hade en omröstning. Enligt vad jag hörde efteråt var väl hälften av moderaterna emot att man skulle utreda det här. Det pågår ju ständiga utredningar, så jag tycker att det här beslutet var knepigt. Men, som sagt, vi är nog minst lika ödmjuka i miljö- och jordbruksutskottet, men vi har också vissa principer. De olika partierna ska i första hand agera när regeringen lägger fram sin forskningsproposition och ska inte i samband med ett sådant här betänkande komma och kräva det ena och det andra.

Vi har alltså antagit en forskningsproposition som gäller 2001–2003. Den kan visserligen justeras efter något år osv., men vi har också den principen att den här typen av motioner behandlas ungefär vart tredje år. Därför yrkar vi, inklusive Lennart Fridéns kamrater moderater som faktiskt är ganska ödmjuka men förståndiga, avslag på alla de här motionerna.

Anf. 192 LENNART FRIDÉN (m) replik:

Fru talman! Nu har Inge Carlsson kommit tillbaka till det här igen. Det här är motioner som kom under allmänna motionsperioden. Det är inte lätt för dem som då skriver motioner, framför allt enskilda motioner, att veta vad som kommer i regeringens forskningsproposition. I den del av forskningspropositionen som man hänvisar till här i betänkandet talar man om att IT-forskning m.m. ska prioriteras. Men det här är ju en del av de negativa bieffekterna av den annars positiva IT-utvecklingen. Man kan inte sitta i september och förutsäga vad som kommer att sägas senare i en proposition. Då hade det varit bättre om respektive utskott hade avvaktat med att behandla de här motionerna och behandlat dem i samband med forskningspropositionen. Men det här är inte vårt fel, vi som motionerar. Det här felet ligger i så fall hos dem som planerar arbetet på respektive utskott.

Anf. 193 EVA FLYBORG (fp):

Fru talman! Folkpartiet efterlystes tidigare i debatten. Inge Carlsson! Här är vi. Vi är inte någon annanstans; vi deltar naturligtvis också.

Fru talman! Larmrapporter om att strålning från mobiltelefoner kan orsaka nervskador, cellförändringar och cancer har faktiskt duggat tätt de senaste åren, men resultaten är omtvistade, och det finns lika många forskningsrapporter som tyder på att telefonerna är ofarliga. Vi har helt enkelt för lite kunskap för att veta någonting säkert om mobiltelefonernas hälsorisker i dag.

Lika lite som det är bevisat att telefonerna är farliga kan vi hävda att de är ofarliga, men de resultat som har presenterats hittills ger definitivt anledning till eftertanke.

Exponeringen skiljer stort mellan olika telefonmodeller, men mätningarna kontrolleras inte av några myndigheter eller oberoende forskningsinstitut, och tillverkarna vill inte redovisa sina mätvärden. Det borde väl ändå vara naturligt för mobiltelefonstillverkarna att ge konsumenterna själva möjlighet att bedöma vilka faktorer man vill väga in när man skaffar en mobiltelefon. Att på det här sättet hemlighålla uppgifter om strålningsvärden tyder på en förmyndarmentalitet som inte hör hemma i ett modernt samhälle. Om inte tillverkarna vill offentliggöra uppgifterna bör vi hjälpa dem på traven och lagstifta i frågan.

Försök har visat att det finns en koppling mellan strålning från mobiltelefoner och negativa biologiska konsekvenser. Bl.a. tyder resultaten på att balansen mellan viktiga joner och enzymer i cellerna kan rubbas och att elektromagnetiska fält underlättar bildandet av s.k. fria radikaler – kraftfulla oxidanter som kan förstöra cellernas grundfunktioner.

Undersökningar som bl.a. genomförts i Sverige visar att mobiltelefonanvändare känner av huvudvärk, koncentrationssvårigheter, sömnrubbningar och trötthet som de förknippar med användning av mobiltelefoner. Exponeringen misstänks också påverka minnet och arvsmassan samt ge förändrat blodtryck. Sambandet med tumörer är omdebatterat. Ett forskarlag från Australien har rapporterat om fördubblad cancerfrekvens hos cancerkänsliga möss som utsatts för radiostrålning av samma typ som från mobiltelefonerna – en undersökning som avvisats som irrelevant av mobiltelefonindustrin. Vi vet redan i dag att starka mikrovågor

är farliga. Det vi inte vet ännu är om svag strålning också kan ha långtidseffekter på hälsan.

Det som framför allt ger anledning till eftertanke är att dagens mobiltelefonantennerna hålls så nära huvudet och att en så stor andel av befolkningen är utsatt för denna exponering. Dessutom kan effekter som höjd cancerrisk ge genomslag först om kanske 10–30 år. Lägg här till, fru talman, att själva användningen av mobiltelefoner har ändrats dramatiskt de senaste åren – från korta affärsmeddelanden till numera långa samtal med familj, vänner och bekanta, och även konferenssamtal som kan vara upp till flera timmar. Dessutom har användarnas snittålder sänkts dramatiskt under de senaste åren. Det är inte alls ovanligt att tonåringar själva förfogar över sin egen mobiltelefon och använder den i stort sett till alla sina privatsamtal.

Användandet ökar såväl i omfattning som i frekvens och går allt längre ned i åldrarna. Se bara hur statliga Telia marknadsförde mobiltelefoner till barn. Målgruppen var barn i åldern 7–12 år. Fru talman! Innan barnen ens har fått sina riktiga tänder ska de ha en mobiltelefon.

Detta är starka skäl till att man måste aktualisera och ifrågasätta nu gällande gränsvärden och omedelbart klargöra om de behöver skärpas. Det är detta som är en hel del av frågan: Behöver de skärpas? Ett gränsvärde är ingen konstant utan måste revideras i takt med att kunskaperna ökar och sammanhangen förändras. En tillsynsmyndighet måste också utses för kontroll av strålningsvärdena.

Fru talman! Jag får med det här yrka bifall till reservation 1 men också anmäla stor sympati för övriga reservationer.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 6 april.)

Prot. 2000/01:92
5 april

*Icke joniserande
strålning m.m.*

19 § (forts. från prot. 91) **Idrottsfrågor m.m.** (forts. KrU4)

Idrottsfrågor m.m.

Anf. 194 DAN KIHLESTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Då ska jag be att få inleda den tredje perioden i vår idrottsdebatt med några frågor till Lars Wegendal.

Det var en punkt som Lars Wegendal inte berörde senast vi debatterade men som jag tog upp i mitt anförande. Det gäller detta med friluft- och främjandeorganisationerna, som jag tycker är spännande. Det är något nytt och intressant, och det är också tänkt att ge möjligheter till nya organisationer.

Lite historia på området säger att från förra året, år 2000, är detta ett eget anslag utbrutet ur idrottsrörelsens anslag. Det tycker jag är bra. Det var ju ett beslut i samband med idrottspropositionen. På våren 1999 inleddes en översyn i Regeringskansliet, och avsikten var att regeringen skulle återkomma i ärendet samma höst. I budgetpropositionen 1999/2000 meddelade regeringen att man avsåg att återkomma våren 2000 med ett nytt system som skulle gälla fr.o.m. i år. Frågan bereds dock fortfarande i Regeringskansliet, enligt det betänkande vi har framför oss.

Jag skulle vilja höra några kommentarer från Lars Wegendal om det: Är inte det en lite väl lång och seg bearbetning av en så begränsad fråga som detta ändå är?

Anf. 195 LARS WEGENDAL (s) replik:

Fru talman! Som vi redovisar i betänkandet, och precis som Dan Kihlström säger, pågår det för närvarande en beredning av den här frågan i Regeringskansliet. Jag kan till hundra procent hålla med Dan Kihlström: Jag tycker också att den här beredningen har pågått under en alldeles för lång tid.

Det är väl delvis en ekonomisk fråga. I dag är detta, precis som Dan Kihlström säger, ett eget anslag, och regeringen anger vilka organisationer som får del av det. Den fördelningen bygger naturligtvis på den fördelning som Riksidrottsförbundet tidigare hade. Det var ju RF som fördelade tidigare.

Det finns nog inga direkt principiella skäl till att vissa inte får ett anslag i dag. Frågan är nog mer av ekonomisk art. Antingen får de som i dag får, eller så får man plocka in ytterligare bidragstagare under samma anslagssumma, eller så får man öka anslagssumman. Vi har i vår budget inte utrymme för att utöka den, men vi får väl se i en framtid. Jag har en förhoppning om att vi kommer att kunna anslå mer pengar till detta. Jag delar nämligen den principiella uppfattningen att det kan finnas fler främjandeorganisationer som för sin verksamhet skulle må väldigt bra av att lyckas erhålla pengar i anslag.

Anf. 196 DAN KIHLESTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Tack för det svaret, och tack för erkännandet att det kanske har varit lite segt i Regeringskansliet när det gäller detta. Nu tycker väl jag, när man gör en sådan här reform, att regeringen borde ha varit medveten om att det finns ett stort antal organisationer som står vid dörren och knackar på. Det tycker jag att man skulle ha haft med i tankarna.

I utredningen Ds 1999:78 som nämns i betänkandet står det mycket om detta som är intressant att läsa. Man kan i en sammanfattande bedömning läsa att det finns ett stort antal riksorganisationer som väl skulle kunna falla in under den här rubriken. Jag tycker att det är viktigt att vara öppen för nya organisationer. Jag menar inte att alla dessa organisationer som står vid dörren skulle kunna få, men man kan ju trappa in dem precis som Lars Wegendal säger.

Jag måste ändå uttrycka att jag tycker att regeringen har misskött förändringsarbetet när det gäller främjande- och friluftsförbund. Jag vet att det finns många organisationer som står och väntar på riktlinjer, och då är frågan: Hur länge ska de egentligen behöva vänta?

Anf. 197 LARS WEGENDAL (s) replik:

Fru talman! Det är precis som jag säger: Jag ser också ett behov hos många av de här främjandeorganisationerna. Jag ser det som uteslutande en ekonomisk fråga. Den fördelning som sker i dag sker ju utifrån de summor som gällde när Riksidrottsförbundet fördelade dessa pengar. Man bröt bara ut dem, så att säga, och lade dem som ett särskilt anslag. Jag utgår från att det i en framtid kommer att anslås ytterligare pengar

Anf. 198 ROY HANSSON (m) replik:

Fru talman! Vi hoppas väl alla att det ska bli avgörande i den här tredje perioden. I och för sig kan det gå till *sudden death*, om det inte blir knockout dessförinnan.

Lars Wegendal inledde sitt anförande väl med att referera till tidigare proposition och riksdagsbeslut om idrottens självständiga ställning. Men nu är nog verkligheten en annan, Lars Wegendal. I tidningen Svensk Idrott har RF-ordföranden tagit upp det olämpliga i att regeringen reserverar medel ur idrottsanslaget för egen disposition, som det står, och detta dessvärre i ökande grad. Jag kan väl förstå syftet med detta. Det är för att regeringen eller enskilda statsråd med idrottens pengar ska kunna leka jultomte. Ett annat sätt är att med penningens makt kunna styra vad idrotten ska göra med de här medlen. Försvaret Lars Wegendal detta förfarande att öronmärka pengar i ökande grad? Rimligen är det inte möjligt efter Lars Wegendals inledning.

Fru talman! Ett annat fall där utskottsmajoriteten ifrågasätter idrottens självständighet är när man gör en beställning om en politiskt tillsatt utredning om kampsporter. Detta är ett exempel på politiskt ingripande i idrottens egna angelägenheter.

Hur säkerställer utskottsmajoriteten att denna politiska utredning inte börjar utreda en idrott som inte anser sig vara kampsport? Hur ska man avbryta detta politiskt tillsatta utredande, om idrotten inte själv vill och om idrottsgrenen vill vara ifred från politiskt ingripande?

Risken är uppenbar att det politiska utredandet tar överhanden vad gäller idrottens ansvar att utforma tävlingsbestämmelser och tävlingsregler.

Vilka idrotter anser Lars Wegendal är kampsporter?

Hur ska utredningen komma fram till vad man ska utreda och vad man inte ska utreda?

Kan jag få exempel på fem sporter som Lars Wegendal anser vara kampsporter?

Anf. 199 LARS WEGENDAL (s) replik:

Fru talman! Jag börjar med frågan om idrottens självständighet. Jag läste också ledarsidan i Svensk Idrott och såg vad Riksidrottsförbundets ordförande uttryckte där.

Han kallade det en öronmärkning av statsbidraget och sade att det drabbade specialidrottsförbunden. Det var det som var hans poäng. Han ser ett ökande behov av medel till specialidrottsförbunden, och behövde hitta något att angripa. Då blev det de här tio miljonerna.

Jag ser det mer som en osäkerhet från Riksidrottsförbundets sida i den delvis nya roll som de har när det gäller fördelningen av statsbidragen.

Inom de knappa tio miljoner som finns anslagna ligger pengar som dels är till en eventuell utökning av den talangsatsning som vi redan har beslutat om. De ligger normalt på tio miljoner. Dels är de till en eventuell talangsatsning på motsvarande sätt inom handikappområdet. Avslut-

Idrottsfrågor m.m.

ningsvis finns det pengar till den EU-konferens om social ekonomi som ska gå av stapeln i Gävle i juni.

Vad jag förstår är Riksidrottsförbundet i ett läge där man ser att specialidrottsförbunden behöver ytterligare anslag, och då sneglar man på de här pengarna och tror att det är ytterligare pengar som går att disponera för detta ändamål.

Det kommer att pågå en diskussion inför nästa år. Jag vet att man där kommer att ta upp den här frågan.

Anf. 200 ROY HANSSON (m) replik:

Fru talman! Det blev inget svar på mina frågor om kampsporter.

Jag tycker nog att Lars Wegendal avfärdade Riksidrottsförbundets ordförande litet lättvindigt. Om man ägnar en hel ledare i facktidningen åt just det här bekymret måste det väl kunna betraktas som det just nu största bekymret inom svensk idrott.

Det som räknades upp här är väl idrotten själv kapabel att hantera. Det behövs inga statsrådsingripanden för detta.

Att idrotten skulle bekosta en politisk EU-konferens var en nyhet för mig. Jag tycker att det är något märkligt. Alla andra konferenser måste väl bekostas av statsmedel.

Fru talman! I går passerade Lars Wegendal dopningsfrågan väldigt lättvindigt. Jag läste protokollet i dag. Där fanns några rader. I anförandet sades: Ulrica Messing besökte för några veckor sedan utskottet och delgav utskottet regeringens tankar om WADA och dess lokalisering.

Jag tror att det vore ett stöd för Stockholm om det var en enig riksdag som ställde upp och stöttade för att lokalisera WADA hit.

Det hade gått bra att göra det genom att stödja den moderata motionen Kr537 i denna del.

Nog, Lars Wegendal, vore det starkare med en enig riksdags beslut än ministrarnas tankar i ett utskott. Varför kan inte Socialdemokraterna stödja Moderaterna i denna del, att stödja Stockholm som kandidat?

Anf. 201 LARS WEGENDAL (s) replik:

Fru talman! Låt mig börja med boxningen. Roy Hansson säger att det ska bli ett politiskt utredande. Det är inte alls det det handlar om. Det handlar om en expertutredning. Därefter kommer vi troligtvis att behandla utredningsresultatet politiskt här i kammaren i form av eventuellt nya lagstiftningar.

På mig verkar det ibland som om Moderaterna i alla lägen vill låta påskina att regeringen inte gör något.

Roy Hansson fick information tillsammans med de övriga i utskottet just i fallet med WADA. Ulrica Messing beskrev regeringens arbete. I allt väsentligt överensstämmer det med de önskemål som finns i den motion som man från Moderaternas sida har en reservation om.

Man pratar sig varm för en lokalisering till Sverige, och företrädesvis Stockholm, står det i motionen. Jag vill påminna om att det är Stockholm som är den aktuella kommunen. Det är inte Askersund, Visby eller någon annan kommun, utan det är Stockholm som har ansökt om detta. Inte Sverige, utan Stockholm.

Stockholm slåss tillsammans med fem andra orter i världen.

Jag är övertygad om att vi inte ska stå här i Sveriges riksdag och tala om var WADA ska lokaliseras. Det gör deras exekutiva kommitté. De åker runt till samtliga kandidatorter och gör en bedömning av ansökningsarna. Därefter kommer de att fatta beslut.

Prot. 2000/01:92

5 april

Idrottsfrågor m.m.

Anf. 202 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v):

Fru talman! Min tredje rond i den här idrottspolitiska debatten handlar om boxning och kampsport.

Jag ställer mig helt bakom utskottsinitiativet som innebär att en expertutredning bör tillsättas som ska utreda kampsporterna. Det gör jag trots att jag anser att slag mot huvudet inte bör vara tillåtet i någon sport.

Jag tycker att det är bra att utredarens mandat är allsidigt, med uppdrag att särskilt belysa de medicinska aspekterna samt kampsporternas sociala funktion och möjlighet att bidra till integration i samhället.

I och med att utskottet har tagit det här konstruktiva initiativet finner jag ingen anledning att yrka bifall till den flerpartimotion, Kr510, som jag står som undertecknare på.

Motionerna och diskussionerna om boxning har de senaste åren varit många, långa och, vad jag tycker, väldigt grabbiga. Det är bara jag som är kvinna bland ledamöterna i salen i dag.

För att vi ska komma vidare är det därför bra med en allsidig utredning om kampsporter. Om jag får komma med en önskan, önskar jag att det blir en kvinnlig utredare; en kvinna som, om det behövs, ger regeringen underlag för att återkomma till riksdagen med nya förslag till beslut.

Jag vill också påpeka att utskottet är enigt om att proffsboxningsförbudet alltså ska gälla. Men vi vill ta verkligheten på allvar, den verklighet som innebär att de praktiserade kampsporter som tillkommit efter det att boxningslagen infördes 1970 kan innehålla moment eller beteenden som kan föranleda att sporterna i likhet med professionell boxning borde regleras i lag, inklusive det faktum att proffsboxningen kommit in i våra vardagsrum via TV-apparaterna.

Det finns också i betänkandet två motioner som vill upphäva den lagstiftning som finns i dag. I en av dem, Kr518, skriver man att förbudet troligen syftar till att göra det svårare för svenska boxare att delta i proffsgalor utomlands, och också svårare för dem att utöva sitt yrke.

Jag delar inte den uppfattningen. För mig är själva utgångspunkten i förbudet själva proffsboxningens natur, dvs. att man blir premierad för att man misshandlar andra människor mot betalning. Man eftersträvar att slå sin motståndare i huvudet för att uppnå knockout. Knockout innebär ju, som alla vet, att man slår sin motståndare medvetslös och alltså utsätter honom eller henne för åtminstone lindrig hjärnskada. Om knockouts utövas tillräckligt ofta kan den också innebära hjärnskada.

Reglerna för proffsboxning utgör inget hinder för slag mot huvudet, medan man inom amatörboxningen försöker minimera de här skadorna genom användning av huvudskydd. Därför är amatörboxningen tillåten i Sverige.

Mot bakgrunden av det här och de nya kampsporter som har blivit aktuella i vårt land är det rimligt att en allsidig utredning görs för att se om även dessa behöver regleras i lag. Detta är grunden till att jag anser att

slag mot huvudet, oavsett sport, bör vara förbjudet i Sverige – eller egentligen bör vara förbjudet över hela jordklotet.

Utskottets ledamöter har haft två helt olika ingångar till att en expertutredare bör tillsättas. Min förhoppning är den att lagstiftningen moderniseras så att slag mot huvudet alltså förblir förbjudet i Sverige, men inte bara i boxning utan i alla kampsporter där slag mot huvudet premieras. För mig finns det två alternativ. Det ena är att förbjuda sporter med inslag av slag mot huvudet, och det andra är att förbjuda slag mot huvudet oavsett i vilken sport de förekommer.

Jag ser fram emot den här expertutredningen, och jag hoppas också att den fortsatta debatten kommer att fortsätta och vitaliseras. Jag hoppas att den inte ska handla om hur synd det är om dem som vill boxas och inte får göra det i Sverige. Jag hoppas att den här debatten ska handla om de skadeverkningar som sporten ger rent medicinskt och den påverkan på samhället som den också kan tänkas ha.

I grunden tycker jag att vi ska vara stolta över vårt svenska boxningsförbud. Väldigt många länder utanför Norden har inte en sådan lagstiftning. Dock ska vi också veta att många länder i Norden har en sådan här lagstiftning. Jag kan också informera kammarens ledamöter om att på Island är även amatörboxning förbjuden.

För den skull ska vi inte vara rädda för att se över en lagstiftning som många inte tycker stämmer överens med verkligheten, oavsett på vilken grund det ställningstagandet vilar.

Anf. 203 MAGNUS JACOBSSON (kd):

Fru talman! Sedan urminnes tider har människor övat och tränat för att överleva i en föränderlig värld. Samtidigt som kroppsövningar hämtade sin inspiration och tog sitt ursprung i vardagsproblematiken växte det också fram en gemenskap mellan utövarna, vilken även gett enskilda individer ära och berömmelse.

Detta är en historisk verklighet som torde gälla alla idrotter, oavsett om det handlar om hästkapplöpning, spjutkastning, löpning, brottning eller någon av alla de kamparter som i dag utövas i Sverige. Att idrotten således har en mångtusenårig historia där man kombinerat kamratskap, tävling och nationell eller annan gruppidentifikation med varandra borde vara uppenbart för alla.

Ändå är det så att i Sverige betraktas en del idrotts- och tävlingsverksamheter som ”fina” och beundransvärda, medan de olika kampsporterna betraktas med misstänksamhet. Tydligast ser vi detta i att Sverige sedan den 1 januari 1970 har en lag som förbjuder proffsboxning.

Fru talman! Ett annat exempel på denna negativa hållning till kampsporter är att det nu förevarande betänkandet säger ja till en utredning med utgångspunkten ”om några av de praktiserade kampsporterna innehåller oönskade moment eller beteenden som kan föranleda att sporterna i likhet med professionell boxning borde förbjudas. Utskottet ser det som viktigt att få denna fråga belyst och anser att en expertutredning bör tillsättas.”

Senare i betänkandet hävdar man att utredningen ska vara förutsättningslös och ta hänsyn till både medicinska och sociala aspekter. Men med den grunduppfattning som lyser igenom när man läser betänkandet framgår det enligt min mening att syftet med utredningen inte är att

proffsboxning ska tillåtas utan snarare att andra kamparter ska omfattas av förbudet mot proffsboxning.

Denna hållning från utskottet är beklaglig, särskilt som kampsporterna av tradition jobbar mycket med individuell utveckling och attityder. Det är också ett faktum att boxningen och de övriga kampsporterna ofta lyckas med att fånga upp ungdomar som är glid.

Fru talman! Nu är det tyvärr så sorgligt att riksdagen inte i dag kommer att avskaffa proffsboxningsförbudet, utan man kommer att tillsätta en utredning vars objektivitet och syfte jag personligen ifrågasätter. Men då denna utredning nu ändå kommer att genomföras hoppas jag att man även ser över Riksidrottsförbundets och Budoförbundets hantering av de kampsporter som i dag inte tillåts organisera sig via dessa organisationer och på så sätt inte ges möjlighet att tillägna sig de bidrag som vi ger till idrottsrörelserna i vårt land.

Trots att partirepresentanterna i fråga över huvud taget inte är närvarande i kammaren på grund av en olycklig ordning, där vi nu är inne på den tredje rondan, vill jag ändå nämna att det för mig är förvånande att Folkpartiet, som i vanliga fall står för individfrågor, i denna fråga inte låter individerna själva fatta beslut.

Jag är nog ännu mer förvånad över Miljöpartiets debatt om att en kampart som karate borde förbjudas. Detta är en hållning som liknar den som hysts av de flesta kinesiska dynastier. En kampart som många i dag inte tänker på i detta sammanhang, nämligen *taichi*, utvecklades bl.a. under de kinesiska kejsarimperierna. I dag tänker de flesta på *taichi* som en mjuk form av gymnastik, vilket det inte är. Studerar man den noga finner man att det är en väl utvecklad kampart. Det enda som man behöver göra för att visa detta är att höja farten.

Det är däremot helt korrekt att *taichi* också har ett mjukt rörelsemönster och inslag av meditation. Framför allt de asiatiska kamparter som inte växer fram i västvärlden som brottning och boxning innehåller en kombination av fysisk övning och inslag av att lära sig tänka och se till människor.

Det är beklagligt att kammaren går i den riktning som den siktar till, och jag yrkar därför bifall till motion Kr504.

Anf. 204 ROY HANSSON (m) replik:

Fru talman! Jag vill bara helt kort erinra Magnus Jacobsson om att det går bra att stödja reservation nr 10 och på det sättet komma ur den situation som Magnus Jacobsson redovisar. Då behöver han inte ställa sig bakom kravet på kampsportsutredningen.

Anf. 205 MAGNUS JACOBSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag är nöjd med det yrkande som jag har ställt. Jag tror att det i mitt perspektiv är en mer korrekt väg.

Anf. 206 GUNNAR AXÉN (m):

Fru talman! Idrotten anses ha många goda effekter i samhället. Den bidrar till att hålla ungdomar borta från droger och kriminalitet, och den anses bidra till en god folkhälsa.

Svenska idrottsliga framgångar är också något som engagerar de flesta av oss. Alltsedan Ingemar Johanssons framgångar i boxningsringen har boxningen varit en av de sporter som många har engagerat sig i.

Vi har i dag många professionella boxare som röner stora framgångar i de internationella boxningsringarna. Det är därför högst märkligt att dessa professionella idrottsutövare inte har möjlighet att utöva sin sport på hemmaplan. I praktiken råder det ett yrkesförbud för svenska proffsboxare. Det är på tiden att detta yrkesförbud avskaffas och att proffsboxningen åter tillåts i Sverige.

Myndiga människor som väljer att satsa på en professionell boxningskarriär ska inte vara förhindrade att utöva sin sport i Sverige. Myndiga människor är själva kapabla att bedöma de risker som sporten medför, och de vet vad de ger sig in på när de kliver in i boxningsringen. Förmyndaraktiga politiker ska inte komma viftande med sina politiska pekpinnar och förhindra dessa boxare från att utöva sin sport.

Därför är det dags att avskaffa den lag som förbjuder professionell boxning. Det krävs inga segdragna politiska utredningar för att komma fram till slutsatsen att professionella boxare – liksom andra professionella idrottsutövare – ska ha full rätt att ägna sig åt sin sport även i Sverige.

Det räcker med att avskaffa den lag som förbjuder professionell boxning, och det är också vad jag föreslår i min motion Kr504.

Trots att jag är övertygad om att kammaren består av en kompakt majoritet av förmyndaraktiga politiker som tror sig veta bäst om det är lämpligt att man ägnar sig åt professionell boxning eller inte yrkar jag bifall till min motion Kr504 – jag har ju nu fått stöd från oväntat håll. Yrkandet medför att de som vill markera sitt stöd för den professionella boxningen får en möjlighet till det vid voteringen senare här i kammaren.

I detta anförande instämde Lennart Hedquist (m).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 6 april.)

*Förnyad behandling av
vissa indelnings- och
länsstyrelsefrågor*

20 § Förnyad behandling av vissa indelnings- och länsstyrelsefrågor

Föredrogs
bostadsutskottets betänkande 2000/01:BoU11
Förnyad behandling av vissa indelnings- och länsstyrelsefrågor.

Anf. 207 LENNART NILSSON (s):

Fru talman! Detta ärende har ju varit återremitterat till bostadsutskottet, av den anledningen att man ville bryta loss två motioner som handlar om bildandet av Heby kommun – ett ärende som ligger på regeringens bord. Oavsett detta är det bara att konstatera att riksdagen inte äger sådana här frågor, såvida inte indelningslagen ändras.

Därför, fru talman, yrkar jag bifall till reservationerna 2 och 3 i betänkandet.

Anf. 208 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Bostadsutskottets ledamöter debatterade delar av detta betänkande redan den 8 mars. Efter återremitteringen till utskottet har delen om Heby kommun och den länsindelningen lyfts ut ur betänkandet. Det blir säkert en ny diskussion när detta ärende återkommer till kammaren.

Under våren 1999 debatterades här i kammaren motioner om kommunindelningar. Det blev majoritet för ett tillkännagivande till regeringen om att procedurerna med kommunindelningar måste underlättas. Därför har också regeringen tillsatt en utredning, Kommundemokratikommittén, som just ska se vilka åtgärder som behövs för att stärka den medborgerliga insynen och deltagandet i den kommunala demokratin. Detta upplever vi kristdemokrater som oerhört positivt, och vi ser fram emot resultatet av den utredning som kommer att presenteras i maj.

En enig demokratiutredning överlämnade sitt förslag till regeringen i februari förra året. I utredningen talar man i kapitlet *Politik för folkstyrelse på 2000-talet* om vikten av att stärka den demokratiska medvetenheten, utveckla deltagandet och öka självstyrelsen. Vidare säger man att detta kan uppnås genom att kommuner delas.

Det finns alltså redan från riksdagen och från en enig demokratiutredning en inriktning mot behovet av att dela våra kommuner för att få ökad insyn och medborgarinflytande.

Därför noterar vi med glädje att riksdagen genom två tillkännagivanden till regeringen om just kommunindelningar har kvar denna inriktning i sitt arbete.

Det första tillkännagivandet handlar om att ompröva regeringens negativa beslut om att Torslanda inte ska få bilda en egen kommun.

Det andra tillkännagivandet gäller frågan om bildandet av Ljungskile kommun. Utskottet framhåller att det finns anledning att i särskild ordning utreda denna fråga.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i de stycken i betänkandet som berör kommunindelningarna och till reservation nr 4 som Annelie Enochson pläderade för i den förra kammardebatten. Vidare yrkar jag avslag på reservationerna 2 och 3.

Anf. 209 EWA THALÉN FINNÉ (m):

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet samt avslag på alla reservationer. I övrigt hade jag inte tänkt mig någon debatt i kväll i ärendet. I stället hänvisar jag till vad jag sade i debatten den 8 mars i samband med behandlingen av betänkandet BoU7.

Anf. 210 MAGNUS JACOBSSON (kd):

Fru talman! Eftersom jag inte hade möjlighet att vara här vid förra tillfället när vi hade debatt om detta vill jag hålla ett kort anförande, utan att för mycket förlänga debatten. Då detta ärende alltså har beretts och debatterats tidigare i denna kammare ämnar jag inte vara särskilt långgrandig. Min och Åke Carnerös motion om en utredning av Ljungskiles förutsättningar att bilda en egen kommun behandlas här. Därför vill jag som motionär och uddevallabo ändå ta tillfället i akt och tacka utskottsmajoriteten för att man tillstyrkt motionen.

Prot. 2000/01:92

5 april

*Förnyad behandling av
vissa indelnings- och
länsstyrelsefrågor*

Enligt min mening är det viktigt att riksdagen på detta sätt visar att man lyssnar till den folkliga opinion som finns runtom i vårt land och som hävdar att det på ett bättre sätt än som i dag är fallet går att förvalta och administrera det gemensamma ansvarsområden som en egen kommun. Särskilt viktigt är detta om man samtidigt betänker att ett stort antal kommunpolitiker försvunnit i vårt land och att det verkar vara så att det praktiska politiska engagemanget minskar, vilket på sikt kan vara ett hot mot demokratin.

Dagens riksdagsbeslut visar också att vi har tagit till oss Demokratiutredningens tankar om kommunernas storlek och om medborgarnas behov av delaktighet. Dagens kommunindelningar betyder inte att det är av naturen upprättade och för evigt givna gränser, utan finns det möjligheter och förutsättningar att skapa bättre fungerande kommuner där medborgarna känner en större delaktighet i beslutsprocessen är det inte något som vi ska motarbeta.

Fru talman! Det är med stor tillfredsställelse som jag ser att majoriteten förordar en utredning beträffande Ljungskiles strävan att bilda en egen kommun.

Anf. 211 LENNART NILSSON (s) replik:

Fru talman! Det hade varit bättre om Magnus Jacobsson eller någon annan hade motionerat till Uddevalla kommunfullmäktige eller om man hade demonstrerat på Kungstorget i Uddevalla. Frågan ägs nämligen inte av riksdagen, utan detta borde diskuteras i Uddevalla i stället för att regeringen, enligt förslaget, ska utreda frågan. Detta borde man alltså i stället klara i Uddevalla kommun.

Anf. 212 MAGNUS JACOBSSON (kd) replik:

Fru talman! Nu är det så att Magnus har gjort just det – bl.a. i Uddevalla kommunfullmäktige eftersom jag även sitter med där.

Sedan är det inte så att det är kommunen som brukar utreda, utan det gör Kammarkollegiet. Detta är en fråga som tas upp vidare. Vad riksdagen nu gör är egentligen att man skickar en signal till regeringen om vad man tycker.

Jag är väl medveten om vilka regler och förordningar som gäller men jag uppskattar ändå att bostadsutskottet ger denna signal eftersom det är en oerhört viktig signal om hur man ser på demokrati och hur man ser på att en liten del vill börja diskutera och säga: Vi kan förvalta oss själva bättre.

Därför är jag alltså oerhört tacksam för det beslut som har tagits.

Anf. 213 LENNART NILSSON (s) replik:

Fru talman! Om det är så att Magnus Jacobsson har fått nej i Uddevalla kommun är det inte demokrati. Däremot är det demokrati att få igenom ett förslag i Sveriges riksdag, över huvudet på de fullmäktigedamöter som är valda av befolkningen i en kommun.

Anf. 214 MAGNUS JACOBSSON (kd) replik:

Fru talman! Tänk om fem partier är hyfsat eniga i Uddevalla och säger: Vi skulle vilja att man utreder detta – två partier kör över fem denna

gång. Men nu hör det till saken att förra gången detta var uppe till diskussion var, om jag inte missminner mig, alla partier i Uddevalla eniga, så det där går väl lite si och så.

Här uppe sägs det nu att man bör titta på frågan och utreda den. Huruvida det här är mer eller mindre demokrati – ja, där kan jag bara säga: Nej, det beslut som fattades i Uddevalla var fullt demokratiskt och korrekt taget men jag tror att demokrati också innebär att medborgarna ska känna sig delaktiga. Därför är jag glad över riksdagens beslut. Det gör att medborgarna kan ha större möjligheter att känna sig delaktiga, vilket alltså gläder mig.

Anf. 215 STEN LUNDSTRÖM (v):

Fru talman! Även om det här i riksdagen i mångt och mycket är en repris av debatter tycker jag inte att repriserna ska komma så ofta. Därför skulle jag föredra att nöja mig med att yrka bifall till reservationerna 5 och 6. I övrigt instämmer jag i vad Lennart Nilsson har sagt.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 6 april.)

21 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Motioner

med anledning av prop. 2000/01:71 Nytt huvudmannaskap för vårdhögskoleutbildningar

2000/01:Ub41 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m)

2000/01:Ub42 av Maud Ekendahl och Margareta Cederfelt (m)

med anledning av prop. 2000/01:92 7 kap. rättegångsbalken

2000/01:Ju18 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m)

22 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 5 april

2000/01:364 av *Lena Olsson* (v) till socialminister Lars Engqvist

Utvärdering av konkurrensutsättningen inom äldreomsorgen

2000/01:365 av *Chatrine Pålsson* (kd) till socialminister Lars Engqvist

Barn- och ungdomspsykiatri

2000/01:366 av *Annelie Enochson* (kd) till socialminister Lars Engqvist

Låsta arvspengar och socialbidrag

Prot. 2000/01:92
5 april

*Förnyad behandling av
vissa indelnings- och
länsstyrelsefrågor*

2000/01:367 av *Olle Lindström* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Norrbotten

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 17 april.

23 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 5 april

2000/01:1007 av *Cristina Husmark Pehrsson* (m) till miljöminister Kjell Larsson

Miljökrav på utlandsregistrerade fordon

2000/01:1008 av *Kenneth Johansson* (c) till näringsminister Björn Rosengren

Järnvägskapaciteten mellan Falun och Borlänge

2000/01:1009 av *Anne-Katrine Dunker* (m) till näringsminister Björn Rosengren

Tågförseningar

2000/01:1010 av *Anne Ludvigsson* (s) till socialminister Lars Engqvist

Handikappades inkomstgräns för ersättning till godman/förvaltare

2000/01:1011 av *Anne Ludvigsson* (s) till socialminister Lars Engqvist

Lagen om ersättning till steriliserade i vissa fall

2000/01:1012 av *Helena Zakariasén* (s) till försvarsminister Björn von Sydow

Utbildning av nazister inom försvaret

2000/01:1013 av *Yvonne Oscarsson* (v) till justitieminister Thomas Bodström

Straffmätning för poliser

2000/01:1014 av *Harald Nordlund* (fp) till justitieminister Thomas Bodström

Välgörenhetsorganisationers insamlingsverksamhet

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 17 april.

24 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 5 april

2000/01:885 av *Åsa Torstensson* (c) till miljöminister Kjell Larsson

EKN

2000/01:925 av *Ulla Hoffmann* (v) till utrikesminister Anna Lindh

FN:s konvention om barnets rättigheter

2000/01:926 av *Elizabeth Nyström* (m) till utrikesminister Anna Lindh
Lettlands behandling av judar

2000/01:927 av *Ulla Hoffmann* (v) till utrikesminister Anna Lindh
Stening till döds

2000/01:947 av *Helena Bargholtz* (fp) till utrikesminister Anna Lindh
Antisemitism i Lettland

2000/01:948 av *Tuve Skånberg* (kd) till utrikesminister Anna Lindh
Förföljelse av kristna i Kina

2000/01:976 av *Anna Åkerhielm* (m) till statsrådet Maj-Inger Klingvall
Kosovoalbanska flyktingar

2000/01:987 av *Hillevi Larsson* (s) till utrikesminister Anna Lindh
Kurderna och Turkiets ansökan om EU-medlemsskap

2000/01:988 av *Erling Wälivaara* (kd) till försvarsminister Björn von
Sydow

Internationell pilotutbildning i Sverige

2000/01:989 av *Tomas Eneroth* (s) till försvarsminister Björn von Sydow
Rekryteringen av deltidsbrandmän

2000/01:993 av *Marianne Andersson* (c) till utrikesminister Anna Lindh
Norra Irak

Prot. 2000/01:92
5 april

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 17 april.

25 § Kammaren åtskildes kl. 21.10.

Förhandlingarna leddes

av talmannen från sammanträdets början till ajourneringen kl. 13.57,

av tredje vice talmannen därefter t.o.m. 14 § anf. 125 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 17.55,

av tredje vice talmannen därefter t.o.m. 19 § anf. 206 (delvis) och

av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Avsigelser.....	1
3 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen, m.m.....	1
4 § Hänvisning av ärenden till utskott	1
5 § Förnyad bordläggning.....	2
Ärendebehandlingen före påskuppehållet.....	2
Anf. 1 TALMANNEN	2
6 § Försvarsmaktens fartygsunderhåll, m.m.	2
Försvarsutskottets betänkande 2000/01:FöU3	2
Anf. 2 ANNA LILLIEHÖÖK (m)	2
Anf. 3 CHRISTER SKOOG (s)	3
Anf. 4 BERIT JÓHANNESSON (v).....	4
Anf. 5 ANNA LILLIEHÖÖK (m) replik	6
Anf. 6 BERIT JÓHANNESSON (v) replik.....	6
Anf. 7 AMANDA AGESTAV (kd)	6
(Beslut fattades under 16 §.)	7
7 § Försvarshögskolan.....	7
Försvarsutskottets betänkande 2000/01:FöU4	7
Anf. 8 HENRIK LANDERHOLM (m).....	7
(Beslut fattades under 16 §.)	9
8 § Beredskapen mot svåra påfrestningar på samhället i fred	9
Försvarsutskottets betänkande 2000/01:FöU5	9
Anf. 9 MARGARETA VIKLUND (kd).....	9
Anf. 10 OLA RASK (s).....	12
Anf. 11 MARGARETA VIKLUND (kd) replik	13
Anf. 12 OLA RASK (s) replik	13
Anf. 13 MARGARETA VIKLUND (kd) replik	13
Anf. 14 OLA RASK (s) replik	14
Anf. 15 BJÖRN LEIVIK (m).....	14
Anf. 16 OLA RASK (s) replik.....	15
Anf. 17 BJÖRN LEIVIK (m) replik.....	16
Anf. 18 ERIK ARTHUR EGERVÄRN (c).....	16
(Beslut fattades under 16 §.)	17
9 § Vissa finansmarknads- och försäkringsrörelsefrågor	17
Finansutskottets betänkande 2000/01:FiU18	17
Anf. 19 ANNA ÅKERHIELM (m).....	17
Anf. 20 EVA FLYBORG (fp).....	18
Anf. 21 PER LANDGREN (kd).....	19
Anf. 22 JAN BERGQVIST (s).....	19
Anf. 23 ANNA ÅKERHIELM (m).....	19
Anf. 24 JAN BERGQVIST (s) replik	19
Anf. 25 ANNA ÅKERHIELM (m) replik.....	20
Anf. 26 JAN BERGQVIST (s) replik	20
Anf. 27 EVA FLYBORG (fp).....	20

Anf. 28 JAN BERGQVIST (s)	20
Anf. 29 EVA FLYBORG (fp)	20
Anf. 30 JAN BERGQVIST (s)	21
(Beslut fattades under 16 §.)	21
10 § Kreditupplysningslagen och dataskyddsdirektivet	21
Finansutskottets betänkande 2000/01:FiU21	21
Anf. 31 ANNA ÅKERHJELM (m)	21
Anf. 32 EVA FLYBORG (fp)	21
Anf. 33 BENGT SILFVERSTRAND (s)	22
Anf. 34 PER LANDGREN (kd)	24
Anf. 35 KENTH HÖGSTRÖM (s)	25
Anf. 36 BENGT SILFVERSTRAND (s) replik	26
Anf. 37 KENTH HÖGSTRÖM (s) replik	26
Anf. 38 BENGT SILFVERSTRAND (s) replik	27
Anf. 39 KENTH HÖGSTRÖM (s) replik	27
Anf. 40 MARIE ENGSTRÖM (v)	28
Anf. 41 LENA EK (c)	28
Anf. 42 BENGT SILFVERSTRAND (s)	29
Anf. 43 LENA EK (c)	29
Anf. 44 BENGT SILFVERSTRAND (s)	30
Anf. 45 LENA EK (c)	30
(Beslut fattades under 16 §.)	30
Ajournering	30
Återupptagna förhandlingar	31
11 § Frågestund	31
Anf. 46 TREDJE VICE TALMANNEN	31
<i>Subventionerade läkemedel</i>	<i>31</i>
Anf. 47 LEIF CARLSON (m)	31
Anf. 48 Socialminister LARS ENGQVIST (s)	31
Anf. 49 LEIF CARLSON (m)	32
Anf. 50 Socialminister LARS ENGQVIST (s)	32
<i>Tillämpningen av barnkonventionen i asylärenden</i>	<i>33</i>
Anf. 51 MARGARETA ANDERSSON (c)	33
Anf. 52 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s)	33
Anf. 53 MARGARETA ANDERSSON (c)	33
Anf. 54 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s)	33
<i>Ersättning till fiskare för skadade redskap</i>	<i>34</i>
Anf. 55 CHRISTER SKOOG (s)	34
Anf. 56 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	34
Anf. 57 CHRISTER SKOOG (s)	34
Anf. 58 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	34
<i>Försvarsmiljarderna</i>	<i>35</i>
Anf. 59 STIG ERIKSSON (v)	35
Anf. 60 Socialminister LARS ENGQVIST (s)	35
Anf. 61 STIG ERIKSSON (v)	35
Anf. 62 Socialminister LARS ENGQVIST (s)	36
<i>Mänskliga rättigheter i Turkiet</i>	<i>36</i>

Anf. 63 MARGARETA VIKLUND (kd).....	36
Anf. 64 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	36
Anf. 65 MARGARETA VIKLUND (kd).....	37
Anf. 66 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	37
<i>Sexhandel med kvinnor och barn</i>	37
Anf. 67 KERSTIN-MARIA STALIN (mp)	37
Anf. 68 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s)	38
Anf. 69 KERSTIN-MARIA STALIN (mp)	38
Anf. 70 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s)	38
<i>Sanktionerna mot Irak</i>	39
Anf. 71 NALIN PEKGUL (s)	39
Anf. 72 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	39
Anf. 73 NALIN PEKGUL (s)	39
Anf. 74 Utrikesminister ANNA LINDH (s).....	39
<i>Utredning om skattevillkor i jordbruket</i>	40
Anf. 75 ELIZABETH NYSTRÖM (m)	40
Anf. 76 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....	40
Anf. 77 ELIZABETH NYSTRÖM (m)	40
Anf. 78 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....	40
<i>Lövskogsplantering i Skåne</i>	41
Anf. 79 MICHAEL HAGBERG (s).....	41
Anf. 80 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	41
Anf. 81 MICHAEL HAGBERG (s).....	41
<i>Rutiner i Migrationsverket</i>	42
Anf. 82 JOHAN PEHRSON (fp)	42
Anf. 83 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s)	42
Anf. 84 JOHAN PEHRSON (fp)	42
Anf. 85 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s)	42
<i>Medicinkostnaderna</i>	43
Anf. 86 MARIE ENGSTRÖM (v)	43
Anf. 87 Socialminister LARS ENGQVIST (s)	43
<i>Passiv rökning</i>	43
Anf. 88 MIKAEL OSCARSSON (kd)	43
Anf. 89 Socialminister LARS ENGQVIST (s)	44
Anf. 90 MIKAEL OSCARSSON (kd)	44
Anf. 91 Socialminister LARS ENGQVIST (s)	44
<i>Rekrytering av allmänläkare</i>	45
Anf. 92 CARL-AXEL JOHANSSON (m)	45
Anf. 93 Socialminister LARS ENGQVIST (s)	45
Anf. 94 CARL-AXEL JOHANSSON (m)	45
Anf. 95 Socialminister LARS ENGQVIST (s)	45
<i>Nyckelbiotoper</i>	46
Anf. 96 RIGMOR STENMARK (c)	46
Anf. 97 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	46
Anf. 98 RIGMOR STENMARK (c)	47
Anf. 99 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	47
<i>Lokal och regional livsmedelsproduktion</i>	47

Anf. 100 LENNART GUSTAVSSON (v)	47	Prot. 2000/01:92
Anf. 101 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	47	5 april
Anf. 102 LENNART GUSTAVSSON (v)	48	
Anf. 103 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	48	
<i>Mellanöstern</i>	48	
Anf. 104 LEIF JAKOBSSON (s)	48	
Anf. 105 Utrikesminister ANNA LINDH (s)	49	
Anf. 106 LEIF JAKOBSSON (s)	49	
Anf. 107 Utrikesminister ANNA LINDH (s)	49	
Anf. 108 TREDJE VICE TALMANNEN	49	
12 § Statlig fastighetsförvaltning	50	
Finansutskottets betänkande 2000/01:FiU22	50	
Anf. 109 SIV HOLMA (v)	50	
Anf. 110 LISBET CALNER (s)	51	
Anf. 111 ANNA ÅKERHJELM (m)	52	
Anf. 112 LENA EK (c)	53	
Anf. 113 LISBET CALNER (s) replik	54	
Anf. 114 LENA EK (c) replik	54	
Anf. 115 LISBET CALNER (s) replik	54	
Anf. 116 LENA EK (c) replik	54	
Anf. 117 LISBET CALNER (s)	54	
Anf. 118 LENA EK (c)	55	
(Beslut fattades under 16 §.)	55	
13 § Säkerhetskontroll i domstol	55	
Justitieutskottets betänkande 2000/01:JuU16	55	
(Beslut fattades under 16 §.)	55	
14 § Vissa näringspolitiska frågor	55	
Näringsutskottets betänkande 2000/01:NU7	55	
Anf. 119 OLA SUNDELL (m)	55	
Anf. 120 LENNART BEIJER (v)	58	
Anf. 121 OLA SUNDELL (m) replik	61	
Anf. 122 LENNART BEIJER (v) replik	61	
Anf. 123 OLA SUNDELL (m) replik	61	
Anf. 124 LENNART BEIJER (v) replik	62	
Anf. 125 HARALD BERGSTRÖM (kd)	62	
Anf. 126 LENNART BEIJER (v) replik	64	
Anf. 127 HARALD BERGSTRÖM (kd) replik	64	
Anf. 128 LENNART BEIJER (v) replik	65	
Anf. 129 HARALD BERGSTRÖM (kd) replik	65	
Anf. 130 ÅKE SANDSTRÖM (c)	65	
Anf. 131 EVA FLYBORG (fp)	67	
Anf. 132 LENNART BEIJER (v) replik	71	
Anf. 133 EVA FLYBORG (fp) replik	71	
Anf. 134 LENNART BEIJER (v) replik	72	
Anf. 135 EVA FLYBORG (fp) replik	72	
Anf. 136 ANNE LUDVIGSSON (s)	72	
Anf. 137 OLA SUNDELL (m) replik	75	

Anf. 138 ANNE LUDVIGSSON (s) replik.....	75
Anf. 139 OLA SUNDELL (m) replik	76
Anf. 140 ANNE LUDVIGSSON (s) replik.....	76
Anf. 141 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik	76
Anf. 142 ANNE LUDVIGSSON (s) replik.....	77
Anf. 143 ÅKE SANDSTRÖM (c) replik	77
Anf. 144 ANNE LUDVIGSSON (s) replik.....	77
Anf. 145 HARALD BERGSTRÖM (kd) replik.....	77
Anf. 146 ANNE LUDVIGSSON (s) replik.....	77
Anf. 147 HARALD BERGSTRÖM (kd) replik.....	78
Anf. 148 ANNE LUDVIGSSON (s) replik.....	78
(forts. 17 §).....	78
Ajournering.....	78
Återupptagna förhandlingar	78
15 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats den	
4 april.....	79
TU11 Yrkestrafik m.m.	79
JuU13 Unga lagöverträdare.....	80
AU9 Arbetstid och ledighet från anställning m.m.....	81
16 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats vid	
dagens sammanträde	82
FöU3 Försvarsmaktens fartygsunderhåll, m.m.	82
FöU4 Försvarshögskolan.....	82
FöU5 Beredskapen mot svåra påfrestningar på samhället i fred	82
FiU18 Vissa finansmarknads- och försäkringsrörelsefrågor	83
FiU21 Kreditupplysningslagen och dataskyddsdirektivet	84
FiU22 Statlig fastighetsförvaltning	85
JuU16 Säkerhetskontroll i domstol	85
17 § (forts. från 14 §) Vissa näringspolitiska frågor (forts. NU7).....	85
Anf. 149 EVA FLYBORG (fp) replik.....	85
Anf. 150 ANNE LUDVIGSSON (s) replik.....	86
Anf. 151 EVA FLYBORG (fp) replik.....	86
Anf. 152 ANNE LUDVIGSSON (s) replik.....	86
Anf. 153 INGEGERD SAARINEN (mp)	86
Anf. 154 HARALD BERGSTRÖM (kd) replik	88
Anf. 155 INGEGERD SAARINEN (mp) replik	88
Anf. 156 HARALD BERGSTRÖM (kd) replik	89
Anf. 157 INGEGERD SAARINEN (mp) replik	89
Anf. 158 BARBRO ANDERSSON ÖHRN (s).....	89
Anf. 159 OLA SUNDELL (m) replik	91
Anf. 160 BARBRO ANDERSSON ÖHRN (s) replik.....	91
Anf. 161 OLA SUNDELL (m) replik	91
Anf. 162 BARBRO ANDERSSON ÖHRN (s) replik.....	92
(forts.).....	92
Ajournering.....	92
Återupptagna förhandlingar	92
17 § (forts.) Vissa näringspolitiska frågor (forts. NU7)	92
Anf. 163 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s).....	92

Anf. 164 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	93
Anf. 165 HARALD BERGSTRÖM (kd)	94
Anf. 166 EVA FLYBORG (fp)	94
Anf. 167 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	94
Anf. 168 HARALD BERGSTRÖM (kd)	94
Anf. 169 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	95
Anf. 170 HARALD BERGSTRÖM (kd)	95
(Beslut skulle fattas den 6 april.)	95
18 § Icke joniserande strålning m.m.	96
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2000/01:MJU20	96
Anf. 171 KJELL-ERIK KARLSSON (v)	96
Anf. 172 SVEN BERGSTRÖM (c)	97
Anf. 173 BARBRO FELTZING (mp)	99
Anf. 174 INGE CARLSSON (s)	102
Anf. 175 BARBRO FELTZING (mp) replik	106
Anf. 176 INGE CARLSSON (s) replik	106
Anf. 177 BARBRO FELTZING (mp) replik	106
Anf. 178 INGE CARLSSON (s) replik	107
Anf. 179 SVEN BERGSTRÖM (c) replik	107
Anf. 180 INGE CARLSSON (s) replik	108
Anf. 181 SVEN BERGSTRÖM (c) replik	108
Anf. 182 INGE CARLSSON (s) replik	109
Anf. 183 KJELL-ERIK KARLSSON (v) replik	109
Anf. 184 INGE CARLSSON (s) replik	109
Anf. 185 KJELL-ERIK KARLSSON (v) replik	109
Anf. 186 INGE CARLSSON (s) replik	110
Anf. 187 ESTER LINDSTEDT-STAAF (kd)	110
Anf. 188 LENNART FRIDÉN (m)	111
Anf. 189 INGE CARLSSON (s) replik	113
Anf. 190 LENNART FRIDÉN (m) replik	113
Anf. 191 INGE CARLSSON (s) replik	113
Anf. 192 LENNART FRIDÉN (m) replik	114
Anf. 193 EVA FLYBORG (fp)	114
(Beslut skulle fattas den 6 april.)	115
19 § (forts. från prot. 91) Idrottsfrågor m.m. (forts. KrU4)	115
Anf. 194 DAN KIHLESTRÖM (kd) replik	115
Anf. 195 LARS WEGENDAL (s) replik	116
Anf. 196 DAN KIHLESTRÖM (kd) replik	116
Anf. 197 LARS WEGENDAL (s) replik	116
Anf. 198 ROY HANSSON (m) replik	117
Anf. 199 LARS WEGENDAL (s) replik	117
Anf. 200 ROY HANSSON (m) replik	118
Anf. 201 LARS WEGENDAL (s) replik	118
Anf. 202 CHARLOTTE L BJÄLKEBRING (v)	119
Anf. 203 MAGNUS JACOBSSON (kd)	120
Anf. 204 ROY HANSSON (m) replik	121
Anf. 205 MAGNUS JACOBSSON (kd) replik	121
Anf. 206 GUNNAR AXÉN (m)	121
(Beslut skulle fattas den 6 april.)	122

20 § Förnyad behandling av vissa indelnings- och länsstyrelsefrågor.....	122
Bostadsutskottets betänkande 2000/01:BoU11	122
Anf. 207 LENNART NILSSON (s).....	122
Anf. 208 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	123
Anf. 209 EWA THALÉN FINNÉ (m)	123
Anf. 210 MAGNUS JACOBSSON (kd).....	123
Anf. 211 LENNART NILSSON (s) replik.....	124
Anf. 212 MAGNUS JACOBSSON (kd) replik.....	124
Anf. 213 LENNART NILSSON (s) replik.....	124
Anf. 214 MAGNUS JACOBSSON (kd) replik.....	124
Anf. 215 STEN LUNDSTRÖM (v)	125
(Beslut skulle fattas den 6 april.).....	125
21 § Bordläggning.....	125
22 § Anmälan om interpellationer	125
23 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	126
24 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	126
25 § Kammaren åtskildes kl. 21.10.	127

Elanders Gotab, Stockholm 2001